

T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DE EĞİTİM HİZMETLERİNDE
YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ**

Ahmet KAZANCI

2501171083

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Adem ESEN

İSTANBUL - 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : AHMET KAZANCI Numarası : 2501171083
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : YEREL YÖNETİMLER KENT VE ÇEVRE ÇALIŞMALARI Danışmanı : PROF. DR. ADEM ESEN
Tez Savunma Tarihi : 12.09.2019 Saati : 13:30
Tez Başlığı : " TÜRKİYE'DE EĞİTİM HİZMETLERİNDE YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ "

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. ADEM ESEN		Kabul
2- PROF. DR. BİLAL ERYILMAZ		Kabul
3- DR. ÖĞR. ÜY. MEHMET EMRE ÜNSAL		

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜY. MUSTAFA KÖMÜRCÜOĞLU		
2- DR. ÖĞR. ÜY. ALİ KAYA		Kabul

ÖZ

**TÜRKİYE’DE EĞİTİM HİZMETLERİNDE YEREL YÖNETİMLERİN
ROLÜ**

AHMET KAZANCI

Dünyada örgün ve yaygın eğitimin merkezi ve yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesi gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasında, hatta aynı kategorideki ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde genellikle örgün eğitim işleri merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından yürütülür. Gelişmekte olan ülkelerde ise örgün eğitim işleri genellikle merkezi yönetimce yürütülür ve yerel yönetimlere örgün eğitimin altyapısını oluşturacak işler ve yaygın eğitim işleri bırakılır. Örgün eğitimin altyapısına yönelik işler; okul yapımı, bakımı ve onarımı, gerekli malzemelerin okullara verilmesi şeklindedir. Türkiye’de de yerel yönetimler örgün eğitimin altyapısına yönelik faaliyetler gerçekleştirmekte ve yaygın eğitim hizmetleri yürütmektedir. Bu çalışmada, yerel yönetimlerin yürüttükleri bu hizmetler kapsamında eğitimdeki rolleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bunun için yerel yönetimlere kanunlarla verilen görevler incelenmiştir. Kanun incelemelerinden sonra yerel yönetimlerin gerçekleştirmiş oldukları bu hizmetleri somutlaştırmak üzere il özel idareleri ve belediyelerin faaliyet raporları incelenmiş ve her hizmete yönelik çeşitli yerel yönetim kuruluşundan somut örnekler verilmiştir. Aynı zamanda yaygın eğitim kapsamında da belediyelerin yürütmüş oldukları eğitim hizmetlerine yer verilmiş ve çeşitli yerel yönetim kuruluşlarından örnekler verilmiştir. Böylece Türkiye’deki yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rollerini ortaya koymaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: yerel yönetimler, eğitim, eğitim hizmetleri, örgün eğitim, yaygın eğitim.

ABSTRACT

THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENTS IN EDUCATION SERVICES IN TURKEY

AHMET KAZANCI

On the world, to operate formal and mass education services by central and local governments is differing between developed and developing countries even at countries of same category. In the developed countries generally formal education services are operated by both central government and local governments. But in the developing countries, formal education services are operated by central government. Local governments which are authorized on infrastructure of education activities, and are authorized on mass education activities. Services which for infrastructure of education are school construction, maintenance and repair, support for necessary materials. In this paper, it is intended that to put forth the role of local governments in education within operated services by local governments. So, laws of local governments are examined. After the examination, activity reports of municipalities and city administrations are examined and examples are given for each services from various local government institutions. At the same time, mass education activities which operated by local governments are explained and examples are given for mass education services from various local governments. Thus, the role of local governments in education was tried to put forth.

Keywords: local governments, education, education services, formal education, mass education.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Türkiye’deki yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rolleri araştırılmıştır. Çalışma kapsamında rol oynayan iki önemli aktör; Türk eğitim sistemi ve yerel yönetimlerdir. Çalışma kapsamında Türk eğitim sistemi detaylı bir biçimde açıklanmıştır. Daha sonra ise yerelleşme konusu ele alınmıştır. Yerelleşme konusu da detaylı bir biçimde açıklandıktan sonra Türkiye’deki yerel yönetimlerin eğitim konusunda üstlendikleri görevlere yer verilmiştir.

Çalışma kapsamında yerel yönetimlerin Türk eğitim sistemine birçok yönden katkısı olduğu belirlenmiştir ve sonuç olarak yerel yönetimlere eğitim hizmetlerinde daha fazla sorumluluk verilebileceği gibi bir öneri paylaşılmıştır.

Çalışma boyunca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve her konuda yardımcı olan, her konuda bana yol gösteren Prof. Dr. Adem ESEN’e sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

İSTANBUL, 2019

AHMET KAZANCI

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM YÖNTEM VE LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Çalışmanın Amacı	3
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	3
1.3. Metodoloji.....	4
1.4. Literatür Taraması	4

İKİNCİ BÖLÜM EĞİTİM HİZMETLERİNİN NİTELİĞİ

2.1. Eğitim Hizmeti.....	11
2.2. Eğitimin Türleri	12
2.2.1. Örgün Eğitim	12
2.2.1.1. Örgün Eğitim Kademeleri.....	12
2.2.1.2. Okul Öncesi Eğitim	13
2.2.1.3. İlköğretim	13
2.2.1.4. Ortaöğretim.....	14
2.2.1.5. Yükseköğretim.....	15
2.2.2. Milli Eğitim Bakanlığı.....	16
2.2.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatlanması	20

2.2.2.1.1. Merkez Örgütü.....	21
2.2.2.1.2. Taşra Teşkilatı	22
2.2.2.1.3. Yurtdışı Teşkilatı	24
2.2.2.2. Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi	24
2.2.2.3. Milli Eğitim Bakanlığı Görevleri	26
2.2.2.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Tekelindeki Görevler	28
2.2.2.3.1.1. Öğretmen Atamaları	29
2.2.2.3.1.2. Müfredat ve Haftalık Ders Çizelgelerinin Oluşturulması	29
2.2.2.3.1.3. Denetim	31
2.2.2.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Eğitimin Fiziki Altyapısını Oluşturmaya Yönelik Görevleri	31
2.2.2.4. Okul Aile Birlikleri.....	38
2.3. Yaygın Eğitim.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİM HİZMETLERİNİN YERELLEŞMESİ

3.1. Desantralizasyon.....	43
3.1.1. Siyasi Desantralizasyon	44
3.1.2. İdari Desantralizasyon	44
3.1.2.1. Dekonsantrasyon.....	45
3.1.2.2. Delegasyon	45
3.1.2.3. Devolüsyon	45
3.1.3. Ekonomik ya da Piyasa Açısından Desantralizasyon	45
3.1.4. Mali Desantralizasyon	46
3.1.4.1. Musgrave - Üçü Tahsis Teorisi	46
3.1.4.2. Tiebout Modeli	47
3.1.4.3. Tiebout ve Musgrave Katlı Kek Modeli	47
3.1.4.4. Sinek Kağıdı Etkisi (Flypaper)	48

3.1.4.5. Diğer Teorisyenlerin Görüşleri.....	48
3.1.5. Yerel Yönetimler ve Mali Desantralizasyon	48
3.1.6. Subsidiyarite (Hizmette Yerellik) İlkesi	50
3.1.7. Bazı Ülkelerdeki Eğitim Hizmetleri ve Yerel Yönetimler İlişkisi.....	51
3.2. Rapor ve Planlarda Yerel Yönetimler ve Eğitim İlişkisi	54
3.2.1. 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı	55
3.2.1.1. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı	55
3.2.2. 15. Milli Eğitim Şurası	55
3.2.2.1. 16. Milli Eğitim Şurası	56
3.2.2.2. 18. Milli Eğitim Şurası	56
3.2.3. 64. Hükümet Programı	56
3.2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM HİZMETLERİNDE YERELLEŞME

4.1. İl Özel İdarelerinin Eğitimdeki Rolü	61
4.1.1. 6360 Sayılı Yasayla Yapılan Değişiklikler	67
4.1.2. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı	68
4.2. Büyükşehir, İl ve İlçe Belediyelerinin Eğitimdeki Rolü	71
4.2.1. Büyükşehir, İl ve İlçe Belediyelerinin Örgün Eğitimdeki Rolleri.....	71
4.2.1.1. Okul İnşası, Bakım ve Onarımı	72
4.2.1.2. Okullara Temizlik Personeli ve Temizlik Malzemesi Verilmesi.....	77
4.2.1.3. Okulların Asfaltlanması.....	78
4.2.1.4. Okullara Bilgisayar, Projeksiyon, Teknik Altyapı Yardımı	79
4.2.1.5. Okul Bahçelerinin Temizliği ve Tanzimi	81

4.2.1.6. Öğrencilere Kıyafet Yardımı, Kırtasiye Malzemesi Yardımı ve Nakdi Yardım	82
4.2.1.7. Okullara Boya Yardımı	82
4.2.1.8. Belediye Yurtları	84
4.2.1.9. Kantinlerin ve Servislerin Denetimi	85
4.2.1.10. Belediyelerin Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Verebilme Konusu	88
4.2.1.11. Belediyelerin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Açabilmesi Hakkında	89
4.2.1.12. Türkiye Belediyeler Birliği'nin Eğitimdeki Rolü.....	89
4.2.2. Büyükşehir Belediyeleri ve Belediyelerin Yaygın Eğitim Hizmetleri.....	90
4.2.2.1. Bilgi Evleri.....	93
4.2.2.2. Meslek Edindirme Merkezleri	95
4.2.2.3. Belediye Kütüphaneleri	98
4.2.2.4. Belediyelerin Kreşleri ve Çocuk Yuvaları.....	99
4.2.2.5. Belediyelerin Özel Eğitim Merkezleri ve Engelli Bireylere Yönelik Eğitimleri.....	101
4.2.2.6. Belediyelerin Gençlik Merkezleri.....	102
SONUÇ VE ÖNERİLER	103
KAYNAKÇA.....	106

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. : Okul Öncesi Eğitim Kademesi 2017-2018 İstatistikleri	13
Tablo 2.2. : İlköğretim Eğitim Kademesi 2017-2018 İstatistikleri.....	14
Tablo 2.3. : Ortaöğretim Eğitim Kademesi 2017-2018 İstatistikleri	15
Tablo 2.4. : 2018-2019 YÖK Öğrenci Sayıları	15
Tablo 2.5. : 2018-2019 YÖK Öğretim Üyesi/Elemanı Sayıları	15
Tablo 2.6. : Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri	19
Tablo 2.7. : 2008-2018 Yılları Arası Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi ve Gayrisafi Yurtiçi Hasıla	25
Tablo 2.8. : Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya ve Merkezi Bütçeye Oranı	25
Tablo 2.9. : 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı İstanbul'daki Okul İnşaatı İstatistikleri.....	34
Tablo 2.10. : 2011-2012-2013 Yılları Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından İstanbul'daki Okullara Gönderilen Ödenekler.....	35
Tablo 2.11. : 2011-2012-2013 Yılları Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Gönderilen Bakım, Onarım, İnşaat, Malzeme Alımı Ödenekleri	36
Tablo 2.12. : Yaygın Eğitim Kurumları.....	41
Tablo 4.1. : 2009-2017 İl Özel İdarelerinin Eğitime Katkıları	61
Tablo 4.2. : Uşak İl Özel İdaresi 2018 Yılı Eğitim Harcamaları.....	62
Tablo 4.3. : 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Yerel Yönetim Birimi Sayıları	64
Tablo 4.4. : Eskişehir Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Eğitim Yatırımları	67
Tablo 4.5. : İzmit Belediyesi 2018 Yılı Okul Bakım-Onarımları.....	71
Tablo 4.6. : Okullara Yapılan Temizlik Malzemesi Yardımları.....	75
Tablo 4.7. : Selçuklu Belediyesi Tarafından Okullara Verilen Ağaç, Gül, Çim Tohumu, Çalı Sayıları	78
Tablo 4.8. : Gaziosmanpaşa Belediyesi Okullara Yapılan Boya Yardımları	80
Tablo 4.9. : Zeytinburnu Belediyesi Bilgi Evleri	91
Tablo 4.10. : Büyükşehir Belediyeleri ve Meslek Edindirme Merkezleri	93
Tablo 4.11. : İBB 7/24 Açık Kütüphaneler.....	96
Tablo 4.12. : Kadıköy Belediyesi Çocuk Yuvaları.....	97

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
A. G. E.	:	Adı Geçen Eser
A. G. Y.	:	Adı Geçen Yayın
BKZ	:	Bakınız
GBT	:	Genel Bilgi Toplama
İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İSMEK	:	İstanbul Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
E-KPSS	:	Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı
KG	:	Kilogram
KKTC	:	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
LAB	:	Laboratuvar
LYS	:	Lisans Yerleştirme Sınavı
MALZ	:	Malzeme
S. Y.	:	Sayfa Yok
TİKA	:	Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı
TOKİ	:	Toplu Konut İdaresi
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
T.Y.	:	Tarih Yok
UCLG	:	United Cities and Local Governments
YÖK	:	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Türkiye’de örgün eğitim işleri merkezi hükümetçe yürütülmektedir. Bu örgün eğitim işleri içerisinde; okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim eğitim kademesindeki eğitim faaliyetlerinden Milli Eğitim Bakanlığı sorumlu iken yükseköğretim işlerinden üniversiteler ve Yükseköğretim Kurulu sorumludur. Milli Eğitim Bakanlığı’nın amaçları, ilkeleri, görevleri kanunlarla belirlenmiştir. Bu kanunlarda bakanlığın, eğitim işlerinin yürütülmesine yönelik olarak; öğretmen istihdamı, müfredat belirleme, denetim gibi işlerden sorumlulukları belirtilmişken aynı zamanda eğitim işlerinin yürütülmesine yönelik fiziki altyapının oluşturulması için okul yapım, bakım ve onarım çalışmalarında bulunması, okullara gerekli araç ve gereçlerin sağlanması şeklinde görevler de belirtilmiştir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı fiziki altyapıya yönelik olan bu hizmetleri karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Nitekim İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün yayınlamış olduğu stratejik planda bu durum göze çarpmaktadır. Kimi yıllarda bakanlık, okulların bakımı ve onarımı için ödenek vermez iken, kimi yıllarda okulların gerekli malzemeleri için ödenek vermemektedir. Bu malzeme ödeneklerinin içerisinde temizlik malzemesi gibi önemli ödenekler yer almaktadır. Kamu okullarında öğrenim gören yüzlerce hatta binlerce öğrenci, ortak olarak okullarda aynı ortamı kullanmaktadır ve bu alanlarda hijyen koşullarının uygulanması önemli bir konudur. Aynı zamanda okulların fiziki yapıları öğrenme faaliyetiyle ilişkili olan bir unsurdur ve okul yapısının fiziksel koşulları, öğrenme ve öğrenci başarısı üzerinde etkilidir (Şensoy & Sağsöz, 2015: 88). Hal böyle olunca bakanlık tarafından ödenek alamayan okullar yerel yönetimlerin yardımına ve hayırseverlerin bağışlarına ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlere; okul yapımı, bakımı ve onarımı ve gerekli araç-gereçlerin sağlanması konusunda kanunlarla verilmiş sorumluluklar bulunmaktadır. Bahsi geçen kanun maddeleri çalışmada tek tek

incelenmiştir. Okulların belli ihtiyaçlarının yerel yönetimlerce karşılanabileceğine dair kesin çizgilerle belirtilmiş bir görev listesi bulunmamaktadır. Kanunlarda okulların her türlü ihtiyacının karşılanmasına yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu ihtiyaçlara; okulların bakım ve onarım işlerinin yapılması, gerekli araç-gereçlerin temin edilmesi, temizlik personeli ve temizlik malzemesi yardımı yapılması, bilgisayar, projeksiyon gibi teknik aletlerin eksikliklerinin giderilmesi örnek olarak verilebilir. Tüm bu ihtiyaçları karşılamak, eğitim hizmetlerinin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için yeterli unsurlar değildir. Bunlara ek olarak barınma sorunu yaşayan öğrenciler için yurt yapılması, okul forması alamayan öğrenciler için okul forması yardımı yapılması, öğrencilerin maddi imkansızlıkları nedeniyle eğitim hayatlarının sekteye uğramaması için öğrencilere maddi yardım yapılması da eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerin eğitim üzerindeki faaliyetleri bunlarla sınırlı kalmamaktadır. Yerel yönetimler yürüttükleri yaygın eğitim faaliyetleriyle örgün eğitimde öğrenim gören öğrencilere derslerine takviye edici kurslar verebilmekte ve buna ek olarak meslek edindirme kursları ile bireylere meslek sahibi olma katkısında da bulunabilmektedir. Bu çalışmada hem örgün eğitimde hem de yaygın eğitimde yerel yönetimlerin rollerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Türkiye’deki yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rolünü ortaya koymaktır. Yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rolü kapsamında yalnızca örgün eğitimdeki rollerine yer verilmemiş, aynı zamanda yerel yönetimlerin yaygın eğitim kapsamında yürüttükleri faaliyetlere de yer verilmiştir. Çalışmada yerel yönetimlerin örgün eğitim hizmetlerindeki rollerine dair; eğitim hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli olan fiziki altyapı çalışmalarını gerçekleştirdikleri görülmüş; yaygın eğitimde, yerel yönetimlerin kendilerinin de eğitim faaliyetinde bulundukları görülmüştür. Her iki eğitim türünde de yerel yönetimlerin rolü ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışma kapsamında Türk eğitim sistemi ele alınmıştır. Türk eğitim sisteminde yerel yönetimler örgün eğitime ne şekilde destek vermektedir? Bu desteklerin yasal dayanakları nedir? Bunlar ortaya konmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise yaygın eğitim kapsamında yerel yönetimlerin Türk eğitim sisteminde bireylere vermiş oldukları eğitim hizmeti açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın iki önemli aktörü Türk eğitim sistemi ve Türkiye’deki yerel yönetim birimleridir. İkinci bölümde ağırlıklı olarak, merkeziyetçi Türk eğitim sistemi açıklanmıştır. Üçüncü bölümde yerelleşme konusu anlatılarak; dördüncü bölümde anlatılacak olan yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rollerinin hangi kavramlara denk geldiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu kavramlar açıklandıktan sonra

dördüncü bölümde tamamen yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetlere yer verilmiştir.

1.3. Metodoloji

Çalışmaya, eğitimi tanımlamakla başlanılmıştır. Eğitime dair bilgilere yer verdikten sonra, çalışmada daha özele inerek, Türk milli eğitim sistemi ele alınmış ve merkezi yönetimin zorunlu örgün eğitim işlerinden sorumlu kurumu olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri iki boyutta incelenmiştir. Bunlardan ilki yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerçekleştirmekte yetkili olduğu görevlerdir. İkincisi ise eğitimin fiziki altyapısının oluşturulmasına yönelik görevlerdir, lakin bu görevlerde Milli Eğitim Bakanlığı'nın tek yetkili olmadığı, bu işlerden yerel yönetimlerin de sorumlu olduğu ortaya konmuştur. Çalışmada kısaca, farklı ülkelerdeki yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde ne tarz faaliyetler yürüttüklerine de yer verilmiştir. Çalışma kapsamında kalkınma planları, milli eğitim şuraları ve hükümet programları gibi raporlar incelenmiştir. Bu raporlardaki, yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rolleri üzerine olan vurgulara yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise; öncelikle yerel yönetimlerin, örgün eğitimin fiziki altyapı çalışmalarına dair yapmış oldukları hizmetler açıklanmıştır. Yerel yönetimlerin yürütmüş oldukları; okul yapımı, bakımı ve onarımı, araç-gereç desteği gibi tüm faaliyetler çeşitli yerel yönetim kuruluşlarıyla somutlaştırılarak anlatılmıştır. Daha sonra yerel yönetimlerin yaygın eğitim kapsamında gerçekleştirdikleri faaliyetlere yer verilmiştir ve yine bu faaliyetleri uygulayan çeşitli yerel yönetim kuruluşlarından örnekler verilerek durum somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

1.4. Literatür Taraması

Yerel yönetimlerin eğitimdeki yeriyle ilgili ülkemizdeki çalışmaları şöyle değerlendirmek mümkündür: Bilal Eryılmaz (t.y.) eğitim alanında hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimlerin önemli sorumluluklarının olduğunu

belirtmiştir. Gelişmiş ülkelerde merkezi yönetimin genellikle eğitim alanında; temel politikaların, standartların ve ilkelerin belirlenmesi gibi konularda faaliyet gösterdiğini, yerel yönetimlere ise büyük ölçüde; uygulama, yer yer politika belirleme gibi eğitim hizmetlerinin yürütülmesine dair işlerin bırakıldığını belirtmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde ise eğitimin her aşamasında merkezi yönetimin etkili olduğunu belirtmekle beraber yerel yönetimlere, eğitimin fiziki altyapısını desteklemeye yönelik hizmetlerin verildiğini belirtmiştir. Eryılmaz, siyasal ve kültürel entegrasyonu sağlamak isteyen ülkelerde yerel yönetimlerin eğitim üzerinde hiç etkilerinin olmadığını yahut yalnızca eğitim hizmetlerinin sağlanması için gerekli fiziki altyapıyı oluşturacak işlerin yerel yönetimlere verildiğini söylemiştir. Bunun nedeni olarak da merkezi yönetimce, yerel yönetimlere verilecek olan işler neticesinde ulusal birliğin ve bütünlüğün zarar görebileceği düşüncesinin olduğunu belirtmiştir. Eryılmaz, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nu incelemiş ve kanunlarla ilgili şu bilgileri paylaşmıştır; 5393 sayılı kanunda belediyelere örgün eğitim hizmetlerinde “zorunlu” değil hizmet önceliklerine göre “isteğe bağlı” sorumlulukların verildiğini dile getirmiştir. 222 sayılı kanunda ise yerel yönetimlerin merkezi yönetimle iş birliği içinde “yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar” açabileceği hükmünün önemine değinmiştir. 5393 sayılı kanunda ise belediyelerin yaygın eğitim faaliyetlerinin “isteğe bağlı” görevlerinden değil, “zorunlu” görevlerinden biri olarak düzenlenmiş olduğu ifadelerine yer vermiştir. Bu durumun aynı şekilde 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda da zorunlu olarak düzenlendiğini ifade etmiştir. Eryılmaz, 1580 sayılı eski Belediye Kanunu’nda ve 3030 sayılı eski Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda örgün eğitimle ilgili belediyelerin herhangi bir görevi olmadığını belirtmiş, 2004 ve 2005 yılında çıkarılan kanunlarla beraber yerel yönetimlere eğitim hizmetlerinde önemli roller verildiğine değinmiştir.

Fuat Uzun (2015) ise doktora tezi kapsamında yürüttüğü çalışmasında şu sonuara ulaşmıştır; eğitim alanında yerel yönetimlerin sisteme daha fazla dahil edilmesinin, yetki ve sorumluluklarının artırılmasının; ülkelere, gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşma konusundaki çalışmalarında olumlu bir ivme kazandıracağını, yerel düzeyde gelişen eğitimin, demokrasinin de gelişimine paralel şekilde etki edeceğini belirtmiştir. Gelişmiş ülkelerin bir bölümünde örgün eğitim hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından yürütölmesinin, yaygın eğitimin ise büyük ölçüde yerel yönetimlerin sorumluluğunda olmasının ve devletin, eğitim sisteminin politikalarını belirleyip, denetçi konumunda olmasının, gelişmiş ülkelerin kalkınmaları açısından önemli unsurlar olduğunu belirtmiştir. Üniter yapıya yönelik bazı tehditler ve kaygılar sebebiyle eğitim hizmetlerinde yerel yönetimlerin dışarıda tutulmuş olduğunu belirtmiştir ve merkezi yönetim tarafından yürütölen eğitim programlarının tüm ülkede uygulanmasının eğitim sistemini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Türkiye’deki eğitim sisteminde, tüm kararların merkezi olarak alındığını, sistemin temel aktör ö olan öğretmenlerin ve yöneticilerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atandığını belirtmiştir. Tüm lke çapında faaliyet gösteren böyle bir kurumun, ilk olarak ağır işleyen bürokrasi olmak üzere, kararların; ivedilikle alınması ve uygulanması, finansman kaynaklarının etkin olarak kullanılması, projelerin gerçekleştirilmesi, bölgenin özelliğine uygun özömler geliştirilmesi gibi bir çok konuda başarılı olmasının oldukça zor olduğunu belirtmiştir. Gelişmiş ülkelerde, merkezi yönetimle yerel yönetimler arasında, sunulan kamu hizmetinin özelliğine bağlı olarak bir işbölümünün ve görev dağılımının yapılmasının gerekliliğini ifade etmiştir.

Süleyman Gürbey (2012) ise yüksek lisans tezi kapsamında yürüttüğü çalışmasında; Türkiye’de eğitim hizmetlerine bütçeden büyük oranda kaynak aktarımlarının gerçekleştirildiğini ve eğitim hizmetinin kalitesini yükseltebilmek adına çeşitli yollarla da kaynak oluşturma çabalarına girişildiğini söylemektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de merkezi yönetimin, eğitim hizmetinin gerek yayıldığı

alan ve gerekse maliyetinden dolayı başka finansman kaynaklarıyla finanse etmek ve maliyeti bölüşmek suretiyle yeni paydaşlar oluşturma çabasında olduğunu belirtmiştir. Eğitim finansmanına yeni paydaşlar oluşturma çabasının, son oluşturulan yerel yönetim kanunlarına yansımış olduğunu görmenin mümkün olduğunu söylemektedir. Yeni kanunlar ile belediyelere, örgün eğitim kurumlarına yönelik yatırımlarda ve desteklerde bulunabilme sorumluluğunun tanındığını belirtmiştir. Tez çalışması kapsamında İstanbul İl Özel İdaresi'ni inceleyen Gürbey; İstanbul İl Özel İdaresi'nin; okulların depreme karşı güçlendirilmesini sağlamak, merkezden uzak ilçelerde derslikler yapmak, il genelindeki eski okul binalarının yerine yeni ve daha fazla derslikli binalar yapmak gibi yatırım çalışmalarıyla ve okulların cari giderlerinin karşılanmasına yönelik harcamalarıyla, örgün eğitime yüksek oranda katkı sağladığını belirtmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Bağcılar, Bakırköy, Büyükçekmece, Gaziosmanpaşa ve Fatih Belediyeleri'nin ise örgün eğitim hizmetlerine yönelik maddi olarak destekte bulunduklarını, eğitimin kalitesini arttıracak çeşitli katkılar sağladıklarını ve bu tür katkıların her yıl tekrarlanarak devam ettirildiğini ortaya koymuştur.

Ece Özdoğan Bal ise (2017) yılında yapmış olduğu çalışması sonucunda; ilkokul müdürlerinin çoğunluğunun, okullarında ekonomik olarak sorun yaşadığını ve yaşadıkları sorunların; bakım, onarım, yardımcı personel, malzeme eksikliği, etkinlik uygulamaları ve akademik etkinliklere katılım konularında olduğunu belirtmiştir. Çalışmada, ilkokul müdürleri okullarında yaşadıkları ekonomik sorunların sebeplerini; okulun mali kaynak probleminin olmasından, okula ait bir bütçenin olmamasından ve kurum desteklerinin az olmasından dolayı olduğunu belirtmişlerdir. Bal; ilkokul müdürlerinin, okulların ekonomik sorunlarının çözümü için ilk olarak il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ile işbirliği yaptıklarını daha sonra ise ekonomik problemlerin çözümü için yerel yönetimler ile işbirliği yaptıklarını belirtmiştir. Kurumlar ile yapılan bu işbirliğinin daha çok; malzeme sağlanması, yardımcı personel ve bakım, onarım

konularında olduğunu belirtmiştir. Çalışmasında ele aldığı okulların müdürlerinin neredeyse tümünün yerel yönetimlerle işbirliği yaptığını belirtmiştir ve okul müdürlerinin, yerel yönetimlerin okullara daha fazla destek sağlamasına gereksinim duyduklarını belirtmiştir.

Ayhan Örenç (2014) ise yüksek lisans tezi kapsamında yürüttüğü çalışmasında şu sonuçlara ulaşmıştır; günümüzün küreselleşen dünyasında, ekonomik ve toplumsal gelişmelerin sonucunda merkezi yönetimlerin, halkın isteklerini karşılamakta zorluk çekmekte olduklarını, etkin ve verimli hizmet sunmada çeşitli zorluklarla karşılaşmakta olduklarını ve işlevlerini yerine getirmede yetersiz kaldıklarını belirtmiştir. Eğitim konusunda, eğitim hizmetlerinin yerel yönetimlerce sunulmasındaki önemin, yerel halka yakın olunmasından kaynaklandığını söylemiştir. Çalışma kapsamında Şişli Belediyesi'ni inceleyen Örenç Şişli Belediyesi'nin sekiz adet kültür merkezini, dört adet kütüphaneyi, üç adet okul öncesi eğitim kurumunu, bir adet bilim merkezini, dört adet tiyatro salonunu ve altı adet kurs merkezini yöre halkının hizmetine sunduğunu, 2012 yılı içinde Şişli Belediyesi tarafından ilçede yaptırılan 27 okulun ve İstanbul İl Özel İdaresi Proje Koordinasyon Birimi tarafından yapımı tamamlanan 22 okulun eğitime başladığı bilgisini paylaşmıştır. “Okullar Hayat Olsun” projesi kapsamında okulların halka açılmasına, okulların bahçelerinin daha alçak duvarlarla çevrilmesine, okul bahçelerinin yeşil alan olarak düzenlenmesine dair karar verildiği bilgisini paylaşmıştır.

Bu çalışmada ise diğer çalışmalardan farklı olarak, eğitimin fiziki altyapısına yönelik yürütülen her bir çalışma için somut örnekler yer almaktadır. Bunun için birçok yerel yönetim kuruluşunun faaliyet raporu incelenmiştir. Eğitimin fiziki altyapısına yönelik her bir çalışma için yerel yönetimlerin ortaya koydukları somut hizmetler üzerinden çalışma şekillenmiştir. Aynı zamanda yerel yönetimlerin yaygın eğitim kapsamında yürüttükleri eğitim faaliyetleri

açıklandıktan sonra yine çeşitli yerel yönetimler kuruluşlarının gerçekleştirmiş oldukları hizmetlere somut örnekler verilmiştir.

Çalışmada 2014 yılı ile hayata geçirilen Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları'na yer verilmiştir ve bu başkanlıklardan Eskişehir Valiliği ve Bursa Valiliği bünyesindeki Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları'nın faaliyetlerine değinilmiştir.

Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak kalkınma planları, milli eğitim şuraları ve hükümet programları gibi raporlar incelenmiştir ve bu raporlardaki, yerel yönetimlerin eğitim hizmetindeki rolleri üzerine olan vurgulara yer verilmiştir. Son olarak bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak, eğitim yatırımı kapsamında devletin uyguladığı teşviklere yer verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

EĞİTİM HİZMETLERİNİN NİTELİĞİ

2012 yılında İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda Bazı Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile beraber daha önce Türkiye'de zorunlu eğitim süresi 8 yıl iken, bu süre 12 yıla çıkarılmıştır. 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve de 4 yıl orta öğretim olmak üzere eğitim kademelerinde bir düzenleme yoluna gidilmiştir.

Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması ile birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim hizmetlerindeki görevi artmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın artan görevlerini yürütmesine yardımcı olarak özel sektör ve yerel yönetimlerin önemli rolleri bulunmaktadır. Çocuklarının, özel sektör tarafından işletilen eğitim kurumlarında öğrenim görmesini isteyen birçok veliye devlet tarafından teşvik verilmektedir ve böylece özel okulların tercih edilmesiyle kamu okullarında öğrenim gören öğrenci sayısında bir yığılma oluşmasının önüne geçilmesi planlanmaktadır. Yerel yönetimlerin ise kanunlarda gönüllü olarak eğitimin fiziki altyapısının yürütülmesine yönelik hizmetlerde bulunabilmelerine yönelik sorumlulukları bulunmaktadır. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim hizmetlerinde iş yükünün hafifletilmesine çalışılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim hizmetlerinin niteliği iki biçimde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki; eğitim için temel politikaların oluşturulması, bu politikaların uygulanması, bu politikalar uygulanırken yapılan denetim işi, müfredat oluşturma, öğretmen atamaları vb. işlemler iken, ikincisi; okulların yapım, bakım, onarım işleri, gerekli malzeme temini gibi eğitim işlerinin yürütülmesi için fiziki altyapı çalışmalarını içeren bir hizmet türüdür. Türkiye'de, birinci olarak açıklanan işlemler yalnızca merkezi yönetim

tarafından yürütülürken; eğitimin fiziki altyapısına yönelik verilen hizmetten sadece merkezi yönetim sorumlu tutulmamıştır. Bu hizmet yerel yönetimlerin de gönüllü hizmetleri içerisine dahil edilmiştir. Yerel yönetimlerin ilk sayılan eğitim politikası oluşturma, müfredat belirleme vb. işlemlerde hiçbir yetkisi bulunmazken; bu işlemler için tek yetkili kurum Milli Eğitim Bakanlığı'dır.

Milli Eğitim Bakanlığı ve görevleri açıklanmadan önce eğitim kavramı ve de eğitimin türleri açıklanacaktır.

2.1. Eğitim

Türk Dil Kurumu'nda eğitim, “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri, anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (Türk Dil Kurumu, t.y.a: s.y.) olarak tanımlanmıştır.

Eğitimin özellikleri ise şu şekildedir;

- “Kapsamlı karmaşık ve çok boyutludur.
- Sürekli ve dinamiktir.
- Kültürü aktarır.
- Bireyi sosyalleştirir.
- Tutarlı, amaca yönelik ve bütünleyicidir.
- Yaşantı yoluyla davranıştaki istendik değişime odaklıdır.
- Hem kültür etkiler hem kültürden etkilenir.
- Oldukça geniştir, zaman ve mekan yönünden sınırlandırılmaz.
- Değişime kültürden daha az direnç gösterir.” (Özdemir, 2014: 5).

2.2. Eğitimin Türleri

Eğitimin türleri ikiye ayrılmaktadır. Bunlar; formel ve informal eğitimidir. Formel eğitim, okullarda ve/veya eğitim kurumlarında verilen eğitimidir. Bu eğitim türü planlı ve programlıdır ve profesyonel kişilerce verilir (Arslan, 2009: 17-18). Formel eğitim ikiye ayrılmaktadır. Bunlar; örgün eğitim ve yaygın eğitimidir.

İnformel eğitim; bireyin ailesinde ve çevresinde almış olduğu, zaman içerisinde oluşan eğitim türüdür. İnformel eğitim, plansız ve programsızdır. Öğreticiler profesyonel değildir. Bu eğitim türünde başlıca öğrenme teknikleri gözlem ve taklittir.

2.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, okul eğitimidir. Belli bir zamanda ve belli bir mekanda eğitim alan kişilerin mecburi katılımıyla gerçekleşen formel eğitim türüdür. Türkiye’de zorunlu eğitim olarak kabul edilen 12 yıllık öğrenim, örgün eğitimidir. Aynı zamanda ön lisans yahut lisans eğitimi almak isteyen kişilerin almış oldukları üniversite eğitimi de örgün eğitim olmakta olup, açık öğretim fakülteleri ve açık öğretim liseleri örgün eğitime dahil edilmemektedir. Türkiye’deki üniversitelerde uygulanan, ikinci öğretim uygulaması da örgün eğitim olarak kabul edilir. Aynı zamanda lisansüstü eğitim olan yüksek lisans ve doktora eğitimleri de örgün eğitimidir. Türkiye’de örgün eğitim işlerinden Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler sorumludur.

2.2.1.1. Örgün Eğitim Kademeleri

Türk milli eğitim sisteminin içeriği ve eğitim kademeleri 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda açıklanmaktadır. Bu kanunun 18. Maddesinde;

“Eğitim sistemi; örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden kurulur. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973)

şeklinde ifade edilmiştir. Türkiye’deki örgün eğitim kademelerinin incelenmesi kapsamında; önce eğitim kademeleri hakkında bilgiler verilecek, ardından eğitim kademelerine kayıtlı olan öğrenci sayısına, öğretmen sayısına ve eğitim kurumlarının sayısına dair bilgilere yer verilecektir.

2.2.1.2. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim kademesi, isteğe bağlı olarak, ilköğretim çağına henüz erişmemiş olan çocukların eğitimini kapsar. Bu kurumların amacı, çocuklara okula adaptasyon kabiliyetini kazandırabilmektir.

Tablo 2.1. : Okul Öncesi Eğitim Kademesi 2017-2018 İstatistikleri.

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
Okul Öncesi Eğitim	1.501.088	84.257	31.246	78.852

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı (2018: 54).

2.2.1.3. İlköğretim

Bu eğitim kademesi Türkiye’de zorunludur. Bu eğitim kademesindeki çocuklar 4 yıl ilkokul, 4 yıl da ortaokul eğitimi alırlar. Bu eğitim kademesinde öğrenim gören çocukların yaşları kanunda şöyle belirtilmiştir;

“Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ, çocuğun 6 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter.” (İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012).

2017-2018 eğitim öğretim yılında ilköğretim eğitim kademesine kayıtlı öğrenci sayısı, öğretmen sayısı, okul sayısı ve derslik sayısı Tablo 2.2.’de verilmiştir.

Tablo 2.2. : İlköğretim Eğitim Kademesi 2017-2018 İstatistikleri.

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
İlkokul	5.104.599	297.176	24.967	252.273
Ortaokul	5.590.134	339.850	18.745	185.672

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı (2018: 54).

2.2.1.4. Ortaöğretim

Ortaöğretim; dört yıllık zorunlu örgün öğretim veya yaygın öğretim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsar. Bu okul ve kurumları bitirenlere, bitirdikleri programın özelliğine göre diploma verilir. Ancak mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin diploma alabilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı’nca belirlenen fark derslerini tamamlaması zorunludur. Bu eğitim kademesi de zorunlu olup, Türk eğitim sisteminde son zorunlu eğitim kademesini temsil etmektedir. Ortaöğretim eğitim kademesi kendi içerisinde; Genel Ortaöğretim, Mesleki ve Teknik Ortaöğretim, Din Öğretimi, Özel Eğitim ve Rehberlik kurumları olarak ayrılmaktadır.

Tablo 2.3. : Ortaöğretim Eğitim Kademesi 2017-2018 İstatistikleri.

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı	Derslik Sayısı
Ortaöğretim	5.689.427	347.969	11.783	204.268

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı (2018: 54).

2.2.1.5. Yükseköğretim

Yüksek öğretim kurumları, daha önce açıklanan 12 yıllık zorunlu eğitimden sonra, isteğe bağlı olarak faaliyet gösteren kurumlardır. En az iki yıllık olarak faaliyet gösteren bu kurumlar; üniversiteler, fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları, uygulama ve araştırma merkezleridir. Türkiye’deki yükseköğretim işlerinden Milli Eğitim Bakanlığı değil Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler sorumludur.

Yüksek öğretim Kurulu’nun 2018-2019 öğretim yılında yayınlamış olduğu verilere göre Türkiye’de 129 adet devlet üniversitesi ve 72 adet vakıf üniversitesi bulunmaktadır. Öğrenci ve akademisyen sayılarına ilişkin olarak da şu bilgiler paylaşılmıştır;

Tablo 2.4. : 2018-2019 YÖK Öğrenci Sayıları (Yükseköğretim Kurulu, 2019: s.y.).

Eğitim düzeyi	Öğrenci Sayısı
Ön Lisans	2.829.430
Lisans	4.420.699
Yüksek Lisans	394.174
Doktora	96.199

Kaynak : Yükseköğretim Kurulu (t.y.: s.y.).

Tablo 2.5. : 2018-2019 YÖK Öğretim Üyesi/Elemanı Sayıları.

Öğretim Üyesi/Elemanı Unvanı	Sayısı
Profesör	26.453
Doçent	15.451
Doktor Öğretim Üyesi	39.464
Öğretim Görevlisi	36.461
Araştırma Görevlisi	48.396

Kaynak : Yükseköğretim Kurulu (t.y.: s.y.).

Türkiye’deki örgün eğitim kademelerinden; okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim işlerinden Milli Eğitim Bakanlığı sorumlu iken; yükseköğretim işlerinden Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler sorumludur. Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı ele alınırken Yükseköğretim Kurulu ve üniversiteler incelenmemiştir. Yalnızca eğitim kademeleri anlatılırken bahsi geçen “yükseköğretim” eğitim kademesi için ayrıntıya girilmeden, öğrenci sayılarına, akademisyen sayılarına ve üniversite sayılarına dair bilgilere yer verilmiştir.

2.2.2. Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı, isteğe bağlı okul öncesi eğitim ve zorunlu örgün eğitim işlerinden sorumlu, merkezi hükümete bağlı bir kurumdur. Eğitim işlerinde merkeziyetçi yönetimin hakim olduğu Türkiye’de, Milli Eğitim Bakanlığı’nın temeli 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile atılmıştır. Osmanlı devletinde eğitim işlerinin yerel düzeyde yürütülmesinden sonra Cumhuriyet dönemine geçiş ile eğitimde reformlar yapılmaya çalışılmıştır ve bu reformlardan birisi de Tevhid-i Tedrisat Kanunu’dur. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Türk eğitim sistemine kökten etki eden bir uygulama olup halen de varlığını devam ettirmektedir. “Tevhid” kelimesi Arapça “birlik” anlamına gelmektedir. “Tedrisat” ise öğretim anlamına gelmektedir. Bir bütün olarak düşünüldüğünde tevhid-i tedrisat, öğretimde ve eğitimde birlik anlamına gelmektedir. Ülkenin eğitim yönetimi belirleyen temel kanun budur. Bu kanun

ile birlikte eğitim işlerinin merkezi hükümet düzeyinde yürütülmesine başlanmıştır. Bu kanun ile tüm eğitim kurumları eğitim bakanlığına bağlanmış ve bakanlığın hazırlamış olduğu müfredatın ve eğitim planlarının, ülkenin her yerinde uygulanmasına karar verilmiştir (Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1340).

Günümüzde varlığını sürdüren Milli Eğitim Bakanlığı'nın kurumsal yapısı Cumhuriyet'in başlangıcından beri birçok değişikliğe uğramıştır. Kronolojik olarak bu değişiklikler şu şekilde sıralanmaktadır;

- “1923-1935 yılları arasında ‘Maarif Vekâleti’
- 1935-1941 yılları arasında ‘Kültür Bakanlığı’
- 1941-1946 yılları arasında ‘Maarif Vekilliği’
- 1946-1950 yılları arasında ‘Milli Eğitim Bakanlığı’
- 1950-1960 yılları arasında ‘Maarif Vekâleti’
- 1960-1983 yılları arasında ‘Milli Eğitim Bakanlığı’
- 1983-1989 yılları arasında ‘Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı’
- 1989 yılından günümüze kadar da ‘Milli Eğitim Bakanlığı.’ (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015: 7).

Birçok kurumsal değişikliğe gidilmesine rağmen, eğitim hizmetleri daima merkezi yönetimin elinde bulunmuştur ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çizdiği çerçeveye bağlı kalınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, görev ve sorumluklarını yerine getirirken belli amaçlara ve ilkelere göre hareket etmektedir. 1973 yılında çıkarılan

“Milli Eğitim Temel Kanunu’nda” milli eğitimin genel amaçları şu şekilde belirlenmiştir;

“Türk Milleti’nin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milleti’nin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasa’nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve

hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Milli eğitimin temel ilkeleri ise; Genellik ve Eşitlik, Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları, Yöneltilme, Eğitim Hakkı, Fırsat ve İmkan Eşitliği, Süreklilik, Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği, Demokrasi Eğitimi, Laiklik, Bilimsellik, Planlılık, Karma Eğitim, Her Yerde Eğitim (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973) şeklinde belirtilmiştir.

Verilen amaçlar ve ilkeler doğrultusunda hareket eden Milli Eğitim Bakanlığı her yıl eğitim ve öğretim bilgilerine ilişkin çeşitli istatistikler ve raporlar yayınlamaktadır.

2007-2008 ve 2017-2018 eğitim-öğretim yılları ve arasına ait, Milli Eğitim Bakanlığı’nın örgün eğitime dair yayınlamış olduğu istatistiklerdeki öğrenci, öğretmen, derslik ve okul binası sayıları Tablo: 2.6’da verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı hem örgün eğitim hizmeti hem yaygın eğitim hizmeti vermekte iken Tablo: 2.6’da sadece örgün eğitime dair istatistikler yer almaktadır. Yaygın eğitime dair bilgilere daha sonra yer verilecektir.

Tablo 2.6. : Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri

Eğitim Öğretim Yılı	Öğretim Türü	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Okul Sayısı
2007-2008	Örgün	14.817.654	647.312	452.976	45.973
2008-2009	Örgün	15.351.849	662.584	468.916	45.969
2009-2010	Örgün	16.137.436	707.052	488.915	46.100
2010-2011	Örgün	16.845.528	743.564	503.749	46.287

2011-2012	Örgün	16.905.143	774.602	515.426	46.427
2012-2013	Örgün	17.234.452	832.726	538.442	61.592
2013-2014	Örgün	17.532.988	873.747	562.882	61.936
2014-2015	Örgün	17.559.989	919.393	589.902	59.509
2015-2016	Örgün	17.588.958	993.794	651.828	61.203
2016-2017	Örgün	17.702.938	989.231	654.434	63.153
2017-2018	Örgün	17.885.248	1.030.130	686.800	65.568

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı (2008: 42), (2009: 46), (2010: 48), (2011: 48), (2012: 48), (2013: 50), (2014: 50), (2015: 37), (2016: 48), (2017: 48), (2018: 54).

Tablo incelendiğinde öğrenci, öğretmen ve derslik sayısında sürekli bir artış görülürken okul sayısının bazı yıllarda azaldığı görülmektedir. Tabloda göze çarpan en önemli nokta ise 2012-2013 eğitim-öğretim yılında okul sayısında büyük bir artış olduğudur. Bunun sebebi ise 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, eğitim sistemine yeni giren 4+4+4 sisteminin uygulamaya koyulmasıdır. Bu sistem ile birlikte daha önce “ilköğretim okulu” tabelalı okullarda öğrenciler 5 yıllık ilkokul ve 3 yıllık ortaokul eğitimlerini bir kurum çatısı altında almaktayken, getirilen sistemle beraber ilkokul öğrenim süresi 4 yıla düşmüş, ortaokul öğrenim süresi 4 yıla çıkarılmış ve bu eğitim süreçlerinin ayrı kurumlarda yürütülmesine karar verilmiştir. Getirilen bu sistemin bir diğer önemli yanı ise zorunlu eğitim süresi daha önce 8 yıl iken, getirilen sistem ile beraber 12 yıla çıkarılmıştır.

2.2.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatlanması

2018 yılında yayınlanan Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın örgüt yapısı;

- Merkez örgütü,
- Taşra örgütü,

- Yurtdışı örgütünden oluşmaktadır (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

2.2.2.1.1. Merkez Örgütü

“Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkındaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne” göre Milli Eğitim Bakanlığı’nın merkez teşkilatı yapısında değişimler olmuştur. Bu kararnameye göre Milli Eğitim Bakanlığı’nın hizmet birimleri şu şekilde listelenmiştir;

- “a) Temel Eğitim Genel Müdürlüğü,
- b) Ortaöğretim Genel Müdürlüğü,
- c) Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,
- ç) Din Öğretimi Genel Müdürlüğü,
- d) Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- e) Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü,
- f) Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü,
- g) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü,
- ğ) Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü,
- h) Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- ı) Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü,
- i) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü,
- j) Personel Genel Müdürlüğü,
- k) Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- l) Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- m) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

- n) Teftiş Kurulu Başkanlığı,
- o) Strateji Geliştirme Başkanlığı,
- ö) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı,
- p) İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı
- r) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği,
- s) Özel Kalem Müdürlüğü” (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

Her bir birim; yetkili olduğu alanda, kendisine verilmiş sorumluluklar doğrultusunda görevini yerine getirir. Örneğin m maddesinde yer alan Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, ülke çapında uygulanacak olan müfredat programını oluşturmakla görevli iken; İnşaat ve Emlak Dairesi Başkanlığı okulların inşası, bakımı ve onarımı işlerinden sorumlu birimdir.

2.2.2.1.2. Taşra Teşkilatı

Milli Eğitim Bakanlığı’nın taşra teşkilatı; il milli eğitim müdürlüğü, ilçe milli eğitim müdürlüğü ve okullardan oluşmaktadır. Türkiye’nin her bir ilinde ve il çesinde bir milli eğitim müdürlüğü bulunur (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018). Milli Eğitim Bakanlığı taşrada 81 il ve 918 ilçede teşkilatlanmıştır (Türk, 2015: 8). İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri “Milli Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği”ne göre iş ve eylemlerde bulunurlar.

İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri özerk yapıda değildirler. Karar alma mekanizması olarak görev yapmazlar. Milli Eğitim Bakanlığı’nın oluşturduğu politikaları uygulamakla görevlidirler. Görevleri arasında kanun, tüzük ve yönetmelikleri uygulamak, eğitim kurumlarının amaçlarına uygun şekilde işlemlerde bulunmasını sağlamak vardır. İl milli eğitim müdürlüklerinin

yetkileri arasında ise il içi personel yer değiştirmeleri, müdür yardımcısı atama işlemleri, terfi, izin ve stajyerlik işlemlerinin gerçekleştirilmesi bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın taşra örgütlenmesinin son basamağında okullar yer almaktadır. Günümüz milli eğitim sisteminde okul öncesi eğitim ve ilköğretim eğitimi veren okulların işleyişi hakkında bilgiler "Milli Eğitim Bakanlığı Okul ncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği"nde yer alırken; ortaöğretim kurumlarına dair bilgiler ise "Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği"nde yer almaktadır. Bu yönetmeliklere göre; okulun idaresinden okul müdürleri sorumludur. Okul mdrlarına görevlerinde olmamaları sresinde müdür yardımcısı vekalet ederken görevleri süresince de müdür yardımcısı, okul müdürüne yardımcı olmaktadır. Okul idaresi ders programlarını oluşturmakla görevli iken yıllık eğitim-ğretim süresini Milli Eğitim Bakanlığı belirlemektedir. Bu srenin 180 iş gününden az olmaması gibi bir koşul bulunmaktadır. Okul müdürlerinin görevlerinden bir kısmı şunlardır;

- Okulun derslik, laboratuvar, kütüphane gibi yerlerinin eğitime hazır bir şekilde bulundurulmasını sağlamak,
- Öğretmenlerin nöbet görev yerlerini belirlemek,
- Diploma, ğrenci belgesi vb. belgeleri onaylamak,
- Personelin disiplin işlemlerini yapmak,
- Stratejik plan hazırlamaktır.

Müdür yardımcısının görevlerinden bir kısmı şunlardır;

- Okul müdürünün vereceği işleri yapmak,
- Nöbet tutmak ve nöbet raporlarını incelemek,
- Elektronik ortamda gerçekleşmesi gereken bilgi alışverişini sağlamak,
- Belge, defter, izelge gibi dosyaların takibini yapmak ve imzalamaktır.

Öğretmenlerin görevlerinden bir kısmı şu şekildedir;

- Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere örnek olmak,
- Sınav, proje ve performans dayalı çalışmaları yürütmek,
- Sorumlu olduğu dersleri okutmak,
- Sorumluluğundaki ders araç ve gereçlerini özenli kullanmak,
- Öğrencinin başarı ve davranış durumlarını velilere iletmek,
- Müdür ve müdür yardımcısı tarafından verilen görevleri yerine getirmektir.

2.2.2.1.3. Yurtdışı Teşkilatı

Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunmasına dair eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenlemek üzere Milli Eğitim Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı oluşturulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 34 ülkede yurtdışı teşkilatı bulunmakta olup bu ülkeler şöyledir;

“ABD, Afganistan, Almanya, Arnavutluk, Avusturalya, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, Gürcistan, Hollanda, İngiltere, İran, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Kosova, Libya, Makedonya, Mısır, Özbekistan, Pakistan, Romanya, Rusya, Suudi Arabistan, Türkmenistan, Ukrayna” (Milli Eğitim Bakanlığı, 2019: 12).

2.2.2.2. Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi

Milli Eğitim Bakanlığı 2018 Yılı İdare Faaliyet Raporu'nda 2008 yılından 2018 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı'nın sahip olduğu bütçeler yer almaktadır. Bu bütçeler ve yıllara ait Gayrisafi Yurtiçi Hasıla miktarları Tablo: 2.7'de verilmiştir. Tablo: 2.8'de ise Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin merkezi bütçe içerisindeki oranı ve Gayrisafi Yurtiçi Hasıla içerisindeki oranı verilmiştir.

Tablo 2.7. : 2008-2018 Yılları Arası Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi ve Gayrisafi Yurtiçi Hasıla.

Yıllar	Milli Eğitim Bakanlığı (TL)	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (TL)
2008	22.915.565.000	950.534.250.715
2009	27.446.778.095	952.558.578.826
2010	28.237.412.000	1.098.799.348.446
2011	34.112.163.000	1.297.713.210.117
2012	39.169.379.190	1.416.798.489.819
2013	47.496.378.650	1.567.289.237.901
2014	55.704.817.610	1.748.167.816.609
2015	62.000.248.000	2.338.647.000.000
2016	76.354.306.000	2.608.526.000.000
2017	85.048.584.000	3.035.450.000.000
2018	92.528.652.000	3.445.782.000.000

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı (2019, a.g.y.: 53-54).

Tablo 2.8. : Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya ve Merkezi Bütçeye Oranı.

Yıllar	Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Gayrisafi Yurtiçi Hasılaya Oranı	Milli Eğitim Bakanlığı'nın Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı
2008	2,41	10,30
2009	2,88	10,47
2010	2,57	9,84
2011	2,63	10,91
2012	2,76	11,16
2013	3,03	11,76

2014	3,19	12,81
2015	2,65	13,11
2016	2,93	13,38
2017	2,80	13,18
2018	2,69	12,13

Kaynak : Milli Eğitim Bakanlığı (2019, a.g.y.: 53-54).

Tablolar incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçesinin 2008 yılından 2018 yılına kadar nominal olarak, yani enflasyon oranları katılmadan, dört katından fazla bir şekilde artmış olduğu görülmektedir lakin enflasyon oranları da hesaba katılınca bütçe 2008 yılından 2018 yılına kadar iki kat artış göstermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın yayınlamış olduğu istatistiklerde 2008 yılı enflasyon oranı 10.06 iken; 2018 yılı enflasyon oranı 20.30'dur (T.C. Merkez Bankası, t.y.: s.y.). 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçesinin Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'ya oranı %2,69'dur.

2.2.2.3. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri

Milli Eğitim Bakanlığı'nın görev ve yetkileri:

- “a) Okul öncesi, ilk ve orta öğretim çağındaki öğrencileri bedeni, zihni, ahlaki, manevi, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştiren ve insan haklarına dayalı toplum yapısının ve küresel düzeyde rekabet gücüne sahip ekonomik sistemin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlayan eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak, güncellemek; öğretmen ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerini bu çerçevede yürütmek ve denetlemek,
- b) Eğitim ve öğretimin her kademesi için ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, uygulamak, uygulanmasını

izlemek ve denetlemek, ortaya çıkan yeni hizmet modellerine göre güncelleyerek geliştirmek,

c) Eğitim sistemini yeniliklere açık, dinamik, ekonomik ve toplumsal gelişimin gerekleriyle uyumlu biçimde güncel teknik ve modeller ışığında tasarlamak ve geliştirmek,

ç) Eğitime erişimi kolaylaştıran, her vatandaşın eğitim fırsat ve imkânlarından eşit derecede yararlanabilmesini teminat altına alan politika ve stratejilerin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak, belirlenen politikaları uygulamak, uygulanmasını izlemek ve koordine etmek,

d) Kız öğrencilerin, engellilerin ve toplumun özel ilgi bekleyen diğer kesimlerinin eğitime katılımını yaygınlaştıracak politika ve stratejilerin geliştirilmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak, belirlenen politikaları uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek,

e) Özel yetenek sahibi kişilerin bu niteliklerini koruyucu ve geliştirici özel eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek,

f) Yükseköğretim kurumları dışındaki eğitim ve öğretim kurumlarını açmak, açılmasına izin vermek ve denetlemek,

g) Yurtdışında çalışan veya ikamet eden Türk vatandaşlarının eğitim ve öğretim alanındaki ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çalışmaları ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yürütmek,

ğ) Yükseköğretim dışında kalan ve diğer kurum ve kuruluşlarca açılan örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve düzenlemelerini hazırlamak,

h) Yükseköğretimin milli eğitim politikası bütünlüğü içinde yürütülmesini sağlamak için, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumlulukları yerine getirmek, ı) Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yapmak.” (Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018)

şeklinde belirtilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim hizmetlerine yönelik faaliyetleri iki şekilde incelenebilir. Bunlardan ilki yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı’nın gerçekleştirmeye yetkili olduğu görevlerdir (öğretmen ataması, teftiş vb.). Diğerleri ise eğitimin altyapısını oluşturmaya yönelik görevlerdir.

2.2.2.3.1. Milli Eğitim Bakanlığı’nın Tekelindeki Görevler

Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye’nin her yerinde; isteğe bağlı olan okul öncesi eğitimi işlerinden ve zorunlu örgün eğitim işlerinden sorumlu kurumdur. Türkiye’nin her yerindeki kamu okullarında görev yapacak olan öğretmenlerin atama işlemleri, Türkiye’nin her yerindeki hem kamu okullarında hem özel okullarda okutulacak olan müfredat programının belirlenmesi, özel okulların ve kamu okullarının teftiş işlemlerinden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur. Bu görevler, ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

2.2.2.3.1.1. Öğretmen Atamaları

Kamu okullarına öğretmen ataması işlemi Milli Eğitim Bakanlığı'na yürütülmektedir. Öğretmen olarak atanma kriterleri “Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nde” belirtilmiştir. Yönetmeliğe göre öğretmenlik mesleğine giriş için yükseköğretim kurumlarının öğretmenlik teşkil eden bölümlerinden mezun olanlar yahut Milli Eğitim Bakanlığı'nın kabul edeceği pedagojik formasyon eğitimini başarıyla tamamlamış olanlar başvuru yapabilir. Mezuniyet koşulunu sağlayan adaylar Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin ulusal çapta hazırlayacağı Kamu Personeli Seçme Sınavı'na tabi tutulmaktadır. Öğretmenlik mesleğine giren kişiler 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabidirler.

Özel okullarda öğretmen olarak atanabilmek için ise her özel okulun kendi belirlediği atama kriterleri vardır fakat bu istenilen kriterler “Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nde” belirtilen şartlara aykırı olamaz. Yönetmelikteki esasları uygulayan özel okullar öğretmen atamalarında; tecrübe, ileri öğretim teknolojilerini kullanabilme gibi özel şartlar da isteyebilirler. Özel okullarda öğretmenlik yapabilmek için görevlendirilecek kişinin belgeleri, kurum müdürü tarafından milli eğitim müdürlüğüne iletilir. Görevlendirilmesinde herhangi bir sakınca bulunmayan kişinin, müracaat tarihinden sonraki on gün içerisinde, valilikçe çalışma izni düzenlenir. Valilikçe çalışma izni düzenlenmeyen kişiler çalıştırılmazlar (Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği, 2012).

2.2.2.3.1.2. Müfredat ve Haftalık Ders Çizelgelerinin Oluşturulması

Türkiye'de müfredatın, ders kitaplarının ve haftalık ders çizelgelerinin belirlenmesinden Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı sorumludur. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca 2018'de yayınlanan haftalık ders çizelgesinde zorunlu dersler; Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Fen

Bilimleri, Sosyal Bilgiler, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi ve Spor, Beden Eğitimi ve Oyun, Teknoloji ve Tasarım, Trafik Güvenliği, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Rehberlik ve Kariyer Planlama, İnsan Hakları, Demokrasi ve Yurttaşlıktır.

Zorunlu derslerin haricinde Din ve Ahlaki Değerler, Dil ve Anlatım, Yabancı Dil, Fen Bilimleri ve Matematik, Sanat ve Spor ve Sosyal Bilimler kategorilerinde seçmeli dersler bulunmaktadır.

Herhangi bir meslek eğitimi vermeyen Anadolu Liselerinde; Türk Dili ve Edebiyatı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Tarih, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Coğrafya, Matematik, Biyoloji, Fizik, Kimya, Felsefe, Birinci Yabancı Dil, İkinci Yabancı Dil, Beden Eğitimi ve Spor, Görsel Sanatlar/Müzik, Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü dersleri ortak derslerdir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018: s.y.).

Mesleki ve teknik liselerde yahut imam hatip liselerinde eğitim gören öğrenciler tercih etmiş oldukları eğitim kurumuna bağlı olarak seçmeli derslerini seçerler.

Milli eğitim sisteminde uygulanan müfredat programı dahilinde Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun belirlediği sekiz anahtar yetkinliğin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu yetkinlikler;

- 1) Anadilde İletişim,
- 2)Yabancı Dillerde İletişim,
- 3) Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Yetkinlik,
- 4) Dijital Yetkinlik,
- 5)Öğrenmeyi Öğrenme,

- 6) Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler,
- 7) İnisiyatif Alma ve Girişimcilik,
- 8) Kültürel Farkındalık ve İfadedir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2015: 27-29).

2.2.2.3.1.3. Denetim

Türkiye’de eğitim kurumlarının (yükseköğretim kurumları hariç) denetimi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 2017). İlköğretim öğretmenlerinin denetimleri “eğitim müfettişleri”, ortaöğretim öğretmenlerinin denetimi ise ulusal-merkezi düzeydeki “bakanlık müfettişleri” tarafından yapılmaktadır (Demirkasımoğlu, 2011: 26).

Eğitim denetiminden sorumlu bu kişilerin sorumluluk, görev ve yetkileri “Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği” madde 34’te ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu görevler;

- Araştırma,
- İnceleme,
- Soruşturma,
- Değerlendirme,
- Rehberlik şeklinde özetlenebilir.

2.2.2.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı’nın Eğitimin Fiziki Altyapısını Oluşturmaya Yönelik Görevleri

Eğitim sürecinin gerçekleştiği okullar; bireylere toplumun kültürel birikimlerinin aktarıldığı, bireyin sosyalleştiği ve bir ülkenin geleceğinin inşa edildiği yapılardır. Okullar, eğitimsel amaçlara ulaşma konusunda faaliyetlerini

sürdürürken; fiziksel ihtiyaçlarından kaynaklanan pek çok gereksinimi karşılamak durumundadırlar (Özer, Demirtaş, & Ateş, 2015: 17-18). Bu gereksinimler Milli Eğitim Bakanlığı’ndan gelen ödenekler ile karşılanmaya çalışılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın göndermiş olduğu ödenekler ile okul yapımı, bakım ve onarımı gibi işlerin yapılmasına ve gerekli araç-gereç ihtiyacının karşılanılmasına çalışılır.

Okul yapımı için Milli Eğitim Temel Kanunu’nda şöyle bir kanun maddesi yer almaktadır;

“Madde 51 – Her derece ve türdeki eğitim kurumlarına ait bina ve tesisler çevrenin ihtiyaçlarına ve uygulanacak programların özelliklerine göre Milli Eğitim Bakanlığı’nca planlanır ve yaptırılır... (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973)”.

Milli Eğitim Bakanlığı okul yapımı işinde devletin görevli kıldığı tek yetkili kurum değildir. Aynı zamanda yerel yönetimlerden; il özel idarelerinin zorunlu olarak, büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin de gönüllü olarak okul yapımı işinde bulunabileceklerine dair kanun maddeleri vardır. Çalışmanın 4. bölümünde bu konu ayrıntılı bir biçimde açıklanacaktır. Bu bölümde merkezi yönetimin eğitim hizmetlerine yoğunlaşmış olup adım adım yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerine gidilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı aynı zamanda okulların araç ve gereç ihtiyacını karşılamakla yükümlüdür. Milli Eğitim Temel Kanunu’nda bu durum şöyle yer edinmektedir;

“Madde 53 – Milli Eğitim Bakanlığı, kendisine bağlı eğitim kurumlarının eğitim araç ve gereçlerini, gelişen eğitim teknolojisine ve program ve metotlara uygun olarak sağlamak, geliştirmek, yenileştirmek, standartlaştırmak, kullanılma

süresini ve telif haklarını ve ders kitabı fiyatlarını tespit etmek, paralı veya parasız olarak ilgililerin yararlanmasına sunmakla görevlidir.” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Kanun maddelerinde Milli Eğitim Bakanlığı’nın, eğitim kurumları yapımına ve bu kurumların ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik ifadeler yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı 2018 Yılı İdare Faaliyet Raporu’nda; bakanlığa okulların bakım, onarım ve donatım giderleri ile yeni yapılacak okulların inşasında kullanılmak üzere “06 Sermaye Giderleri” harcama kalemine 7.737.121.000,00 TL tahsis edildiği, yıl içinde yapılan aktarmalarla yıl sonu ödeneğinin 12.719.177.017,56 TL olduğu belirtilmiştir. Bu harcama kaleminden yıl sonu itibarıyla 9.960.245.644,29 TL giderin gerçekleşmiş olduğu, 2.758.931.373,27 TL ödeneğin ise iptal edildiği belirtilmiştir.

Bakanlığın; okulların elektrik, su, yakacak, kırtasiye, personel yolluk giderleri, mahkeme harç ve görev giderleri, hizmet alımı, menkul mal alımları, gayrimenkul mal bakım ve onarımları ile öğrenci tedavi giderlerinde kullanılmak üzere “03 Mal ve Hizmet Alımları Giderleri” harcama kalemine 8.693.097.000,00 TL tahsis edilmiş olduğu, yıl içinde yapılan aktarmalarla yıl sonu ödeneğinin 9.828.054.583,79 TL olduğu belirtilmiştir. Bu harcama kaleminden yıl sonu itibarıyla 9.744.402.402,06 TL giderin gerçekleştiği, 83.652.181,73 TL ödeneğin iptal edildiği ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2019, a.g.y.: 51).

Bakanlık tarafından yapılan okulları ve okullara gönderilen ödenekleri daha özele indirgenmiş bir biçimde incelemek için örnek olarak İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 2014-2019 Yılları Stratejik Plan’ı ele alınmıştır. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne ait 2014-2019 Yılları Stratejik Planı’nda bakanlık ve il özel idarelerinin yaptırmakta olduğu, yaptırmış olduğu ve il milli eğitim

müdürlüğünce kurumlara yapılması teklif edilen okul sayılarına yer verilmiştir. Tüm bunlar Tablo: 2.9.'da verilmiştir.

Tablo 2.9. : 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılı İstanbul'daki Okul İnşaatı İstatistikleri

İcmal	İnşaatı Biten Okullar		İnşaatı Devam Eden Okullar		Özel İdare Müdürlüğüne Teklif Yapılan Okullar	
	Okul	Derslik	Okul	Derslik	Okul	Derslik
İl yatırımı (ilköğretim)	32	780	20	533	149	4230
İl yatırımı (anaokulları)	7	28	4	16	8	32
Bakanlık yatırımı	1	24	8	208	39	934
Trampa karşılığı Yapılan İlköğretim Okulu	4	116				
TOKİ tarafından yapılacak İlköğretim okulları			1	32		
TOKİ tarafından yapılacak	1	24	4	12		

Ortaöğretim okulları						
Bağış yatırım	15	289	46	1179		

Kaynak : İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2015: 26).

Tablo incelendiğinde özel idare tarafından yapılan okul sayısının bakanlığın yapmış olduğu okul sayısından daha fazla olduğu görülmektedir.

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ait aynı stratejik planda, bakanlık tarafından okullara gönderilen ödenekler de yer almaktadır. 2011, 2012 ve 2013 yıllarına ait bu ödenekler tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 2.10. : 2011-2012-2013 Yılları Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından İstanbul'daki Okullara Gönderilen Ödenekler

AÇIKLAMA	2011 (TL)	2012 (TL)	2013 (TL)
Kırtasiye Alımları	650.214,00	104.677,00	150.000,00
Büro Malzemesi Alımı	43.561,00	-	-
Su Alımları	5.793.388,00	5.631.862,00	11.308.034,00
Temizlik Malzemesi Alımı	512.520,00	553.781,00	-
Yakacak Alımları	17.120.930,00	17.229.389,00	23.274.806,00
Elektrik Alımları	6.992.181,00	14.293.293,00	18.846.046,00
Lab. Malz. Temrinlik Alımı	61.505,00	-	-
Posta Telgraf Giderleri	32.669,00	-	-
Telefon Abonelik ve Kullanım Giderleri	1.113.685,00	130.878,00	-

Yolcu Taşıma Giderleri	2.150.137,00	2.447.945,00	3.276.020,09
Temizlik Hizmeti Alım Gideri	8.018.672,00	21.805.624,00	21.628.575,00
İlan Giderleri	21.779,00	-	-
Bilgiye Abonelik Giderleri	-	952.007,00	229.982,00
Büro ve İşyeri Makine ve Teçhizat Alımı	214.094,00	227.576,00	628.058,00

Kaynak : İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2015, a.g.y.: 27)

Tablo incelendiğinde kimi yıllarda ve hatta birbirlerini izleyen yıllarda bazı gider kalemlerinde bakanlık tarafından okullara herhangi bir ödenek verilmediği görülmektedir. Özellikle 2013 yılında okullara temizlik malzemeleri için herhangi bir ödenek verilmemesi önemli bir konudur çünkü okullar, yüzlerce ve hatta binlerce öğrencinin bir arada bulunduğu kamusal alanlardır. Bu alanlarda öğrencilerin sağlıklı bir şekilde eğitim alabilmeleri için hijyen önemli bir unsurdur. Kendi bütçeleri de olmayan okullar, bu durumda yerel yönetimlerin ve hayırseverlerin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

2011, 2012 ve 2013 yıllarında bakanlık tarafından eğitim kurumlarına, bakım ve onarım işleri için gönderdiği ödenekler tabloda sunulmuştur.

Tablo 2.11. : 2011-2012-2013 Yılları Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Gönderilen Bakım, Onarım, İnşaat, Malzeme Alımı Ödenekleri

Açıklama	2011(TL)	2012(TL)	2013(TL)
İlköğretim Okulları Gayri Menkul Mal Bakım Onarım İşleri	191.660,00	248.643,00	-

İlköğretim Okulları Donatım Malzeme Alımı	6.245.537,00	4.158.900,00	6.763.700,00
İlköğretim Okulları Yeni Derslik ve Ek Derslik İnşaatları	69.969.385,00	248.447.500,00	45.827.000,00
İlköğretim Okulları Büyük Onarım İşleri	-	6.830.880,00	2.777.670,00
Orta Öğretim Kurumları Büyük Onarım Giderleri	13.790.000	17.329.057	9.390.493

Kaynak : İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2015, a.g.y.: 27).

Tablo incelendiğinde bazı yıllarda okulların onarım işleri için bakanlık tarafından herhangi bir ödenek verilmediği görülmektedir. Yine bu durumda okullar, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yerel yönetimlerin ve hayırseverlerin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim hizmetlerine kesintisiz olarak yapılan hizmetler; öğretmen alımı, öğretmen maaşlarının ödenmesi, elektrik ve su faturalarının ödenmesi ve yakacak masraflarının ödenmesi olarak söylenebilir. Okulların elektrik, su ve yakacak masrafları kurumlar tarafından, bu masrafların Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri'ne aylık olarak girilmesi ile karşılanmaktadır.

Bunun haricinde kalan; okul yapım, bakım ve onarımı, okulların malzeme ihtiyaçları gibi konularda bakanlığın vermiş olduğu ödeneklerde bir düzenlilik görülmemektedir ve bundan dolayı okullar ödenek sıkıntısı yaşamaktadır.

Okulların herhangi bir bütçesi bulunmamaktadır fakat okulların bünyelerinde yer alan okul aile birlikleri birtakım faaliyetler yürüterek kazanç sağlayabilmektedir. Edinilen bu kazanç okul için kullanılmaktadır. Kantin vb. yerleri işleterek veya kermes, sergi vb. faaliyetlerde bulunarak kazanç sağlayabilen okul aile birlikleri aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

2.2.2.4. Okul Aile Birlikleri

Herhangi bir bütçesi olmayan okulların, ihtiyaçlarını karşılamak üzere okul aile birlikleri kurulmaktadır. Okul aile birliklerince toplanan gelirler okulların ihtiyaçları için karşılanmaktadır. Okul aile birlikleri; genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulundan oluşmaktadır.

Genel kurulun üyeleri tüm velilerdir ve görevleri özetle şu şekildedir; okulun başarısını ileriye götürecek önerilerde bulunmak, bütçe planı görüşmesi yapmak, bir önceki dönem raporlarını incelemek.

Yönetim kurulu yapmış olduğu iş ve eylemlerden genel kurula karşı sorumludur. Okul aile birliklerinin yönetim kurulları beş üyeden meydana gelmektedir. Bu üyeler anne yahut baba olan velilerden yahut okul yaptıran hayırseverlerden oluşabilir. Kurulun görev süresi bir yıldır. Üyeler arasından bir adet başkan, bir adet başkan yardımcısı, bir adet muhasip ve de bir adet sekreter seçilir. Kurul üyeleri ve başkan en fazla üç kez seçilebilirler. Yönetim kurulu okul aile birliğinin bütçe planını hazırlar. Genel kurulda görüşülen bütçe planını yönetim kurulu hazırlamakta ve onaylamaktadır.

Denetleme kurulu üyeleri üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Üç asıl üyeden ikisi öğretmenlerden oluşmakta iken geri kalan üye ise veliler arasından seçilmektedir. Asıl üyeler kendi aralarında bir başkan seçerler. Denetleme kurulunun görev süresi bir yıldır.

Okul aile birliğinin gelirleri;

-Bağış ve yardımlar,

-Kantin gibi işletmelerden elde edilen gelirler,

-Gerçek ve tüzel kişilerin okullarda yapacağı etkinliklerden sağlanan gelirler,

-Diğer gelirlerdir.

Okul aile birliğinin kantin vb. yerleri kiraya vermesi halinde;

Toplanan gelirin %3'ü üçer aylık periyotlar halinde hazinenin defterdarlık/mal müdürlüğü hesabına aktarılır.

Hazineye ödenen paydan sonra geri kalan gelirin %80'i birliğin hesabına, büyükşehir statüsünde olan yerlerde %10'u ilçe milli eğitim müdürlüğüne, %10'u ise il milli eğitim müdürlüğüne ödenecek şekilde paylaşılır.

Büyükşehir statüsünde olmayan yerlerde ise %80 birliğin hesabına giderken %20'si il milli eğitim müdürlüğüne verilecek şekilde paylaşılır.

Okul aile birliğinin kantin vb. yerleri kendisi işletmesi halinde;

Toplanan gelirin %1'i üçer aylık periyotlar halinde hazinenin defterdarlık/mal müdürlüğü hesabına aktarılır.

Hazineye ödenen paydan sonra geri kalan gelirin %80'i birliğin hesabına, büyükşehir statüsünde olan yerlerde %10'u ilçe milli eğitim müdürlüğüne, kalan %10 ise il milli eğitim müdürlüğüne ödenecek şekilde paylaşılır.

Büyükşehir statüsünde olmayan yerlerde ise %80 birliğin hesabına giderken %20'si il milli eğitim müdürlüğüne verilecek şekilde paylaşılır (Milli Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği, 2012).

Okul aile birliklerinin yapısı İngiltere'de uygulanan "quango" sistemine benzetilebilir. "Quango" bakanlık dışı örgüt olarak tanımlanmaktadır (Eşki,

2009: 71). “Quango”da, kamu işlerinin yürütülmesinde sorumlu olan bakanlığın yanında, gönüllü olarak hizmet veren birimler aracılığıyla kamu işlerinin yürütülmesi amaçlanmaktadır. Türkiye’deki okul aile birlikleri de bu kavrama benzemektedir. Eğitim işlerinin yürütülmesinden bakanlık sorumlu iken gönüllü olarak faaliyet gösteren okul aile birlikleri eğitim işlerinin yürütülmesinde bakanlığa yardımcı olmaktadır.

2.3. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitimlerini tamamlamamış, tamamlamakta olan veya tamamlamış bireylerin belli alanlarda eğitim almasıdır. Örgün eğitimini

tamamlamayan kişilerin açıktan lise okuyarak lise mezunu olması, lise eğitimini alan bir öğrencinin dershaneye gitmesi, lise mezunu olup halk eğitim merkezlerinde kurslara katılan kişiler, yaygın eğitimin anlaşılabilmesi için uygun örnekleri oluşturmaktadır.

Yaygın eğitim faaliyetinde bulunan kuruluşlar; Milli Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler, özel kuruluşlar, kar amacı gütmeyen kurumlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaygın eğitim hizmetlerinden sorumlu birimi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi'dir. Hayat Boyu Öğrenme Merkezi'ne ait E-Yaygın Sistemi'nden alınan bilgilere göre bu zamana kadar kurslardan yararlanan toplam kişi sayısı 33.811.216'dır, 13.4.2019 tarihinde alınan bilgilere göre 2019 yılında eğitim alan kişi sayısı 2.664.649'dur, bu zamana kadar açılmış toplam kurs sayısı 1.641.827 iken 2019 yılında açılan kurs sayısı 137.495'tir. 2019 yılında, kişilerin en çok talep ettiği ilk üç kurs eğitimi; Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi, Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi, Okullar Hayat Olsun Projesi Etkinlikleri'dir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2019: s.y.).

Milli Eğitim Bakanlığı yaygın eğitime yönelik hizmetlerini halk eğitim merkezleri aracılığıyla gerçekleştirir. Eğitim talebinde bulunan kişiler buralarda eğitim görerek sertifika almaya hak kazanırlar. Bahsi geçen eğitimler yabancı dil kursundan nakış işlerine, tıbbi sekreterlik sertifika programından müzik enstrümanlarının kullanımına değin birçok alanda çeşitli bir yelpaze oluşturmaktadır.

Motorlu taşıtlar sürücü kursları da Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaygın eğitim hizmetlerinden sayılmaktadır. Kursların açılma izinleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayına tabidir ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevlendireceği sürüş eğitmenleri kursların bünyelerinde görev yapmaktadırlar.

Son olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yürütmüş olduğu açıköğretim lisesi de yaygın eğitime dahil edilmektedir.

Yerel yönetimlerin yürütmüş oldukları yaygın eğitim faaliyetleri 4. bölümde ayrıntılı bir biçimde ele alınmış olup, özel kuruluşların ve kar amacı gütmeyen kuruluşların yaygın eğitim faaliyetleri çalışma kapsamında değildir.

Tablo 2.12. : Yaygın Eğitim Kurumları.

Yaygın eğitim kurumları
Halk eğitim merkezleri
Meslek eğitim merkezleri
Açık öğretim lisesi/fakültesi
Uzaktan eğitim kurumları
Dershaneler
Motorlu taşıt sürücü kursları
Çıraklık, kalfalık, ustalık eğitimi verilen yerler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİM HİZMETLERİNİN YERELLEŞMESİ

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi birçok şekilde gerçekleşmektedir. Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi konusunda; okullara özerklik verilmesi, taşra örgütünün yetkilerinin artırılması, eğitim kurullarının oluşturulması ve yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde yer alması gibi birçok durum söz konusudur. Bu çalışmada eğitim hizmetlerinde yerelleşme konusu daha özele indirgenmiş ve yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rolleri ele alınmıştır. Eğitim hizmetlerinde diğer yerelleşme türlerine yer verilmemiştir ve çalışma sadece yerel yönetimler kapsamında oluşturulmuştur.

Türkiye’de yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerine katkıları mali desantralizasyon kavramıyla ilişkilendirilebilir. Bu ilişkinin yapılabilmesi için öncelikle desantralizasyonun tanımı yapılmalı, ardından desantralizasyonun türlerine değinilmelidir. Açıklanan desantralizasyon türleri ve Türkiye’deki yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rol ü ilişkilendirilmelidir.

3.1. Desantralizasyon

Desantralizasyon (yerelleşme) kavramı, mevcut siyasal ve yasal otoritenin; merkezi hükümetten ve kuruluşlarından; merkezi yönetimin taşradaki örgütlerine, alt birimlerine, yarı özerk kurumlara, bölgesel kalkınma otoritelerine, fonksiyonel otoritelere, yerel yönetimlere ya da özel yönetimlere devredilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Rondinelli, 1981: 137).

“Klasik anlamda desantralizasyon, merkezi yönetimden yerel yönetimlere doğru yetki, görev ve kaynak aktarımını ifade eder. Modern anlamda desantralizasyon

ise merkezi yönetimin elindeki bazı kamusal yetki ve sorumlulukların (planlama, karar verme, uygulama ve kamu gelirlerinin toplanması gibi) bir kısmını, taşra kuruluşlarına, yerel yönetimlere, federe birimlere, yarı-özerk kamu kurumlarına, özel sektöre, meslek kuruluşlarına ve idarenin dışındaki gönüllü kuruluşlara (dernek ve vakıf gibi) aktarmasıdır” (Eryılmaz, 2018: 130).

Desantralizasyon dört şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar;

- 1) Siyasi Desantralizasyon (Political Decentralization),
- 2) İdari Desantralizasyon (Administrative Decentralization),
- 3) Ekonomik ya da Piyasa Açısından Desantralizasyon (Economic or Market Decentralization)
- 4) Mali Desantralizasyondur (Fiscal Decentralization) (Litvack & Seddon, 1999: 2-4).

3.1.1. Siyasi Desantralizasyon

Siyasi desantralizasyonun amacı; halkın temsilcilerine, karar vermede daha fazla yetki verilmesidir. Bu yerelleşme biçiminin önemi; yerel yöneticilerin bölgesel sorunları daha iyi bilmelerinden ve yerel halkı daha iyi tanımlarından ve yerinde çözüm üsağlayabilmelerinden kaynaklanmaktadır (Litvack & Seddon, 1999: 2).

3.1.2. İdari Desantralizasyon

İdari desantralizasyon, yerel yönetimlere hizmetlerin sağlanmasında yönetsel anlamda, mali sorumluluk anlamında yetkilerin devredilmesidir. idari desantralizasyon kendi içinde üçe ayrılır. Bunlar; dekonsantrasyon (deconcentration), delegasyon (delegation), devol üsyondur (devolution).

3.1.2.1. Dekonsantrasyon

Dekonsantrasyon, Türkiye’de yetki genişliği diye bilinen yerelleşme türüdür (Arıkboğa, 2018: 9). Yetki genişliğinde; merkezi hükümet, ülkenin diğer kısımlarında kendisine bağlı kurumlar oluşturur ve bu kurumlarda çalışacak kişiler merkezi hükümet tarafından atanır. Buradan kaynaklanarak, Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünün yetkilerini il milli eğitim müdürlüklerine ve bağlı kuruluşlara vermesi yetki genişliği olarak kabul edilebilir (Usluel, 1999: 26).

3.1.2.2. Delegasyon

Delegasyonun kelime anlamı Türk Dil Kurumu’nda, “herhangi bir topluluğu temsil etmekle görevli yetkili kurul” (Türk Dil Kurumu, t.y.b: s.y.) olarak tanımlanmaktadır. Delegasyon iki ayrı kişi arasında söz konusu olmaktadır. Delegasyon, Türkçeye genellikle yetki aktarımı şeklinde çevrilmiştir. Türkiye’deki en eski uygulaması eğitim alanındadır. Milli Eğitim Bakanlığı, ilkokulların fiziki ihtiyaçlarıyla (yapım, bakım, onarım) doğrudan ilgilenmek yerine, bu konudaki yetkisini il özel idarelerine delege etme yolunu seçmektedir (Arıkboğa, 2018, a.g.e.: 10-12).

3.1.2.3. Devolüsyon

Devolüsyon, merkezi yönetim ile coğrafi sınırlara sahip yerel yönetimler arasında, anayasal kurallara dayalı olarak parlamento tarafından yapılan yetki paylaşımıdır. Türkiye’deki bütün yerel yönetimler, bu niteliklere sahip yasal kuruluşlardır ve dolayısıyla yerel yönetimler yetki paylaşımına (devolüsyon) dayalı yerinden yönetim birimleridir (Arıkboğa, 2018, a.g.e.: 13).

3.1.3. Ekonomik ya da Piyasa Açısından Desantralizasyon

Bu desantralizasyon biçiminin en bilindik işlemi özelleştirme. Özelleştirme, merkezi yönetimin, işlerini kar amacı güden bir firmaya ya da

kamu yararına çalışan sivil bir kuruluşa aktarımını içerir. Özelleştirme, hizmetin; finansmanı ya da sunumuna veya her ikisine birden yönelik olabilir. Özelleştirme desantralizasyonun nihai biçimidir. Özelleştirme; hükümetler tarafından verilecek hizmetlerin daha etkili ve daha verimli olması amacıyla mevcut yasa ve yönetmeliklerde düzenlemeler yapılmak sureti ile yetkilerin özel sektöre verilmesidir (Litvack & Seddon, 1999 a.g.e.: 4).

3.1.4. Mali Desantralizasyon

Mali desantralizasyonda temel nokta; yerel yönetimlerin belli bir ölçüde, üstlendikleri hizmetleri, kendi finansman kaynakları ile karşılamalarıdır (Ebel & Yılmaz, 2002: 34). Mali desantralizasyon, yerel birimlere bırakılan vergileme ve/veya harcama sorumluluklarındaki artış olarak tanımlanır (Karabacak & Karabacak, 2014: 252). Mali desantralizasyon kavramının öncü teorisyenleri Musgrave, Hayek, Oates, Tiebout'tur. Bu teorisyenlerin genel görüşü, mali kaynakların yönetiminde ve hizmetlerin sunumunda merkezi yönetimden ziyade yerel yönetimlerin daha etkin olacağı yönündedir (Çalcalı, 2018: 22). Bu kişiler mali desantralizasyonla ilgili çeşitli teori ve modeller geliştirmişlerdir.

3.1.4.1. Musgrave - Üçü Tahsis Teorisi

Bu teoride üç fonksiyon bulunmaktadır. Bunlar; tahsis fonksiyonu, gelirin yeniden bölüşümü ve makroekonomik istikrardır.

Tahsis fonksiyonunda, Musgrave tam kamusal malları incelemiştir. Bahsedilen bu tam kamusal mallara örnek olarak ise savunma ve adalet hizmetlerini vermiştir. Tam kamusal mallara katılımda, ek olarak bir kişinin daha bu mallardan yararlanmasının marjinal maliyetinin sıfır olduğunu belirtmiştir. Bu hizmetlerin merkezi yönetimce karşılanması gerektiğini savunurken faydası yalnızca yerel halkı ilgilendiren mal ve hizmetlerin yerel yönetimlerce sağlanması gerektiğini savunmuştur.

Gelirin yeniden bölüşümünde ise, bu fonksiyonun merkezi hükümetçe sağlanması gerektiğini savunmuştur. Çünkü halktan toplanan vergiler eğer yerel yönetimlere bırakılırsa, bölgeden bölgeye farklılıklar olacağı için toplanan gelirin bölüşümünde adaletsizliklerin meydana geleceğini belirtmiştir.

Makroekonomik istikrarda ise, istihdam politikası, para arzı gibi araçların dünya üzerinde hemen hemen bütün ülkelerde merkezi yönetimce uygulandığını, örneğin bu araçlardan para arzının yerel yönetimlerce uygulanmasının, enflasyonist bir etki yaratacağını dile getirmiştir (Musgrave, 2004: 3-27).

3.1.4.2. Tiebout Modeli

Tiebout 1956 yılında mali yerleşme üzerine bir model geliştirmiştir. Bu modelde ana aktörler bireylerdir. Bireyler farklı idari birimler tarafından sunulan mal ve hizmet sepetlerini karşılaştırmak amacıyla yerleşecekleri yerin idari birimini seçme imkanına sahiptirler. Model, bireylerin; farklı idari birimler tarafından sunulan mal ve hizmet sepeti ve vergi paketleri hakkında tam bilgi sahibi olduklarını varsayar ve çok farklı özelliklere sahip birden çok idari birim (devletler, eyaletler, yerel yönetim birimleri) arasından diledikleri herhangi birini seçtiklerini ve bireylerin tam hareketliliğe sahip olduklarını varsayar. Üretilen mal ve hizmetlerin finansmanı bireylerden alınan vergilerle gerçekleştirilir. Firmaları hesaba katmayan bu model idareler arası oluşacak rekabeti tam olarak açıklayamamasından dolayı iktisatçılar tarafından eleştirilmektedir (Kenyon, 1997: 18-20).

3.1.4.3. Tiebout ve Musgrave Katlı Kek Modeli

Tiebout ve Musgrave'in Katlı Kek Modeli, "üçlü tahsis teorisinden" çok da farklı değildir. Tiebout ve Musgrave'in Katlı Kek (Layer Cake) modeline göre; kamu sektörünün, makroekonomik istikrar ve gelirin yeniden bölüşümü fonksiyonlarını merkezi yönetim yerine getirmelidir. Yerel yönetimler ise

kaynakların tahsisi fonksiyonunu gerçekleştirmelidir. Yönetimin alt kademeleri kaynak tahsisinde daha etkin olmaktadır. Hane halkının tamamen hareketli olduğu varsayımı altında; her bireyin kendi tercihlerini optimize eden hizmetleri sağlayan yerel yönetim bölgesine yerleşeceğini ileri süren bir model geliştirilmiştir (Brown & Jackson, 1990: 256).

3.1.4.4. Sinek Kağıdı Etkisi (Flypaper)

Model, merkezi hükümetin bireylere yapmış olduğu yardımlar neticesinde, gelirdeki artışın bir sonucu olarak, yerel harcamalarda da bir artış oluşacağını ileri sürer. Eğer merkezi yönetim vergileri keserse, bireylerin aynı miktarda artan gelirleri, yerel harcamaları da aynı şekilde arttıracaktır. ABD’de ele alınan bir bölgede, bireylerin net gelirlerindeki 100 dolarlık bir artış, yerel yönetimlerin harcamalarında 5-10 dolarlık bir artışa neden olmuştur. Bu durum, “sinek kağıdı etkisi” (Flypaper) olarak adlandırılmaktadır (Bölük, 2013: 54).

3.1.4.5. Diğer Teorisyenlerin Görüşleri

Oates’e göre yerel yönetimler kamu harcamalarında daha gerçekçidirler ve ihtiyaçları daha gerçekçi bir şekilde analiz edebilirler (Oates, 1999: 1123). Oates’in bu savunmasının arkasındaki neden merkezi hükümetin yapacağı harcamalarda kaynak israfına yol açabileceğidir.

Bailey’e göre ise yerel yönetimler gelir dağılımına önem vererek daha başarılı politikalar üretecektir ve bireylerin göç etmesinin önüne geçecektir (Bailey, 1999: 9).

3.1.5. Yerel Yönetimler ve Mali Desantralizasyon

Mali desantralizasyon konusunda önemli olan nokta yerel yönetimlerin kendi finansman kaynaklarının olduğu ve bu finansman kaynakları ile hizmet gerçekleştirebilmeleridir. Durum Türkiye’de belediyeler özelinde incelenecek

olunursa belediyelerin gelirleri; öz gelirler, merkezi yönetim tarafından yapılan transferler ve borçlanmalar olmak üzere üç şekildedir (Arıkboğa Ü. , 2016: 278). Bu gelirlerden öz gelirler ele alınırsa, belediyelerin öz gelirleri şu şekilde listelenebilir;

- “1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu’na göre toplanan Emlak Vergisi,
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’na göre toplanan vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları, ücretler ve madenlerden ve müze giriş ücretlerinden aktarılan paylar ve diğer öz gelirler,
- 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Belediyenin Gelirleri” başlıklı bölümde taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilen gelirler ile her türlü, iştirak ve faaliyetler karşılığı elde edilen gelirler” (Acar & Aydın, 2013: 1).

Daha da öze inilmesi için listede ikinci sırada yer alan Belediye Gelirleri Kanunu’na göre belediyelerin gelirlerinden vergi, harç ve harcamalara katılma payları ele alınırsa, bunlar şu şekilde listelenebilir;

Vergiler: İlan ve Reklam Vergisi, Eğlence Vergisi, Haberleşme Vergisi, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi, Yangın Sigortası Vergisi, Çevre Temizlik Vergisi.

Harçlar: İşgal Harcı, Tatil Günlerinde Çalışma Ruhsatı Harcı, Kaynak Suları Harcı, Tellallık Harcı, Hayvan Kesimi, Muayene ve Denetleme Harcı, Ölçü ve Tartı Aletleri Muayene Harcı, Bina İnşaat Harcı, Kayıt ve Suret harcı: Altyapı Kazı İzni Harcı: İmar ile İlgili Harçlar (Parselasyon Harcı, İfraz ve Tevhit Harcı, Plan ve Proje Harcı, Zemin Açma İzni ve Toprak Hafriyat Harcı, Yapı Kullanma İzni Harcı), İşyeri Açma İzni Harcı, Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı, Sağlık Belgesi Harcı.

Harcamalara Katılma Payları: Yol Harcamalarına Katılma Payı, Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı, Su Tesisleri Harcamalarına Katılma

Payı, Müze Giriş Ücretleri ile Madenlerden Belediyelere Pay (Belediye Gelirleri Kanunu, 1981).

Görüldüğü üzere mali desantralizasyonun önemli noktası olan yerel yönetimlerin “üstlendikleri hizmetleri kendi finansman kaynakları ile yürütmesi” tabirine Türkiye’deki belediyeler sahiptirler. Belediyeler üstlendikleri eğitim hizmetlerinin fiziki altyapısına yönelik görevleri zorunlu olmamalarına rağmen kendi bütçelerinden karşılayarak mali desantralizasyon kavramına örnek oluşturmaktadırlar.

3.1.6. Subsidiyarite (Hizmette Yerellik) İlkesi

Yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde rol almaları subsidiyarite (hizmette yerellik) ilkesi kavramıyla da ilişkilendirilebilir. Çünkü hizmette yerellik kavramı “bir hizmeti en yakın birim yürütsün” anlayışına dayanır (Eryılmaz, 2018, a.g.e.: 134). Yerel yönetimlere ait eski kanunlar incelendiğinde yerel yönetimlerin eğitime yönelik hizmetleri bulunmazken; Maastricht Anlaşması, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi anlaşmalarda yapılan subsidiyarite vurguları; 2004 ve 2005’li yıllarda çıkarılan yerel yönetim kanunlarında kendisini göstermiş ve eğitim hizmetlerine dair yerel yönetimlere bazı sorumluluklar verilmiştir. Örneğin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı madde 4’te “Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır.” (Council of Europe, 1985: 13) şeklinde bir ifade yer almaktadır ve 5393 sayılı kanunda ve 5302 sayılı kanunda bu ifadeye yakın ifadeler yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur.” (Belediye Kanunu, 2005) şeklinde yer alan ifade ile ve 5302 sayılı il özel idaresi kanunu madde 6’da “İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur.” (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005) şeklindeki ifade ile subsidiyarite

kavramı gözle görünür şekilde ortaya konmuştur. Subsidiyarite (hizmette yerellik) kavramının pekişmesi için diğer ülkelerdeki yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki rolleri ortaya konacaktır.

3.1.7. Bazı Ülkelerdeki Eğitim Hizmetleri ve Yerel Yönetimler İlişkisi

Dünya üzerinde yerel yönetimlerin eğitim konusunda vermiş oldukları hizmetler ülkeden ülkeye değişkenlik göstermektedir. Kimi ülkelerde öğretmenlerin maaşları belediyeler tarafından ödenirken kimi ülkelerde belediyelerin bünyelerinde yer alan eğitim kurulları okulları denetleme faaliyetinde bulunmaktadır. Dünya üzerindeki bazı ülkelerin yerel yönetimlerinin eğitimdeki rolleri şu şekildedir;

Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim işleri tamamen ülkeye özgü bir yerel yönetim birimi olan Okul Bölgeleri (School District) tarafından yürütülmektedir. ABD'de sayım ve istatistik işlerinden sorumlu devlet kurumu Census Bureau'nun 2012 yılına dair raporunda okul bölgesi sayısı 12.880 olarak belirtilmiştir (U.S. Census Bureau, 2013: 1). Yerelliğin önemli olduğu ABD'de beş yüz bini aşkın seçimle iş başına gelen yetkili vardır. Bunların 8500'ü ulusal ve eyalet düzeyinde görev yaparken, kalanı yerel görevlilerdir. (Bilge, 2006: s.y.) Okul bölgelerinin yöneticisi "Superintendent" Türkçe'ye başkomiser olarak çevrilmekte ve bu kişi okul bölgelerinin en üst düzey yöneticisi olmaktadır. Ardından yerel demokrasinin önemli bir izdüşümü

olarak “Board Members” yani, kurul üyeleri görünmektedir. Bu kurul üyeleri mahalli halkın seçimiyle iş başına gelmektedir. Sayıları yaklaşık 5 ila 7 arasında değişmektedir. Kurul üyeleri görevlerine 4 yıllığına seçilirler ve kuruldaki herhangi bir şekilde ayrılan üyenin yerine, izleyen yılın kasım ayında yeni üye seçimi gerçekleştirilir.

Okul bölgelerinin görevleri;

- Eğitim masraflarını analiz eder ve bütçe oluştururlar.
- Müfredat programı oluştururlar.
- Öğretmen, eğitimci vb. atamalarını yaparlar.
- Eğitim kurumları inşa ettirirler ve onarımlarını yaptırırlar.
- Eğitim-öğretim materyallerini sağlarlar (Akyol, 1991: 112).

Okul bölgesi kurullarının görevleri şu şekilde listelenebilir. Okul bölgesi içinde;

- Okul vergilerini temin etmek,
- Eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak,
- Eğitim kurumları için arsa temin etmek ve inşasını sağlamak,
- Eğitim materyallerini sağlamak,
- Eğitimin plan ve programını oluşturmak,
- Gerekli personeli bulmak,
- Talebelerin okula kayıtları ve öğrenim durumlarını analiz etmektir (Işık, 2000: 565).

İngiltere’de eğitim bölgeseldir (Atalay, 1995: 215). Yerel yönetimlerin yerine getirdiği eğitim hizmetleri; ilk ve ortaöğretim, teknik ve sanat eğitimi, okul yemekleri, öğrenci taşıma servisleri, öğrenci kredileri, engelli çocukların eğitimi gibi geniş alanları kapsamaktadır (İnaç & Ünal, 2006: 133).

Japonya’da ise ulusal eğitimin en üst yetkilisi Eğitim Bakanlığı’dır. Bakanlık bölgelerde her kademedeki eğitimden sorumlu il idareleri ve belediyeler gibi eğitimden sorumlu kurumlara yol gösterir ve mali yardım sağlar. Japonya'da belediyelerin hepsinde yerel eğitim yetkililiği görevini yürüten bir eğitim kurulu vardır. İl Eğitim Kurulu vali tarafından atanmış 5 üyeden meydana gelir. Bu kişiler 4 yıl için atanırlar. Belediye eğitim kurulu da yine aynı şekilde belediye başkanı tarafından atanan 3 veya 5 üyeden meydana gelir. Bu kişilerin de görev süreleri 4 yıldır. Eğitimin mali sorumluluğu ulusal hükümet, il ve belediyelerdedir (Atalay, 1995: 216).

Bugün Japonya'da ilk ve ortaöğretim seviyesindeki eğitim hizmetleri belediyelerce yürütülür. Belediyeler bu eğitim hizmetlerini, kendi bünyelerinde barındıran fakat özerk bir şekilde işleyen eğitim kurulları aracılığı ile gerçekleştirirler. Bahsi geçen yerel kurulların, ilk ve ortaöğretimde bütçe hazırlama haricinde, okul yapımından öğretmen atamalarına kadar tüm alanlarda yetki ve sorumlulukları vardır (İpek, 2001: 184).

İsveç’te belediyeler, her öğrenci için tüm ülke düzeyinde tespit edilen öğrenci başına düşen ödeneği okullara dağıtmaktadırlar. Bu ödeneği alan okul yönetimleri; okulun harcamaları ile öğrencilerin kitap vb. tüm masraflarını karşılamaktadırlar. Belediyeler; 6 yaşındaki çocuklara yönelik olarak her gün 3 saat süreyle anaokulu eğitimi vermekle sorumludurlar. Ortaöğretim düzeyinde ise belediyeler ağırlıklı olarak, mesleki beceri kazandıran eğitimler vermektedirler (Uzun, 2015, a.g.e.: 47).

Norveç’te belediyeler tarafından sağlanan eğitim hizmetleri geniş bir alanı kapsamaktadır; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yetişkin eğitimi bu alan kapsamındadır. İlköğretimi ve ortaöğretimi düzenleyen yasaya göre, belediyeler herkes için on yıllık eğitimi sağlamakla yükümlüdür. Anaokullarını / kreşleri düzenleyen yasa ise, belediyeleri gündüz bakım tesislerinin kurulmasından ve işletilmesinden sorumlu tutar. Belediyeler tesisleri kendileri

işletmek zorunda değildir ve bu işletim işini belediye gözetiminde özel kuruluşlara bırakabilirler (Regjeringen.No, 2000).

Türkiye’de ise yerel yönetimlerin eğitimdeki rolü, eğitim hizmetlerinin merkezi idare (Milli Eğitim Bakanlığı) dışında belediye, il özel idaresi vb. yerel otoritelerce yürütülmesi olarak değerlendirilebilir (Gözler, 2008: 28-29) ve yerel yönetimlerin eğitimdeki hizmetleri eğitim işlerinin sağlanması için gerekli fiziki altyapı çalışmalarını gerçekleştirmektedir. Bu altyapı çalışmaları; okul yapımı, bakım ve onarımı, yurt yapımı, okullara gerekli malzeme ve ekipman desteği (bilgisayar, projeksiyon, kırtasiye malzemeleri, temizlik malzemeleri, boya, fidan vb.), okullara temizlik personeli desteği ve okulların temizlik işlerinin yapılması, zabıtalarca okul kantinlerinin ve servis araçlarının denetlenmesi, öğrencilere okul kıyafeti, kırtasiye malzemesi ve nakdi yardım yapılması olarak sıralanabilir. Türkiye’deki yerel yönetimlerin eğitimdeki rollerinin öneminin kavranması için kalkınma planı, milli eğitim şurası gibi önemli raporlarda yerel yönetim ve eğitim ilişkisi üzerine yapılan vurgulara yer verilecektir.

3.2. Rapor ve Planlarda Yerel Yönetimler ve Eğitim İlişkisi

Bu başlıkta ülkenin st düzey kamu yöneticilerinin toplanmasıyla oluşturulan kalkınma planları, milli eğitim şuraları ve hükümet programlarındaki “eğitim” ve “yerel yönetimler” ilişkisi incelenecektir. Beş yıllık kalkınma planlarından 7. ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planları’na, milli eğitim şuralarından 15., 16. ve 18. Milli Eğitim şuraları’na, hükümet programlarından 64. Hükümet Programı’na yer verilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri bağlamında hareket eden ve Türkiye’nin de yesi olduğu UCLG’nin 2019 yılı raporuna yer verilecektir.

3.2.1.7. Beş Yıllık Kalkınma Planı

Yerel yönetimlerin, eğitim harcamalarına katılımını sağlamak amacıyla 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda düzenlemelere gidilmesine, bürokrasinin azaltılmasına yönelik vurgularda bulunulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın taşra örgütlerine ve mahalli idarelere daha fazla yetki ve sorumluluk vermesi üzerine durulmuştur. Katılım konusunun ön planda olduğu bu planda eğitim işlerine ailelerin, mahalli idarelerin ve taşra örgütlerinin daha katılımcı rolde olmalarının sağlanılmasına değinilmiştir (Devlet Planlama Teşkilatı, 1995: 33).

3.2.1.1.8. Beş Yıllık Kalkınma Planı

Eğitimin yaygınlaştırılmasında mahalli idarelerin önemine vurguda bulunulmuştur. Özellikle üniversiteye giremeyen gençlere kısıyoldan beceri kazandırılmasına, meslek edindirme faaliyetlerinin arttırılmasına, mahalli idarelerin yanında özel teşebbüslerin ve çıkar amacı gütmeyen kurumların da eğitimin yaygınlaştırılmasındaki rollerinin arttırılmasına değinilmiştir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000: 83-84).

3.2.2. 15. Milli Eğitim Şurası

Bu Milli Eğitim Şurası'nda katılımın önemi üzerinde durulmaktadır. Öncelikle mahalli idarelerin katkısının arttırılması ve bundan mütevellit merkez örgütünün küçültülmesi üzerine durulmuştur. Katılıma önem verilmiş ve de taşra örgütü yöneticilerinin, öğretmenlerin ve mahalli halkın eğitim işlerine daha çok katılım sağlamaları üzerine durulmuştur.

Bu şurada öğretmenlerin işlemlerinin ve eğitime yönelik yatırım işlerinin mahalli idarelere yetki devri yapılarak onların söz sahibi olmalarının sağlanmasına yer verilmiştir. Eğitim kurumlarında bütçe işlerinden sorumlu bir

birim kurulmasının gerekliliğine değinilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 1996: 2-3-9-16).

3.2.2.1. 16. Milli Eğitim Şurası

Bu şurada mesleki eğitimde, yerelin rolünün önemine değinilmiştir. Mesleki eğitimin oluşturulması aşamasında mahalin özelliklerinin hesaba katılması ve yerel yönetimlerin meslek eğitiminde çok daha fazla görev almaları üzerine yoğunlaşmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1999: 5-9).

3.2.2.2. 18. Milli Eğitim Şurası

Yerel yönetimlerin imar planlarını yaparken il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinden görüş alınması suretiyle planlarını yapmalarına yönelik ifadeler yer verilmiştir. Öğrencilerin taşınması konusunda da yerel yönetimlerin destek vermesini ve bu desteğin yasal düzenleme ile belirlenmesi gerektiğine değinilmiştir.

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında sanat ve beceri amaçlı derslerin daha etkin işlenmesi amacıyla yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları vb. ilgili kurum/kuruluşlardan eleman desteği alınabilmesi ve iş birliği sağlanabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasına değinilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2010: 6-7-8-11).

3.2.3. 64. Hükümet Programı

Mesleki ve teknik okullarda atölye ortamlarının sektörel olarak geliştirilmesinin vurgusuna değinilmiştir. Mesleki ve teknik okul yönetimi modelinin geliştirilmesinin gerekliliğine ve de yerel yönetimler ile sektör temsilcilerinin katılımının sağlanmasına yönelik ifadeler yer verilmiştir.

Programda, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'yla uyumlu olarak merkezi idare ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin yeniden

düzenleneceğine değinilmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin güçlendirilmesini sağlamak üzere etkin bir denetimi esas alan yasal düzenlemelerin hayata geçirileceğine dair ifadeler yer almaktadır (T.C. Başbakanlık, 2015: 45-81).

3.2.4. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

2015 yılının Eylül ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegeni korumak, eşitsizlik ve adaletsizlikle mücadele etmek hedefiyle 2030 yılında tamamlanmasını arzu ettiği bir yol haritası olarak Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini kabul etmiştir. Toplam 17 adet olan hedefler şu şekildedir;

- Yoksulluğa Son (No Poverty),
- Açlığa Son (Zero Hunger),
- Sağlıklı Bireyler (Good Health and Well-Being),
- Nitelikli Eğitim (Quality Education),
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (Gender Equality),
- Temiz Su ve Sıhhi Koşullar (Clean Water and Sanitation),
- Erişilebilir ve Temiz Enerji (Affordable and Clean Energy),
- İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme (Decent Work and Economic Growth),
- Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı (Industry, Innovation and Infrastructure),
- Eşitsizliklerin Azaltılması (Reduced Inequalities),
- Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları (Sustainable Cities and Communities),
- Sorumlu Tüketim ve Üretim (Responsible Consumption and Production),
- İklim Eylemi (Climate Action),
- Sudaki Yaşam (Life Below Water),
- Karasal Yaşam (Life On Land),
- Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar (Peace, Justice and Strong Institutions),

- Hedefler İçin Ortaklıklar (Partnerships For The Goals) (United Nations, 2019: 4-56) .

Bu hedefler doğrultusunda hareket eden United Cities and Local Governments (UCLG) 2019 yılında yayınladığı raporda, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) 4 kapsamında yerel ve bölgesel yönetimlerin; eğitimde önemli rollerinin olduğunu, birçok bölgede yerel ve bölgesel yönetimlerin eğitsel politikalara, okulların altyapısına, meslek öğretimine ve ders dışı aktivitelere önemli etkilerde bulunduğunu belirtmiştir. Raporda, Avusturalya, Avusturya, Almanya, Kanada gibi federal ülkelerde eğitim işlerinde eyaletlerde, illerde ve bölgelerde işbirliği yapıldığı; Finlandiya, Birleşik Krallık ve Brezilya’da güçlü bir desantralizasyon sonucu eğitim işlerinde yerel otoritelere yetki verildiği bilgisi paylaşılmıştır. ABD’de yerel düzeyde örgütlenen School District’lerin eğitim bütçesindeki önemli rolüne değinilmiştir. Aynı şekilde Kuzey Kore’de eğitimin bütçe planlamasının belediye başkanlarına delege edildiği ve bu eğilimin Danimarka, Litvanya, İsveç ve Slovakya’ya da sirayet ettiği bilgisi paylaşılmıştır.

Şehirlerin eğitimde önemli rollerinin olduğuna değinilen raporda; Fransa’da Rennes, Birleşik Krallık’ta Brighton, Hollanda’da Amsterdam, Avusturalya’da Adelaide yerlerinin ayrımcılıkla mücadele, gettoların önlenmesi gibi amaçlarla okul bölgesi imar planları uyguladıkları bilgisi paylaşılmıştır. Raporda, belediye bursu gibi yardımlarla güçsüz gruplara yardımlar yapıldığı bilgisi verilirken Meksika, Guadalajara örneği kullanılmıştır. Kolombiya, Sabaneta şehrinde ise öğrencilere rehberlik ve özel ders verildiği bilgisi paylaşılmıştır. Fransa’nın Paris şehrinde ve Filipinler’in Balanga şehrinde ebeveynlere çocukların okula bağlılığı hakkında eğitimler verildiği, Zambia’da yerel yönetimlerin okullara temiz su sağlama konusunda görevler üstlendiği gibi bilgiler ile şehirlerin eğitim konusunda verdiği hizmetler göz önüne koyulmuştur. Türkiye’den ise İzmir şehrinde oluşturulan KültürLab’a raporda yer verilmiştir (UCLG, 2019: 60-64).

UCLG Kültür Komitesi uzmanları ve İzmİr BykŖehir Belediyesi iŖbirlięiyle oluŖturulan KltrLab İzmİr; kültür alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluŖlar ile organizasyonları, kültür odaklı nitelikli öğrenim çerçevesinde bir araya getirmeyi amaçlayan bir iŖbirlięi ağı olarak tanımlanmaktadır (İzmİr Akdeniz Akademisi, t.y.: s.y.).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM HİZMETLERİNDE YERELLEŞME

Anayasanın 123. Maddesinde; “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) ifadesi yer almaktadır ve mahalli idarelerin tanımlandığı 127. Maddede “Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982) şeklinde bir ifade yer almaktadır. Görüldüğü üzere Türkiye’de idarenin bütünlüğü ilkesi uygulanmaktadır. İdarenin merkezi yönetim ve yerel yönetim olmak üzere iki tür örgütlenmesi bulunmaktadır ve Türkiye’de “il özel idaresi”, “belediye”, “köy” olmak üzere üç türlü yerel yönetim birimi bulunmaktadır (Eryılmaz, 2018, a.g.e.: 192).

Bu yerel yönetim birimlerinin tabi oldukları kanunlar ise sırasıyla şöyledir;

- İl özel idareleri; 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu,
- Belediyeler; 5393 sayılı Belediye Kanunu,
- Büyükşehir statüsünde olan belediyeler; 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
- Köyler ise 442 sayılı Köy Kanunu’dur.

Bu bölümde yerel yönetim birimlerinin eğitimdeki rolleri incelenecektir. İnceleme esnasında öncelikle tabi oldukları kanunlarda, yerel yönetimlere eğitim hizmetlerinde ne tür görev, yetki ve sorumluluk verildiğine değinilecek ardından

kanun maddesinde yer alan bu görev, yetki ve sorumluluklara örnek teşkil eden faaliyetlere yer verilecektir. Çalışma kapsamında; il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler incelenmişken köyler kısıtlı faaliyetlerinden dolayı çalışmaya dahil edilmemiştir.

4.1. İl Özel İdarelerinin Eğitimdeki Rolü

24 Ocak 1980 kararlarından sonra eğitim yatırımlarının çoğu il özel idarelerine bırakılmıştır (Bayram, 2015: 62). Daha çok eğitim yatırımı faaliyetinde bulunan il özel idarelerinin tabi olduğu 5302 sayılı kanuna göre, il özel idarelerinin eğitim hizmetlerindeki görevine yönelik kanun maddesi şu şekildedir;

“Madde 6- İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) ...ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkilidir.” (İl Özel İdaresi Kanunu, 2005)

Verilen kanun maddesinde yer alan “yapmakla görevli ve yetkilidir” ifadesi ile il özel idarelerine, diğer yerel yönetim kuruluşlarına nazaran sıkı bir görev yüklenmiştir. Diğer yerel yönetim kanunları incelediğinde durum gözle görünür şekilde ortaya konacak ve “yapabilir, yaptırabilir” şeklinde daha esnetilmiş ifadelere yer verildiği gözlemlenecektir.

Aynı zamanda 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda, eğitimin gelir kaynaklarının listelendiği kanun maddesinde şu ifadeler yer verilmiştir;

“Madde 76 – İlköğretime ait gelir kaynakları şunlardır:

b) Özel idare bütçelerine, bu kanun hükümleri gereğince sağlanacak gelirler hariç ve 1960 mali yılında ilköğretime tahsis edilen miktardan az olmamak üzere, yıllık

gelirlerinin en az % 20 si oranında konulacak ödenekler.” (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961)

Yani, il özel idarelerinin yıllık gelirlerinin en az yüzde yirmisini eğitim hizmetlerine ayıracağına dair zorunlu bir hüküm yer alırken, bu oranın daha da yüksek olabileceğine dair esnek bir kanun hükmü bulunmaktadır.

2018 yılında istatistik raporu yayınlayan Milli Eğitim Bakanlığı, il özel idarelerinin 2009 yılından 2017 yılına kadar eğitime toplam katkılarını şu şekilde vermiştir;

Tablo 4.1. : 2009-2017 İl Özel İdarelerinin Eğitime Katkıları

Yıllar	İl Özel İdarelerinin Eğitime Katkıları(TL)
2009	528.693.606
2010	467.359.930
2011	602.975.259
2012	633.835.580
2013	776.077.077
2014	328.552.049
2015	315.155.082
2016	288.974.898
2017	308.828.323

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (2018, a.g.y. : 254)

Tablo incelendiğinde 2013 yılından sonra il özel idarelerinin eğitim hizmetlerindeki harcamalarında büyük bir düşüş olduğu görülmektedir. Bunun nedeni 6360 sayılı kanun ile 30 büyükşehir belediyesi bulunan ilde il özel idarelerinin kaldırılmasıdır. Kanun ile daha önce toplam sayıları 81 olan il özel idarelerinin sayıları 51’e düşmüştür. Bu yeni sayının oluşmasındaki temel unsur

büyükşehir statüsünde olan belediyelerde artık il özel idarelerinin yer almayacağıdır. İl özel idareleri için fazlasıyla önem arz eden bu kanun ile

birlikte birçok değişiklik meydana gelmiştir. Öncelikle il özel idarelerinin eğitimdeki rolüne somut bir örnek verilip ardından bahsi geçen kanun ile il özel idarelerinin durumlarında ne tür değişiklikler olduğu açıklanacaktır.

2018 yılı Milli Eğitim Bakanlığı Liselere Geçiş Sınavı'na göre başarı oranı en yüksek olan ilk 3 şehir; Trabzon, Denizli ve Uşak'tır (Kars İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2018: s.y.). Bu üç şehirden Trabzon ve Denizli büyükşehir statüsünde olup büyükşehir belediyesinin mevcut olduğu yerlerde il özel idareleri bulunmamaktadır. Bundan dolayı il özel idarelerinin eğitime olan harcamalarına örnek olarak Uşak İl Özel İdaresi'nin 2018 yılı faaliyet raporu incelenecektir. Rapordan eğitim hizmetlerine dair harcamalar alınmış olup tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 4.2. : Uşak İl Özel İdaresi 2018 Yılı Eğitim Harcamaları

Yapılan İş	Harcama (TL)
Milli Eğitim Anaokulları Bakım Onarım Giderleri	17.283,80
Milli Eğitim Karahallı İlçesi Anaokulu İnşaat Projesi	3.481,00
Milli Eğitim Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları (Yakacak, Kırtasiye, Akaryakıt, Temizlik Malzemesi, Spor Malzemesi vb. Alımları)	355.568,63
Milli Eğitim Hizmet Alımları (Telefon Abonelik, Bilgiye Abonelik, Posta, Sigorta, Özel Güvenlik Hizmeti, Yerel Proje vb. Giderleri)	697.699,39
Milli Eğitim Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım Giderleri (Taşıt Bakım Onarım, Bilgisayar Alımları, Makine Teçhizat vb. Bakım Onarım Giderleri)	88.893,36
Milli Eğitim Okul Bakım, Onarım Giderleri	366.293,33

Milli Eğitim Mamul Mal Alımları (Donatım Malzemesi Alımları)	251.224,11
Cumhuriyet Mahallesi Okul Yapım İşi	2.260.311,86
Milli Eğitim Kamulaştırma	1.460.084,47
Alper Günbayram Ortaokulu Spor Salonu Yapımı	1.588.331,34
Milli Eğitim Merkez Mavişehir 12 Derslikli Okul İnşaatı	2.388.832,21
Milli Eğitim Banaz Cumhuriyet Ortaokulu Spor Salonu Yapım İşi	1.622.721,90
Milli Eğitim Bozkuş Ortaokulu Yemekhane İnşaatı	3.717,00
Milli Eğitim Kaşbelen İlkokul-Ortaokul Yapım İşi	866.233,24
Milli Eğitim İlan Giderleri	115.180,72
Anaokulları (Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Giderleri)	28.195,60
Anaokulları (Hizmet Alımları)	3.307,50
Anaokulları(Gayrimenkul Mal Bakım ve Onarım Giderleri)	16.145,60
Milli Eğitim (Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları)	153.477,94
Milli Eğitim (Hizmet Alımları)	154.877,48
Milli Eğitim (Menkul Mal, Gayrimaddi Hak Alım, Bakım ve Onarım Giderleri)	25.610,58
Milli Eğitim Okul Bakım ve Onarım Giderleri	138.294,70
Milli Eğitim (Donatım Giderleri)	47.502,73
Milli Eğitim Okul Büyük Onarım Giderleri	1.054.678,96
Milli Eğitim Kamulaştırma	453.419,63
İkili Eğitime Son Verme Projesi	3.551.763,28

Milli Eğitim Merkez Malkoçoğlu İlkokulu Spor Salonu Yapım İşi	635.992,53
Milli Eğitim Ortaöğretim Kurumları (Donatım Giderleri)	4.301,10
Milli Eğitim Ortaöğretim Kurumları Okul Büyük Onarım Giderleri	1.157.372,45
Milli Eğitim Ortaöğretim Kurumları Hizmetleri	292.836,34
Milli Eğitim Sivash İlçesi Fen Lisesi Projesi	4.604.623,37
Milli Eğitim Merkez imamhatip Lisesi İnşaatı	5.133,00
Eşme Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi İnşaatı	5.215.110,98
Karahallı Çok Programlı Lise Yapım İnşaatı	3.231.363,14
Banaz Halk Eğitim Merkezi İnşaatı	66.319,10

Banaz Anaokulu Yapımı	745.939,09
Anaokulları Büyük Onarım Giderleri	101.659,08

Kaynak: T.C. Uşak İl Özel İdaresi (2019: 101-104).

Uşak ili 2018 yılında liselere geçiş sınavında ortalama 370.06 puanlık öğrenci başarısıyla üçüncü sırada yer alırken Uşak İl Özel İdaresi'nin eğitim harcamalarına yaptığı toplam harcama 43.175.530,10 TL'dir. Tabloda, 5302 sayılı kanunda belirtilen yükümlülükler doğrultusunda; okul yapımı, bakımı, onarımı, malzeme ve hizmet alımına dair Uşak İl Özel İdaresi'nce 2018 yılında yapılan faaliyetler göz önüne koyulmuştur.

4.1.1. 6360 Sayılı Yasayla Yapılan Değişiklikler

6360 Sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişik Yapılmasına Dair Kanun” ile yerel yönetim sisteminde önemli bir değişikliğe gidilmiştir. Kökeni Osmanlı Devleti'ne kadar dayanan ve her ilde faaliyet gösteren il özel idareleri bu yasa ile büyükşehir belediyeleri bulunan illerde kapatılmıştır. Kanun öncesi ve kanun ile beraber yeni oluşan yerel yönetim birimi sayıları tabloda verilmiştir.

Tablo 4.3. : 6360 Sayılı Kanun Öncesi ve Sonrası Yerel Yönetim Birimi Sayıları

Yerel Yönetimi Birimi	6360 Sayılı Yasa Öncesi (Sayılar)	6360 Sayılı Yasa Sonrası (Sayılar)
İl Özel İdaresi	81	51
Büyükşehir Belediyesi	16	30
İl Belediyesi	65	51
Büyükşehir İlçe Belediyesi	143	519
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1.977	395

K öy	34.340	17.722
------	--------	--------

Kaynak : T.C. Kalkınma Bakanlığı (2014: 20-23).

Tablodan görüleceği üzere büyükşehir belediye sayısı neredeyse iki katına çıkmış, köylerin sayısı ise yarı yarıya düşmüştür. Belde belediyesi sayısında ise çok büyük bir düşüş görülürken büyükşehir belediye sayısının artmasına paralel olarak büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerinde de büyük miktarda artış olmuştur.

6360 sayılı kanunda yer alan madde 35’te; tüzel kişiliği kaldırılan il özel idarelerinin yatırım faaliyetlerinin Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları’na devredileceği belirtilmektedir (On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012). Görüldüğü üzere kanun ile beraber sisteme yeni bir birim eklenmiştir. Bu birim Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’dır. Büyükşehirlerde yatırım harcamaları artık valilikler bünyesindeki Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı tarafından yürütülecektir (Özbal, 2017: 4137).

4.1.2. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı bünyesinde şu birimler yer almaktadır;

“a) Yatırım İzleme Müdürlüğü.

b) Rehberlik ve Denetim Müdürlüğü.

c) Strateji ve Koordinasyon Müdürlüğü.

ç) 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü.

d) İdari ve Mali İşler Müdürlüğü.

e) Hukuk İşleri Müdürlüğü.

f) Doğal Kaynaklar, Ruhsat ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü” (Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, 2014).

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları’nın görevleri 2014 yılına ait “Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik’te” ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu yetki ve sorumluluklar şu şekilde özetlenebilir;

- Büyükşehir belediyesi olan illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin bir şekilde yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu,
- Afet ve acil yardım hizmetlerinin koordine edilmesi ve yürütülmesi,
- Merkezi yönetimin adli ve askeri teşkilatı dışında, taşradaki tüm idari birimlerin hizmet ve faaliyetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin sağlanması,
- Acil çağrı, yatırım izleme, rehberlik ve denetim, strateji ve koordinasyon ile ilgili idari müdürlüklerin kurulması,
- Kurumların ve kuruluşların stratejik planlarına ve performans programlarına uygunluğunun denetlenmesi,
- İldeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesinin sağlanması ve denetlenmesi,
- Temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin sunulması,
- Merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların koordine edilmesi,
- İlin tanıtılmasıdır (Çelikyay, 2014: 13).

Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları’nın toplam sayısı 30’dur ve her biri 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri’nin tamamlanmasıyla kapatılan il özel idarelerinin, kamu kurum ve kuruluşlarının binalarının yapım ve onarım işini devralmıştır. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları’nın yapmış oldukları faaliyetler içerisinde hükümet konağı, huzurevi, okul, spor salonu,

öğretmenevi yapımı gibi faaliyetler bulunmaktadır. Bu çalışma eğitim özelinde şekillendiği için Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları'nın okul yapım ve bakım, onarım işleri incelenecektir. Örnek olarak Eskişehir Valiliği'ne bağlı Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın faaliyetleri incelenmiş ve tablo haline getirilmiştir.

Tablo 4.4. Eskişehir Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı Eğitim Yatırımları

Odunpazarı İlçesi 21 Derslikli Osmangazi İlkokulu Yapım İşi
Süleyman Çakır Anadolu Lisesi 24 Derslikli Bina Yapım İşi
Mahmudiye İlçesi 15 Derslikli Necatibey İlkokulu Binası Yapım İşi
Beylikova İmam Hatip Ortaokulu 8 Derslik Bina Yapım İşi
Odunpazarı Halil Yasin İlkokulu 21 Ek Derslikli Bina Yapım İşi
Eskişehir İli Mahmudiye İlçesi Spor Salonu İşi
Günyüzü İlçesi 8 Derslik İmam Hatip Ortaokulu Binası Yapım İşi
Odunpazarı İlçesi Şehit Yalçın Baykuş 21 Derslikli İlkokul Yapım İşi
Tepebaşı Ticaret Borsası Ortaokulu 8 Ek Derslikli Bina Yapım İşi
Odunpazarı İlçesi Akarbaşı 8 Derslikli Anaokulu Binası Yapımı İşi
Eskişehir İli Tepebaşı Cahit Kural İlkokulu 21 Derslikli Bina Yapım İşi
Tepebaşı Atatürk Güzel Sanatlar Lisesi 200 Kişilik Pansiyon Yapım İşi
Tepebaşı İlçesi Aşağısöğütönü Mahallesi 24 Derslik Ticaret Meslek Lisesi ve Spor Salonu Yapım İşi
Muttalıp 21 Derslik Orta Okul Binası Yapım İşi
Alpu İlçesi 21 Derslikli Alpu Ortaokulu Binası Yapım İşi

Kaynak : Eskişehir Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (t.y.: s.y.).

Tabloda Eskişehir Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'na yapılan okul, okul spor salonu ve okul pansiyonu işleri yer

almaktadır ve tüm bunlara ek olarak "Güvenli Okul Projesi" kapsamında 5 okula çevre güvenlik kamerası takılmıştır.

Bir başka Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı incelenecek olunursa; Bursa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nca 01.01.2017 tarihinden itibaren, 59 okul; 1.502 derslik, toplam 1.040 kişilik 5 adet pansiyon, 2 adet eğitim salonu, 4 adet atölye yapımı tamamlanmış, 4 adet okula kamera sistemi kurulumu yapılmıştır (Bursa Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, t.y.: s.y.)

4.2. Büyükşehir, İl ve İlçe Belediyelerinin Eğitimdeki Rolü

Büyükşehir belediyelerinin ve belediyelerin eğitimdeki rolleri iki açıdan incelenebilir. Bunlardan ilki örgün eğitime yapmış oldukları hizmetler diğeri ise yaygın eğitim kapsamında bulundukları eğitim faaliyetleridir. Kanunlarda belediyelerin örgün eğitim hizmetlerine yönelik sadece eğitim faaliyetinin yürütülebilmesine imkan sağlayacak fiziki altyapı çalışmaları yapabileceklerine yer verilirken yaygın eğitim için bu durum söz konusu değildir. Belediyelerin yaygın eğitim kurumları açabilmelerine ve onları işletebilmelerine yönelik yetkili kılındıkları kanun maddesi bulunmaktadır. Bu kanun maddesine ve belediyelerin yaygın eğitim kurumlarının açıklanmasına çalışmanın ilerleyen kısımlarında değinilecektir. Öncelikle belediyelerin örgün eğitimdeki rolleri açıklanacaktır.

4.2.1. Büyükşehir, İl ve İlçe Belediyelerinin Örgün Eğitimdeki Roller

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda büyükşehir belediyelerinin okul yapımı, bakımı ve onarımı ile okullara gerekli malzeme desteğini sağlaması ile ilgili kanun maddesi şöyledir;

“n) Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve

tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.” (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004).

Görüldüğü üzere kanun maddesinin başında “Gerektiğinde” ifadesi yer almaktadır ve bu ifadenin gelmesi ile birlikte, il özel idaresinde olduğu gibi katı bir şekilde görev verilmediği görülmektedir. Çünkü gerektiğinde ifadesine dayanarak büyükşehir belediyeleri birçok gerekçe gösterip (örneğin bütçe yetersizliği) okul yapım, bakım ve onarımı ve gerekli malzeme desteğinin sağlanması gibi hizmetleri sağlamaktan kaçınabilir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nda ise şöyle bir madde yer almaktadır;

“Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) ...Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir...” (Belediye Kanunu, 2005).

Burada ise “yapabilir, yaptırabilir, karşılayabilir” gibi ifadeler yer verilmiştir. Yine il özel idaresindeki kanun maddesiyle karşılaştırıldığında burada büyükşehir belediyesinde de olduğu gibi daha esnetilmiş bir ifade yer almaktadır. Herhangi bir zorunluluk ifadesine yer verilmemiştir. Büyükşehir belediyesinde olduğu gibi belli gerekçelerle belediyelerin de okul yapım, bakım ve onarım gibi işlerden kaçınabilmesine yönelik bir durum söz konusudur. Yani, bu tür görevler zorunlu olmayıp belediye yönetiminin takdirine bırakılan gönüllü görevlerdir.

4.2.1.1. Okul İnşası, Bakım ve Onarımı

Kanun maddeleri ile büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin okul yapım, bakım ve onarım işleri konusunda açıklık getirilen durum somut örneklerle ortaya konacaktır. Okul yapımı için;

Bursa iline bağlı Osmangazi ilçesi belediyesinin 2017 yılına ait yayınladığı faaliyet raporunda, Osmangazi Belediyesi toplamda 26.176 m² alan üzerine;

- Kükürtlü Mahallesi Ticaret ve Sanayii İlköğretim Okulu için 32 derslikli ortaokul,
- Hamitler Mahallesi Başöğretmen İlköğretim Okulu için 24 derslikli ilkokul,
- Hamitler Mahallesi Adnan Türkay İlköğretim Okulu için 24 derslikli ilkokul,
- Yunuseli Mahallesi Lütfü Banuşoğlu İlköğretim Okulu için 24 derslikli ilkokul,
- Hüdavendigar Mahallesi Bursa Anadolu Lisesi için 32 derslikli ortaokul binaları uygulama projeleri olmak üzere 5 adet okul projesi hazırlamış ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne teslim etmiştir.

Ayrıca, Osmangazi Belediyesi'nin raporda eğitime katkıları okul yapımıyla sınırlı kalmayıp, okulların ihtiyaç duyduğu bakım, onarım ve yapım işlerini yaparak eğitime destek verdikleri çalışmalar görülmektedir. Bu çalışmaları "Yaşasın Okulumuz" projesi ile yürütmektedirler. Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla okullardan gelen yapım-bakım talepleri birimler tarafından değerlendirilerek iş programına alınmaktadır. Bina kullanım ömrü dolmuş okulları yeniden inşa ederek, okul bahçelerinde çevre düzenleme, bitkilendirme, parke tamiri, spor alanı, boya-badana, bina içi sınıf, spor salonu vs. tadilat ve bakım işlemleri yapmışlardır. Bu kapsamda 2017 yılı içinde 5 okulda toplam 1.123 m² yeşil alan düzenlemesi, 273 m² sert zemin kaplaması işlemleri yapmışlardır. Bunların dışında 34 okulda bitkilendirme, pergole yapımı, fitness montajı, çevre düzenleme çalışmaları yapmışlardır. 2017 yılı içinde yapım ve inşaat işleri ile 20 okulda eğitime destek çalışması yapmışlardır. Bu işler arasında; okul zeminleri ve koridor duvarları seramik kaplama işi, pencere korkulukları yenileme, dış cephe boyası, tuvaletlerin kabin kapılarını yenileme,

okul girişine sahne yapımı, bekçi kulübesi yapımı, kantin binası yapımı, sınıfların bölünerek yeni sınıf oluşturulması, spor salonu iç ve dış cephe boyası gibi yapım, tadilat ve yenileme işlemleri yer almaktadır (Osmangazi Belediyesi, 2018: 104).

Okul bakım ve onarım işlerine verilebilecek bir diğer örnek ise İzmit Belediyesi'nin 2018 yılına ait faaliyetleridir. Belediye tarafından toplam 250 okulda 2.133 parça çeşitli işçilik yapılmıştır ve bu çalışmalar tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 4.5. : İzmit Belediyesi 2018 Yılı Okul Bakım-Onarımları

Tamir Türü	Sayısı	Tamir Türü	Sayısı	Tamir Türü	Sayısı
Çatı	31	Pimaş Boru	240 Metre	Beton Atılması	1
Tuvalet	43	Mutfak Tezgahı	2	Basket Saha	2
Boya	190	Kalorifer Petek	5	Pano	14
Projeksiyon	6	Demir Kapı	15	Bahçe Korkuluk	11
Kütüphane	5	Cam	35	Şohben	1
Spor Salonu	6	Dolap	83	Yangın Çıkış Kapı	3
Merdiven	18	İşıldak	20	Tavan	7
Elektrik	59	Yazı Tahtası	5	Priz	153
Fayans	30	Çatı Olukları	1000 Metre	Alçıpan	2
Sıva	64	Abdesthane Yapımı	5	Koltuk	40
Kilit	35	Menteşe	30	Bank	10
Kapı	126	Lamba	140	Yangın Tüpü	-
Su Tesisatı	25	Duvar Kazması	11	Gergi Ağı	2
Korniş	25	Sigorta Değişimi	7	Stor Perde	27

Masa	21	Kalebodur	3	Yazı Tahtası	18
Sıra	90	Askılık Tamir	5	Florasan	309
Lavabo	86	Musluk	99	Koridor	25
Pisuar	35	Pencere	38	Çim Tel	5
Bahçe Duvar Boya	19	Alçı	54	Sabunluk	25
Derz Dolgu	6	Kamera	1	TOPLAM	2.133

Kaynak : İzmit Belediyesi (2019: 194).

Belediyeler okul yapımında bulunmak isteyen hayırseverlere arsa tahsisinde de bulunabilmektedir. Konya'nın Selçuklu ilçe belediyesi, hayırsever iş adamları tarafından yaptırılacak okullar için arsa tahsis etmiş böylece özel kişilerce de okul yapımının desteklenmesini sağlamıştır. Dönemin belediye başkanı Adem Esen, ilköğretim okulunun temel atma töreninde yapmış olduğu konuşmasında “Belediye olarak eğitime verdiğimiz desteğe devam ediyor ve eğitimi öncelikli yapılması gerekenler arasında görüyoruz” diyerek belediyelerin eğitim konusuna verdikleri önemi ortaya koymuştur (Yeni Şafak, 2008: s.y.).

Selçuklu Belediyesi'nin bir diğer okul için arsa tahsisi örneği ise belediye tarafından Özel Selçuklu Hastanesi İlköğretim okulu için tahsis edilen arsadır. Arsa üzerine 24 derslikli toplamda 1,5 trilyonluk proje yapılmıştır. Selçuklu Belediye yönetiminin; Selçuklu'nun eğitim-öğretimde her geçen gün yıldızının parladığına dikkat çekmesi, büyük işletmeleri okul yaptırmaya davet etmesi, belediye olarak eğitime %100 destek kampanyasında önemli bir aşama kaydettiklerinin altını çizmesi ve Konya'da faaliyet gösteren işletmelere okul yaptırmaları için çağrıda bulunmuş olması gazetelere yansımıştır (Yeni Şafak, 2007: s.y.).

Hayırseverlerin okul yaptırmalarına devlet adamları da destek vermiştir. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 2003 yılında Konya'da hayırseverler tarafından yaptırılan Selçuklu Adnan-Hadiye Sürmegöz İlköğretim Okulu,

Selçuklu Erenköy Zeki Altındağ İlköğretim Okulu ve Meram Mehmet-İbrahim Çelik İlköğretim Okulu'nun temel atma törenine katılmıştır ve böylece devletin üst düzey yetkililerinin de özel kişiler tarafından okul yaptırılması konusuna vermiş oldukları önem ortaya konmuştur (TGRT Haber, 2003: s.y.).

Hayırseverlerin okul yapım işlerini üstlenmeleri için devlet tarafından birçok teşvik desteği verilmektedir. Devletin yatırım teşvikleri “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar”da belirtilmiştir. Normalde bu kararda Türkiye Cumhuriyeti’i 6 bölgeye ayrılmıştır ve her bir bölge için devletin yatırım teşvik destekleri farklılık göstermektedir. 1. bölge İstanbul, Kocaeli gibi şehirleri içerirken 6. bölge doğu şehirlerini kapsamaktadır. 1. bölgeden 6. bölgeye doğru olan illerde yatırım teşviklerinin destek oranlarında artış görülmektedir. Lakin eğitim konusu öncelikli yatırımlardan sayılmaktadır ve 1.,2.,3.,4. bölgede dahi yapılsa da en az 5. bölgeye uygulanan teşviklerden yararlanılmaktadır. Bu öncelik; “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” isimli Bakanlar Kurulu Kararı’nın “Öncelikli Yatırım Konuları” Madde 17, 8 bendinde; “Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek olan ilk, orta ve lise eğitim yatırımları” (Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar, 2012) şeklinde yer almaktadır.

Eğitim yatırımlarında bölgesel teşvik alabilmek için asgari yatırım kriterlerine göre 1. ve 2. bölgelerde 1 milyon TL, 3., 4., 5., 6. bölgelerde 500 bin TL sabit asgari yatırım taahhüdü vermek gerekmektedir.

Eğitime yönelik teşviklerde en az 5. bölge desteğinin alınacağı belirtilmiştir. O halde bahsi geçen 5. bölgeye kadar olan ve 5. bölgenin de dahil edildiği 66 il bulunmaktadır. Geriye kalan 15 il ise 6. bölge kapsamındadır. 6. bölgeye ait iller; Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Van ve Bozcaada ve Gökçeada İlçeleridir. Geriye kalan 66 ilde ise 5. bölge yatırım teşviki uygulanmaktadır. Bahsi geçen 5. ve 6. bölge teşviklerine dair şu yatırım teşvik destekleri bulunmaktadır.

Her iki bölgede de yatırım yapacaklara şu teşvikler verilir;

- Yurtiçi ve yurtdışı makina ve teçhizat alımlarında KDV İstisnası,
- Yurtdışı makina ve teçhizat alımlarında Gümrük Vergisi Muafiyeti,
- Kurumlar vergisi veya gelir vergisi indirim oranında 5. bölge için % 80, 6. bölge için % 90 indirim,
- İç kredi için 5. bölge yatırımlarında 5 puan, 6. bölge için 7 puan,
- Döviz kredisi için 5. bölge yatırımlarında 2 puan, 6. Bölge için de 2 puan,
- Her iki bölgede yapılan yatırımlar için damga vergisi muafiyeti, belediye imar bina inşaat harçları muafiyeti, 5 yıllık emlak vergisi muafiyeti verilmektedir (Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar, 2012).

4.2.1.2. Okullara Temizlik Personeli ve Temizlik Malzemesi Verilmesi

5216 sayılı kanunda ve 5393 sayılı kanunda belediyelerin okulların gerekli ihtiyaçlarını karşılayabileceğine dair ifadeler yer almaktadır. Bahsi geçen ihtiyaçlar için belli sınırlılıklar, tanımlar bulunmamaktadır ve okulların ihtiyaçları değişkenlik gösterebilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı okullarda görev yapacak olan hizmetli ataması yapmaktadır lakin bahsi geçen bu atamaların sayısı çok kısıtlı olup okullar, bünyelerinde görev yapacak hizmetli çalışanına ihtiyaç duymaktadırlar. Eğitim öğretim hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli temizlik personeli ve temizlik malzemesi okulların önemli ihtiyaçlarındandır. Bu bağlamda 2017 yılında İstanbul'un Tuzla ilçe belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü 27 adet okula tam zamanlı çalışan hizmetli personel desteğinde bulunmuştur. Okullara verilen personel desteğine ek olarak 52 adet okulda toplam 460.000 m² okulun temizliği yapılmıştır ve 1.430 öğrenciye temizlik eğitimi verilmiştir (Tuzla Belediyesi, 2018: 130-132).

Çekmek öy Belediyesi ise 2018 yılında ilçede bulunan 53 eğitim kurumuna temizlik malzemesi yardımında bulunmuştur. Bu malzemelerin listesi tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.6. : Okullara Yapılan Temizlik Malzemesi Yardımları.

Temizlik Malzemesi	Birimi	Miktar
Sıvı El Sabunu 5 Kg'lık	Bidon	924
Çamaşır Suyu 5 Kg'lık	Bidon	824
Çöp Torbası Büyük Boy	Koli	424
Çek Çek Sil	Adet	212
12'li Mikro Fiber Temizlik Bezi	Paket	106
Askılı WC Koku Giderici 12'li	Paket	424
Sıvı Ovma Maddesi 5 Kg'lık	Bidon	424
Arap Sabunu 5 Kg'lık	Bidon	824
Yüzey Temizlik Maddesi 5 Lt	Bidon	824
Fotoselli Kağıt Havlu 6'lı	Paket	212
Faraş Fırça Takımı	Adet	212
Jumbo Mini Tuvalet Kağıdı 12'li	Paket	212
Oto Yıkama Fırçası	Adet	212

Kaynak : Çekmek öy Belediyesi (2019: 102)

Akyurt Belediyesi ise ilçe sınırları içerisinde bulunan 27 adet okula 2017-2018 eğitim öğretim yılında kullanacakları 30 kalem temizlik malzemesini dağıtmıştır (Akyurt Belediyesi, 2018: 111).

4.2.1.3. Okulların Asfaltlanması

Çorum Belediyesi 2014 yılında Güzel Sanatlar Lisesi ile Spor Lisesi'nin bahçesini asfaltlama faaliyetinde bulunmuştur. Belediye Fen İşleri Müdürlüğü

ekipleri her iki okulun bir arada bulunduğu bahçe için toplam 686 ton asfalt serimi gerçekleştirmiştir. Belediye ekipleri ilk olarak Spor Lisesi'nin bahçesini düzenlemiştir. 900 ton mekanik yol malzemesi serimi yapan ekipler 553 ton da asfalt serimi gerçekleştirmiştir. Asfalt seriminin ardından tretuvar çalışmalarına başlanmıştır. Okulun çevresine 510 metre tül bordür taşı döşeyen Fen İşleri Müdürlüğü Ekipleri 400 m² karoyu da döşemiştir. Belediye Fen İşleri Müdürlüğü ikinci çalışmayı Spor Lisesi ile aynı bahçeyi kullanan Güzel Sanatlar Lisesi'nde yapmıştır. Lisenin bahçesine 250 ton mekanik malzeme ile dolgu yapan ekipler 133 ton asfalt serimi gerçekleştirmiştir. Asfalt çalışmalarının ardından 100 metre tül bordür taşı ve 100 m² de karo döşeyen ekipler çalışmalarını tamamlamıştır (Çorum Belediyesi, 2015: s.y.). 2018 yılında Ankara'da ise eğitim kurumlarına toplamda 20.316 ton asfalt serimi yapılmıştır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2019: 91). Mersin Büyükşehir Belediyesi ise 2017 yılı faaliyet raporunda 34 okulda asfaltlama çalışması yaptığını belirtmiştir (Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2018: 97-98).

4.2.1.4. Okullara Bilgisayar, Projeksiyon, Teknik Altyapı Yardımı

2018 yılında Silivri Belediyesi ilçe sınırları içerisindeki okullardan gelen talepler doğrultusunda istenen bilgisayar, monitör, kamera sistemlerinin teminini ve kurulumunu yapmıştır. Silivri Belediyesi'nce;

- Değirmenköy Atatürk İlköğretim Okulu'na 5 adet bilgisayar ve monitör verilmiş,
- Çanta 80.yıl İlköğretim Okulu kamera sistemine bakım yapılmış ve 5 adet bilgisayar verilmiş,
- Selimpaşa Ahmet Ziya İlköğretim Okulu'na 2 adet bilgisayar ve monitör verilmiş,
- Silivri Turgut Reis İlköğretim Okulu'na 5 adet monitör verilmiş,

- Cezaevi içerisinde bulunan Fatih İlköğretim Okulu'na projeksiyon cihazı montajı yapılmış,
- Selimpaşa Ahmet Ziya Ortaokulu'na 2 adet bilgisayar ve monitör verilmiş,
- Ortaköy Sezin Öztas İlköğretim Okulu'na 1 adet bilgisayar teslim edilmiş,
- Silivri Hüseyin Avni Çoğal İlköğretim Okulu'na projeksiyon cihazı montajı yapılmış,
- Değirmenköy İMKB Okulu'na kamera güvenlik sistemi kurulmuştur (Silivri Belediyesi, 2019: 274-275).

İzmit Belediyesi ise 66 okulda toplam 6.735 öğrenciye çevre ve geri dönüşüm eğitimi vermiştir. Yapılan bu eğitimlerin neticesinde 2018 yılı içerisinde 125.6 ton ambalaj atığı, 4.020 kg atık pil, 11.500 kg elektronik atık okullardan toplanmış ve geri dönüşümleri sağlanmıştır. Bu geri dönüşüm faaliyetinden 116.376,00 TL gelir elde edilmiştir. Toplatılan bu atıklar karşılığında okullara; 3.450 paket A4 kağıdı, 10 adet çok fonksiyonlu yazıcı, 4 adet dizüstü bilgisayar ve 4 adet projeksiyon cihazı dağıtılmıştır (İzmit Belediyesi, 2019 a.g.e.: 87).

Okul Kütüphaneleri Web Uygulaması: Selçuklu Belediyesi sınırları içerisinde yer alan okullara sağlanan kütüphane alt yapısının yazılımını oluşturan sistem 32 okulda kullanılmaktadır. Okullarda bulunan kitaplar, okurlar ve okunma sayıları ile ilgili bilgilerin tutulduğu sistem, kütüphane yönetim sistemi olarak konumlandırılmıştır. Ayrıca web üzerinde yayınlanan uygulama ile her yıl Kütüphaneler Haftası'nda düzenlenen ödüllü okuma yarışması için altyapı oluşturulmuştur (Selçuklu Belediyesi, 2018: 86).

4.2.1.5. Okul Bahçelerinin Temizliği ve Tanzimi

2017-2018 eğitim-öğretim yılı öncesinde Akyurt Belediyesi; ilçede faaliyet gösteren tüm okul bahçeleri ve çevresinde kuru ot temizliği, mıntika temizliği ve bank, kamelya, kale direkleri ve basketbol potalarının boyama-yenileme işlerini yapmıştır (Akyurt Belediyesi, 2018: 72). Sel çuklu Belediyesi ise 2017 yılında okullara ağaç, gül, çim tohumu yardımıyla bulunmuştur. Bu yapılan faaliyetin detayları tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 4.7. : Selçuklu Belediyesi Tarafından Okullara Verilen Ağaç, Gül, Çim Tohumu, Çalı Sayıları.

Okul Adı	Ağaç (adet)	Gül (adet)	Çim Tohumu (Kilogram)
Mahmut Sami Ramazanoğlu İmam Hatip Lisesi	-	132	-
Selahattin Eyyubi Anadolu Lisesi	70	-	-
Mustafa Çuhadar Ortaokulu	-	23	-
Mustafa Bülbül İlkokulu	3	-	-
Sel çuklu Fen Lisesi	254	80	25
Şehit Demet Sezen Anaokulu	16	-	50
Şemsi Tebrizi Anadolu Lisesi	10	-	-
Şerife Akkanat İlköğretim Okulu	16	-	-
Şerife Akkanat İmam Hatip Ortaokulu	14	-	-
Buhari Kız İmam Hatip Lisesi	60	145	-

Kaynak : Sel çuklu Belediyesi, (2018, a.g.y. : 132).

4.2.1.6. Öğrencilere Kıyafet Yardımı, Kırtasiye Malzemesi Yardımı ve Nakdi Yardım

Belediyeler maddi durumları elverişsiz olan öğrencilere de destek sağlamaktadırlar. Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi sadece okulların fiziki şartlarını iyileştirerek sağlanamamaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları ekonomik problemler de eğitim hizmetinin sağlanmasında büyük bir sorundur. Örneğin okul forması olmayan yahut gerekli kırtasiye malzemelerine sahip olmayan öğrencilerin eğitimleri sekteye uğrayabilmektedir. Belediyeler bu konuda da faaliyetlerde bulunmaktadır. Örneğin; 2015 yılında Hatay Büyükşehir Belediyesi tarafından 400 öğrenciye okul forması dağıtılmıştır (Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2016: 289). 2017 yılında ise Akyurt Belediyesi tarafından 550 dar gelirli ailelerin çocuklarına okul kıyafeti yardımı yapılmıştır (Akyurt Belediyesi, 2018, a.g.e.: 86). Melikgazi Belediyesi'nce ise 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde ilköğretim okullarındaki yardıma muhtaç 5.000 öğrenciye kırtasiye ve 5.000 adet çanta yardımı yapılmıştır. Kırtasiye yardımı için 74.412,00 TL, çanta için 93.150,00 TL ödeme yapılmıştır (Melikgazi Belediyesi, 2019: 225) Hatay Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında Sosyal Hizmet Uzmanları tarafından belirlenen 9.480 öğrenciye okul çantası içerisinde 2 adet defter, kalemlik, silgi, kırmızı ve siyah kurşun kalem, kalem açacağı bulunan çanta seti hediye edilmiştir (Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2019: 163). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise 2017 yılında; 2 öğrencinin LYS ücretini karşılamış, 8 öğrencinin okul servis ücretini karşılamış, 2 öğrencinin Kart27 dolumunu gerçekleştirmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2018: 122).

4.2.1.7. Okullara Boya Yardımı

Okulların ihtiyaçları değişkenlik göstermektedir ve bu ihtiyaçlara boyalar da dahil edilmektedir. Çocukların eğitim aldıkları yerlerin boya ve badanasının yapılmış olması eğitim hizmetinin sağlanmasında önem arz etmektedir. Okullar

bu tarz ihtiyaçları için yeterli denek alamamakta, bu ihtiyaçların giderilmesi için hayırseverlerden ve yerel yönetimlerden destek beklemektedirler. 2016 yılında Gaziosmanpaşa Belediyesi tarafından okullara gönderilen yağlı boya, plastik boya, tavan boyası ve dış cephe boyasına dair bilgiler tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.8. : Gaziosmanpaşa Belediyesi Okullara Yapılan Boya Yardımları.

Okul Adı	Yağlı Boya (Adet)	Plastik Boya (Adet)	Tavan Boyası (Adet)	Dış Cephe Boyası (Adet)
23 Nisan İlkokulu	12	12	6	-
Cemal Görsel İlkokulu	2	-	-	-
Havuzbaşı Atilla Baykal İlköğretim Okulu	8	10	5	-
Halide Edip Adivar Anaokulu	-	4	-	-
Toki İlköğretim Okulu	8	5	-	4
Gazipaşa İlkokulu	13	17	10	-
Evliya Çelebi İmam Hatip Ortaokulu	27	30	8	-
Yeni Mahalle İlkokulu	19	8	15	23
Emine Sabit Ortaokulu	20	16	-	-
Fevzi akmak İlkokulu	-	-	-	35
Dobruca Ortaokulu	1	3	-	-
Kardelen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	10	8	3	-
Osmangazi Anadolu İmam Hatip Lisesi	29	24	5	-
Mustafa Gümüş İlkokulu	10	11	-	1

Karlıtepe Ortaokulu	9	9	-	20
Havuzbaşı İlköğretim Okulu	15	13	-	-
Kadri Yörükoğlu Lisesi	-	-	-	30
Küçükköy İmam Hatip Lisesi	15	5	-	-
Alparslan Ortaokulu	29	3	-	-
Mevlana Anadolu Lisesi	-	-	-	15
Barbaros Hayrettin Paşa İlkokulu	6	-	-	12
Kazım Karabekir İmam Hatip Lisesi	7	10	5	-
Fahrettin Özudoğru Lisesi	2	-	-	22
100. Yıl Ortaokulu	3	4	-	3
Büyük Fuatpaşa İlkokulu	-	-	-15	
Arman Polat Ortaokulu	4	4	-	-
Behçet Canbaz Anadolu Lisesi	10	6	3	-
Selahaddin Eyyubi İlkokulu	20	20	10	-
Dede Korkut İlköğretim Okulu	27	17	6	3

Kaynak : Gaziosmanpaşa Belediyesi (2017: 71)

Akyurt Belediyesi ise 2017 yılında; Elecik İlköğretim Okulu'na 5 kova boya, Kozayağı İlköğretim Okulu'na 10 kova boya, 1 torba saten alçı yardımıyla bulunmuştur (Akyurt Belediyesi, 2018 a.g.y.: 95). Bayrampaşa Belediyesi ise 2018 yılında okulların ihtiyaçları doğrultusunda şu malzemelerin dağıtımını gerçekleştirmiştir; plastik boya (20 kg): 481 adet, yağlı boya (20 kg): 296 adet, tavan boyası (17,5 kg): 364 adet, tiner (10 kg): 156 adet (Bayrampaşa Belediyesi, 2019: 191).

4.2.1.8. Belediye Yurtları

5393 sayılı kanunda belediyelerin öğrenciler için yurt yapabileceğine dair ifade bulunmaktadır. Belediyeler; söz konusu ifade neticesinde eğitim hizmetlerinin yürütülmesine yönelik yurt yapım faaliyetinde bulunmaktadırlar.

Merkezi sınavla öğrenci alan birçok okulda öğrenim görmek isteyen öğrenciler şehirlerini terk edip başka bir şehirde hayatlarına devam etmek zorunda kalabilirler. Bu kişiler için yahut merkezden çok uzakta kalan okullarda öğrenim gören öğrenciler için okul yakınında bulunan bir yurt gereksinimi doğmaktadır. Belediyeler bu gereksinim doğrultusunda hizmet vermekte ve yurt yapım ve işletim işleri yürütmektedirler. Durumun somutlaştırılması adına Alanya Belediyesi tarafından inşa edilen ve işletilen Oba Kız Öğrenci Yurdu tanıtılacaktır.

Oba Mahallesi Maki Sokak 280 ada 5-6 parsellerde bulunan belediye hizmet alanına 2015 yılında mimari uygulama projesi çizilen kız öğrenci yurdunun inşaatı 2016 yılında tamamlanmıştır. 2015 yılında temeli atılan kız yurdu, 2016 yılı Nisan ayında tamamlanmıştır. İç dekorasyonu yaz ayında tamamlanan yurt 2016-2017 eğitim öğretim yılında öğrencilerin hizmetine sunulmuştur. Yatak odaları, yemekhanesi, dinlenme ve çalışma mekanları, bilgisayar odası, 24 saat güvenlik hizmeti ve geniş bahçesiyle birlikte toplamda 160 ortaokul ve lise öğrencisine barınma imkanı sağlayan yurt, zemin kat artı 3 kattan oluşmaktadır ve yurdun tüm kullanım alanları engelli bireylerin de kullanıma uygun şekilde tasarlanmıştır (Alanya Belediyesi, 2017: 141).

4.2.1.9. Kantinlerin ve Servislerin Denetimi

5393 sayılı kanunda zabıtalara görevlerine yönelik şu kanun maddesi yer almaktadır;

“Madde 51- Belediye zabıtası, belde de esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.”

Bu madde ile zabıtalara mahalin ortak kullanım alanlarında düzenin sağlanması için yetkiler ve görevler verilmiştir. Bu yetki ve görevlerin uygulama alanlarından biri de okul kantinleridir. Zabıtalarca okul kantinleri denetlenebilmektedir. Gerekli kriterlere uymayan personele uyarı, ceza verilebilmektedir ve işyerinin kapatılması gibi yaptırımlar uygulanabilmektedir.

Kartepe Belediyesi Zabıta Müdürlüğü 2018-2019 eğitim öğretim yılının başlaması ile birlikte okul kantinlerine yönelik periyodik denetim uygulamalarına başlamıştır. Ekipler kantinde çalışan personelin kılık kıyafeti, hijyen koşullarına uygunluğu, kullandıkları materyallerin temizliği, ruhsat kontrolü, ambalajlı satılan ürünlerin son kullanma tarihleri, açıkta ürün bulundurma konusunda uymaları gereken kurallar konusunda denetim ve uyarılarını yapmışlardır (Kartepe Belediyesi, 2018: s.y.).

Ankara Valiliği ise genelge yolladığı; Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na (Zabıta Dairesi Başkanlığı), Kaymakamlıklara, İl Emniyet Müdürlüğü'ne, İl Jandarma Komutanlığı'na, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'ne,

“1. Okul kantinlerinin işletilmesinde “Okul Kantinlerine Dair Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği” hükümlerine eksiksiz uyulması,

2. Mevzuat hükümlerine göre kantinlerde bulunması gereken donanımlar, yangın tüpü, ecza dolabı, havalandırma sistemleri ve benzeri kriterlerin bulunup bulunmadığının kontrol edilmesi,

3. Kantin çalışanlarının GBT kayıtları kontrol edilerek; uyuşturucu kullanımı ve ticareti, cinsel istismar gibi yüz kızartıcı suçlardan kayıtlı kişilerin kantinlerde çalışmasına müsaade edilmemesi,

4. Okul kantinlerinin; belediye, ilçe milli eğitim müdürlüğü, tarım ve orman ilçe müdürlüğü ile Polis ve Jandarma birimlerinin temsilcilerinden oluşan “Kantin Denetleme Ekipleri” tarafından düzenli olarak denetlenmesi,
5. Denetim hizmetlerine ilişkin sekretaryanın ilçe tarım ve orman müdürlükleri tarafından yapılması,
6. Denetim sonuçlarının kaymakamlıklarca oluşturulması ve aylık olarak Valilik makamına sunulması” yönünde talimatta bulunmuştur. (Ankara Valiliği İl Yazı Müdürlüğü, 2018).

Okul servis araçları da yine kantinler gibi belediye zabıtarınca denetlenebilmektedir. Okul Servis Araçları Yönetmeliği madde 13’te okul servis araçlarının her eğitim döneminde valilikler ve kaymakamlıklarca denetlenebileceğine, kolluk kuvvetleri tarafından ise her zaman denetlenebileceğine dair ifadeler yer almaktadır (Okul Servis Araçları Yönetmeliği, 2017).

2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı’na bağlı Trafik Zabıta ekipleri okul servis araçlarına yönelik denetimler yapmışlardır. Öğrencilerin okul ve ev güzergahlarında güvenli bir şekilde yolculuk yapabilmelerini sağlamak, okul servis araçlarının gerekli şartlara uygun olup olmadığını incelemek için başlatılan denetimler il genelinde sürmüştür. Ekipler;

- Okul servislerinde yol güzergahı izin belgesi,
- Şoförün sistemde kayıtlı olup olmadığı,
- Fazla veya az koltuk sayısı,
- Emniyet kemerleri,

- Alo 153 yazısı,
- Ücret tarifesinin görünür yerde olması,
- Cam kırma-imdat çekicinin olup olmadığı,
- Sigara içilmez levhasının görünür yerde olması,
- Okul taşıtı ikaz lambası gibi can ve mal güvenliği için gerekli tüm hususları denetlemişlerdir.

İstanbul genelinde 26 farklı noktada eş zamanlı olarak başlatılan denetimlerde 145 okula bağlı çalışan 1.846 okul servis aracı incelenmiştir. İncelemeler sonucunda eksikliği tespit edilen 67 okul servis aracı şoförü hakkında 1608 sayılı kanuna istinaden tespit tutanağı tutulmuştur. Tutanaklar gerekli cezai işlem yapılmak üzere İstanbul Büyükşehir Belediye Encümeni'ne gönderilmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2018: s.y.).

4.2.1.10. Belediyelerin Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Verebilme Konusu

“Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Kredi Verilmesine İlişkin Kanun’un” 2. maddesinde; devletin hangi kurumunun yüksek öğrenim öğrencilerine burs veremeyeceği açıkça listelenmiştir. Bu kanun ilk olarak yayınlandığı “belediyeler hariç” diye bir ibare yer almaktadır (Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun, 2004). Belediyelerce başlangıçta yüksek öğrenim öğrencilerine burs/kredi verebilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi’nin Anayasa Mahkemesine açmış olduğu iptal davası ile 2008 yılında aynı kanun maddesindeki “belediyeler hariç” ifadesi çıkarılmış ve belediyelerin doğrudan yüksek öğrenim öğrencilerine burs kredi vermesi ortadan kaldırılmış bunun yerine tüm devlet kurumlarının üçer aylık periyotlarla yardımda bulunmak istedikleri öğrenci

sayısı, yardım miktarı vb. bilgileri Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bildirmesi ve bu kurum üzerinden yardım yapılabileceği kararına varılmıştır (Anayasa Mahkemesi Kararı, 2008).

4.2.1.11. Belediyelerin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Açabilmesi Hakkında

5393 sayılı Belediye Kanunu ilk başta yayınlandığında belediyelerin okul öncesi eğitim kurumları açabilmelerine dair bir hüküm bulunmaktadır. Fakat 22/09/2005 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nin yürütmeyi durdurma kararıyla beraber bu hükmün yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Karar gerekçesi olarak; anayasaya aykırılığına dair güçlü belirtiler bulunduğu ve uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi güç durum ve zararların doğabileceği gösterilmiştir ve esas hakkında karar verilinceye kadar yürürlüğün durdurulması gerektiği sonucuna karar verilmiştir (Anayasa Mahkemesi Kararı, 2005).

4.2.1.12. Türkiye Belediyeler Birliği'nin Eğitimdeki Rolü

Türkiye Belediyeler Birliği de belediyeler gibi eğitim hizmetlerinde rol oynamaktadır. Örneğin, Türkiye ve Makedonya Yerel Yönetimleri İşbirliği Projesi kapsamında Türkiye Belediyeler Birliği tarafından TİKA işbirliğinde, ikisi engelli öğrencilere yönelik olmak üzere toplamda 27 adet sınıf, fen laboratuvarı, kütüphane ve çok amaçlı salondan oluşan iki katlı Gostivar Mustafa Kemal Atatürk İlkokulu'nun kapsamlı tadilatı yapılmıştır. Türkçe, Arnavutça ve Makedonca olmak üzere 3 dilde eğitim veren okulda yaklaşık 1200 öğrenci eğitim görmektedir (Türkiye Belediyeler Birliği, 2018: 114).

Ayrıca 2011 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği ve Katılımcı Belediyeler tarafından hayata geçirilen “Okullar Hayat Olsun” Projesi ile okulların örgün eğitim dışındaki zamanlarda belediyelerle işbirliği içinde, topluma hizmet sunan merkezler haline

dönüştürülmesi ve kamu yönetimi aygıtı olan merkezi ve yerel idarelerin kaynak ve imkânlarını işbirliği içinde halkın hizmetine sunması amaçlanmıştır. Proje kapsamında şu çıktıların gerçekleşmesi beklenmektedir;

- “a) Okul bina ve eklentileri ile okul bahçelerinden yeterince yararlanılması,
- b) Okul-aile ilişkisi ve ailelerinin okula aidiyetlerinin güçlendirilmesi,
- c) Halkın artan mesleki, sosyal ve kültürel hizmet talebinin karşılanması,
- ç) Hayat boyu öğrenmenin yaygınlaştırılması,
- d) Ülke kaynaklarının etkin kullanılması,
- e) Fiziki kapasitenin okul alanları ve bahçeleri ile sınırlı olduğu çoğu il ve ilçede hizmet üretme potansiyelinin ortaya çıkarılması,
- f) Belediyelerin okul bina ve bahçelerini okul saatleri dışında kullanarak hizmet üretmeleri,
- g) Kamu birimleri arasında işbirliğinin kurumsallaşmasına katkı sağlanması,
- ğ) Belediye hizmetlerinin yaygınlaştırması,
- h) Toplumun öğrenme imkânlarının genişletilmesi, fırsatları sağlanması.”

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından Okullar Hayat Olsun Projesi’nin pilot çalışması yapılmış ve mahallelinin talebiyle ilk bir ay içinde bir ilköğretim okulunda saat 19.00’da başlayıp 22.00’de sona eren 160 kişinin katıldığı kurslar ve faaliyetler düzenlenmiştir. Açılan Kurslar: İngilizce, Arapça, Doğalgaz Ateşçiliği, Ebru, Bilgisayar (Ofis Programları), Sağlıklı Hayat Egzersizleri ve Güreş’tir. Açılması Planlanan Kurslar ise: Semazen, Çini, Ebru, Arapça, Katı Yakıt Kalorifer Ateşçiliği, Aşçılık, Kuaförlük, El Sanatları, Uygulamalı Tiyatro, Açık Liseye yönelik yetiştirme kursları, Açık İlköğretime yönelik yetiştirme kurslarıdır. (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2011: 3-4).

4.2.2. Büyükşehir Belediyeleri ve Belediyelerin Yaygın Eğitim Hizmetleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu incelendiğinde belediyelerin meslek edindirmeye yönelik işletmeler a çabileceğine, gençlere ve çocuklara yönelik her türlü sosyal hizmette

bulunabileceklerine dair ifadeler bulunmaktadır. Öncelikle 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu'nda şöyle bir kanun maddesi yer almaktadır;

“Madde 7- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

v)...yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işletmek...” (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004)

Verilen kanun maddesiyle büyükşehir belediyelerinin meslek edindirme kursları açmalarının ve gençlere, çocuklara yönelik sosyal hizmette bulunmalarının yasal dayanağı ortaya konmuştur. Büyükşehir belediyeleri bu kanun maddesine dayanarak meslek edindirme kursları, kütüphaneler, gençlik merkezleri, kreşler gibi kurumlar açabilir ve işletebilirler.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ise şöyle bir kanun maddesi yer almaktadır;

“Madde 14- Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a)...sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır...” (Belediye Kanunu, 2005)

Bu kanun maddesinde de il ve ilçe belediyelerince meslek edindirmeye ve sosyal hizmete yönelik faaliyetlerde bulunabileceklerine dair yasal dayanak oluşturulmuştur.

Türkiye’de 1994 yılına kadar belediyeler genellikle yol, asfalt, temiz su, çöplerin toplanması, atık sistemi ve piyasaların denetlenmesi vb. hizmetleri yerine getirmeye çalışmışlardır ve kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasında çok sınırlı bir etkiye sahip olabilmışlardır. Diğer bir ifadeyle, eğitim alanında, sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde, yoksulluk ve işsizlikle mücadele konusunda faaliyette bulunmamışlardır (Ersöz, t.y. : 1).

1994 yılı yerel seçimlerinden sonra, dönemin seçilmiş İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanları sosyal ve kültürel içerikli hizmetler üretme işine girmişlerdir. Bugün bu işlerin eğitim alanında gelmiş olduğu son nokta olarak, belediyelerin eğitime yönelik yapmış oldukları hizmetler şu şekilde listelenebilir;

- Bilgi evleri
- Meslek edindirme merkezleri,
- Kütüphaneler,
- Kreşler,
- Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri,
- Gençlik merkezleri.

Tüm bu kurumlar tek tek incelenecek ve kurumlarda ne tür eğitim faaliyetinde bulunulduğu anlatılacaktır. Anlatının somutlaştırması adına örnekler verilecektir. Bu örneklerde seçilen yerler şöyledir. Bilgi evleri için Zeytinburnu Belediyesi ve Üsküdar Belediyesi bilgi evleri, meslek edindirme merkezleri için İstanbul Büyükşehir Belediyesi İSMEK, kütüphane için İstanbul Büyükşehir Belediyesi Beyoğlu Atatürk Kitaplığı, kreş için Kadıköy Belediyesi Çocuk Yuvaları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi için Antalya Büyükşehir

Belediyesi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, gençlik merkezleri için ise Beyoğlu Belediyesi Gençlik Merkezi'dir.

4.2.2.1. Bilgi Evleri

Bilgi evi, eğitim çağındaki çocuk ve gençlere kütüphaneye gitme ve kitap okuma alışkanlığı kazandırmayı hedefleyen; bilgisayar, internet ve kitapların bir arada olduğu, okul derslerine ve sınavlara hazırlık kursları ile çocukların eğitimini destekleyen, seminer ve yarışmaların düzenlendiği, çocukların sosyal gelişimini sağlayan, çağdaş bilgi ve teknoloji merkezidir (Şolt, 2014: 5).

Türkiye'de henüz tam olarak yeni yeni bel kemiğinin oturtulmaya başlandığı bilgi evlerinin ilkinin 2005 yılında Zeytinburnu Belediyesi oluşturmuştur. Zeytinburnu Belediyesi Bilgi Evleri internet sitesinde bu evlerin tanımı "Mahallelerde, özellikle 8-18 yaş grubuna bilgiye ulaşma, kendini geliştirme ve boş zamanlarını değerlendirme imkânı sağlamak, bilgisayar ve internete ulaşma fırsatı olmayan çocuklara bu imkânı vermek, şehir merkezlerinde bulunan kütüphanelere ulaşma zorluğunu bilgi evleri aracılığı ile aşarak kitap okuma alışkanlığını yaygınlaştırmak, ders çalışma ortamları müsait olmayan çocuklara çalışma ortamı sağlamak, kültürel ve sosyal hayatın gelişmesine yardımcı olmak, çocuklara bu doğrultuda rehberlik etmek ve onları yönlendirmek amacıyla açılmıştır (Zeytinburnu Belediyesi, t.y.: s.y.)" şeklinde verilmiştir. Bilgi evleri; etüt bölümü, kütüphane bölümü, bilgisayar ve internet bölümü ve kulüpler şeklinde bölümlere ayrılmıştır. Türkiye'de bilgi evlerinin tam olarak sayıları belli olmamakla birlikte 23 farklı şehirde, 249 bilgi evine rastlanılmıştır (Karadeniz, 2017: 95).

Bilgi evleri, belediyelerin Kültür İşleri Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet vermektedirler. Tam donanımlı bir bilgi evinde etüt hocası, sayısal-sözel ders hocaları, bilgisayar hocası, yabancı dil hocası, kütüphane görevlisi, rehber

öğretmen, bir danışma görevlisi, bir yardımcı hizmetler görevlisi, bir temizlik görevlisi bulunmaktadır (Karadeniz, 2017: 93).

İlk örneğini Zeytinburnu Belediyesi'nin ortaya koyduğu bilgi evlerinin şu anda il çedeki toplam sayısı yedidir. Bunlar tablo: 4.9.'da verilmiştir.

Tablo 4.9: Zeytinburnu Belediyesi Bilgi Evleri

Bilgi Evleri
Beştelsiz Bilgi Evi
Merkezefendi Bilgi Evi
Seyitnizam Bilgi Evi
Sümer Bilgi Evi
Yenidoğan-Gökalp Bilgi Evi
Yeşiltepe Bilgi Evi
Veliefendi Bilgi Evi

İlk örneğini Zeytinburnu Belediyesi'nin vermesine karşın birçok il çede bulunan bilgi evi sayısı Zeytinburnu Belediyesi'ne ait bilgi evlerinin toplam sayısını geçmiştir. Örneğin; Bağcılar Belediyesi'nde bilgi evi sayısı 15, Üsküdar Belediyesi'nde 14, Ümraniye Belediyesi'nde 14'tür. Zeytinburnu Belediyesi diğer belediyelere göre öncüsü olduğu bilgi evlerinin sayısında diğer belediyelerin hızına yetişememiştir.

Durumu daha istatistiki bilgilerle örneklendirmek için Üsküdar Belediyesi bilgi evleri ele alınacak olunursa; Üsküdar Belediyesi bilgi evlerinden 2005 yılından bu yana 85.653 öğrenci yararlanmıştır. Kurumun şu anda sahip olduğu öğretmen sayısı 133'tür. Toplam bilgi evi sayısı 14'tür ve 2369 veliye ziyarette bulunulmuştur (Üsküdar Belediyesi, t.y.: s.y.).

Üsküdar Belediyesi bilgi evlerinde;

-Matematik, Türkçe, İnkılap Tarihi, İngilizce, Fen ve Teknoloji, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Rehberlik derslerine yönelik düzenli etütler yapılmaktadır.

-Kitap okuma ve tahlil, lise tanıtımları, il içi ve il dışı kamplar, kültürel geziler, moral motivasyon programları, münazaralar, yarışmalar vb. etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

-Yazılım, kodlama ve bilgisayar programcılığı gibi alanlarda eğitimler gerçekleştirilmektedir.

-Öğrenciler, bilgisayar öğretmenleri eşliğinde ücretsiz internet erişiminden faydalanarak araştırma yapabilmektedir ve dokümanlarını hiçbir ücret ödemediği olarak alabilmektedirler.

4.2.2.2. Meslek Edindirme Merkezleri

Belediyeler yerel paydaşlarının refah seviyesini yükseltmeye yardımcı olabilmek adına bazı faaliyetlerde bulunurlar. Bu faaliyetlerden biri de meslek edindirme kurslarıdır. Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler gerek nitelikli istihdam gücü edindirme, gerekse de bireylerin sosyalleşmesi adına meslek edindirme merkezleri işletebilirler. Bu kurslara katılan bireylere kursu başarı ile tamamlamaları halinde ilgili kuruluştan bitirme sertifikası verilmektedir. Kişiler bu sertifikalarla gerek sosyal hayattaki donanımlarını geliştirmiş olmakta gerekse de bu sertifikaları iş gücüne katılımda bir kariyer aracı olarak kullanmaktadırlar.

Bu kursları başarı ile tamamlayabilmek için ilgili branşta yapılacak olan yazılı yahut uygulamalı sınavda başarılı olmak gerekmektedir. Bu kursların belirli kontenjanları olmakta ve kursiyerlerin belirli süre devam etme yükümlülükleri bulunmaktadır.

Bu merkezler örgün eğitimde öğrenim gören öğrenciler için de faydalı olabilmektedir. Örneğin bir öğrencinin bu kurs merkezlerinden alacağı yabancı dil eğitimi, örgün eğitimdeki akademik hayatına olumlu etkide bulunabilir.

Türkiye’deki büyükşehir belediyelerine ait meslek edindirme merkezleri Tablo: 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10. : Büyükşehir Belediyeleri ve Meslek Edindirme Merkezleri

Büyükşehir Belediyeleri	Kurum
Ankara	BELTEK: Teknik Eğitim Kursları
Antalya	ASMEK: Antalya Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
Balıkesir	BALMEK: Balıkesir Meslek Edindirme Kursları
Bursa	BUSMEK: Bursa Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
Eskişehir	ESMEK: Eskişehir Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
Gaziantep	GAMEK: Gaziantep Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
Hatay	HATMEK: Hatay Meslek Edindirme Merkezi
İstanbul	İSMEK: İstanbul Sanat ve Meslek Edindirme Kursları
İzmir	İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası
Kayseri	KAYMEK: Kayseri Mesleki Eğitim ve Kültür A.Ş.
Kocaeli	KOMEK: Kocaeli Meslek Edindirme Kursları
Konya	KOMEK: Konya Meslek Edindirme Kursları

Mardin	MARMEK: Mardin Meslek Edindirme Kursları
Ordu	ORMEK: Ordu Meslek Edindirme Kursları
Tekirdağ	TEMEK: Tekirdağ Meslek Edindirme Kursları

İSMEK özelinde durum incelenecek olursa İSMEK'in 2019 yılında İstanbul'da 242 adet faaliyet gösterdiği eğitim kurumu bulunmaktadır ve 307 branş, 752 adet eğitim programı, 1606 derslik, 3002 eğitimcisi ile 2.984.924 mezunu bulunmaktadır. Bahsi geçen branşlar arasında örgün eğitimde öğrenim gören çocukların eğitimlerine yardımcı olabilecek; Matematik, Geometri, Fizik, Kimya, Biyoloji, Türkçe, Tarih, Coğrafya, İngilizce, Almanca dersleri de bulunmaktadır.

İSMEK'in vermiş olduğu eğitim alanları; Ahşap Teknolojisi, Aile ve Tüketici Bilimleri, Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi, Bahçecilik, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetim ve Sekreterlik, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, El Sanatları Teknolojisi, Gazetecilik, Gıda Teknolojisi, Giyim Üretim Teknolojileri, Grafik ve Fotoğraf, Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri, Halkla İlişkiler ve Organizasyon, Harita-Tapu Kadastro, Hasta ve Yaşlı Hizmetleri, Hayvan Sağlığı, Hayvan Yetiştiriciliği, Hukuk, İnşaat Teknolojisi, Kişisel Gelişim ve Eğitim, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Kuyumculuk Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Matbaa, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Muhasebe ve Finansman, Müzik ve Gösteri Sanatları, Okuma Yazma, Pazarlama ve Perakende, Radyo - Televizyon, Sağlık, Sanat ve Tasarım, Seramik ve Cam, Spor, Tarım Teknolojileri, Tekstil Teknolojisi, Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme, Yabancı Diller, Yiyecek İçecek Hizmetleri'dir (İSMEK, 2019: 65).

İSMEK'te öğretmen olabilmek için belli branşlar lisans mezuniyeti istemekte iken belli branşlar usta öğretici belgesi istemektedir. Kurum

bünyesinde öğretmenlik yapmak isteyen kişiler İSMEK Kariyer web sayfasından niteliklerini belirten bir özgeçmiş oluştururlar ve İSMEK ihtiyaç duyduğu öğretmen alımı için adayları alan bilgisinin ölçülmesine yönelik sınava davet eder. Başarılı olan kişiler sözlü mülakata tabi tutulurlar ve tüm bu süreçlerin ardından başarılı olan kişiler öğretmenlik mesleğine başlayabilirler.

4.2.2.3. Belediye Kütüphaneleri

Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler kütüphanecilik faaliyetlerinde bulunabilirler. Eğitime yardımcı hizmet olarak görülen bu faaliyet, belediyelerce ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Belediyelerin kurmuş oldukları kütüphanelerden belirli süreliğine kitaplar ödünç alınabilir ve tesislerde bulunan çalışma alanlarında öğrenciler veyahut bireyler ders çalışma imkanına sahip olabilirler. Kütüphanelerin çalışma esaslarına dair düzenlemeler belediyelerin kültür işleri müdürlüğünce belirlenir.

Bu bölümde anlatıyı güçlendirmek adına İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kütüphanecilik faaliyetleri incelenecektir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 2019 yılı itibariyle sahip olduğu kütüphane sayısı 21'dir. Bunlar, sadece İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait kurumlardır. Bu kütüphanelerin bulundukları ilçelerde, ilçe belediyeleri de kütüphane oluşturabilirler.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi belediye kütüphaneciliğinde bir ilke imza atmış ve 7/24 açık kütüphane uygulamasına başlamıştır. Şu anda 7/24 açık kütüphane uygulaması, ülkede en üst düzey eğitim kurumları olarak görülen üniversitelerde bile çok az sayıda uygulanmaktadır. 2014 yılında Beyoğlu'nda bulunan İBB Atatürk Kitaplığı Türkiye'deki belediye kütüphaneciliği alanında bir ilk olarak 7/24 açık kütüphane olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. 2019 yılı itibariyle 7/24 açık kütüphane sayısı beşe çıkartılmıştır.

Tablo 4.11. : İBB 7/24 Açık Kütüphaneler.

Kütüphane İsmi	İlçe
İBB Atatürk Kitaplığı	Beyoğlu
İBB Muallim Cevdet Kütüphanesi	Kartal
İBB Süheyl Ünver Kütüphanesi	Ümraniye
İBB Ahmet Kabaklı Halk ve Çocuk Kütüphanesi	Fatih
İBB Rasim Özdenören Halk ve Çocuk Kütüphanesi	Başakşehir

Kütüphanelere kayıt için T.C. kimlik belgesi yeterlidir. Her kütüphanenin ödünç verme süresi ve ödünç verilen kitap sayısı farklılık göstermektedir. Kütüphanelerde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait İBB Wİ-Fİ internet hizmeti ücretsiz olarak verilmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Uysal 2019 yılı 17 Şubat tarihinde vermiş olduğu demeçte İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait kütüphanelerde toplamda 800.000 yakın kitap olduğunu belirtmiştir. 7/24 açık kütüphanelerde ise geceleri ücretsiz yiyecek ikramlarında bulunacaklarını belirtmiş, saat 00.00-01.00 arası Atatürk Kitaplığı'nda sıcak çorba, çay, kek, sandviç meyve suyu gibi yiyeceklerin ikram edildiğini dile getirmiştir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2019: s.y.).

Aynı zamanda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin başlatmış olduğu "Sesli Kütüphane" uygulamasıyla görme engelli vatandaşlara kütüphane hizmetleri için sesli olarak hizmet vermeye başlanmıştır.

4.2.2.4. Belediyelerin Kreşleri ve Çocuk Yuvaları

Belediyeler çocuklara yönelik sosyal hizmetler gerçekleştirebilirler. Bu hizmetlerden birisi de çocuk yuvalarıdır. Kadıköy Belediyesi'ne ait çocuk yuvaları özelinde incelenecek olunursa, Kadıköy Belediyesi Çocuk Yuvaları 1990 yılından beri öncelikli olarak Kadıköy halkına veya Kadıköy'de çalışan

ailelerin çocuklarına hizmet vermektedir. Belediye bugün toplamda 5 adet yuvası ile hizmet vermektedir. Yuvalarda her yıl ortalama 400 çocuk eğitim hizmeti almaktadır. Belediyenin yuvalarında; eğitim programı ve fiziki koşullar, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nün konu ile ilgili belirlemiş olduğu standartlardadır. Yuvaların çalışma saatleri; 07:30-17:15'tir. Yuvalarda çocuklara sabah açık büfe kahvaltı, öğlen yemeği ve ikindi yemeği şeklinde üç öğün beslenme programı uygulanmaktadır. Yemekler kendi mutfaklarında ustalık belgesi olan aşçılar tarafından genel hijyen koşullarına göre pişirilmektedir. Yemek listeleri gıda mühendisleri veya diyetisyenleri tarafından hazırlanmaktadır. Yuvalara gelen gıda malzemeleri, gerekli ve düzenli sağlık kontrolleri yapılan ürünlerden seçilmektedir.

Yuva bünyesinde; Drama, Halk dansları veya Beden Eğitimi, Müzik, Seramik, İngilizce eğitimleri verilmektedir (Kadıköy Belediyesi, t.y.: s.y.).

Tablo 4.12. : Kadıköy Belediyesi Çocuk Yuvaları.

Yuvalar
Bahriye Üçok Ekolojik Çocuk Yuvası
Fenerbahçe Parkı Çocuk Yuvası
Hasan Ali Yücel Çocuk Yuvası
İsmail Hakkı Tonguç Çocuk Yuvası
Mevhibe İnönü Çocuk Yuvası

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim hizmetlerine yönelik yürüttüğü önemli bir faaliyet de İSPER'in kreş hizmetleridir. Bu faaliyet kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İSKİ ve BİMTAŞ'ta çalışan personelin çocuklarına kreş hizmeti sunmaktadır. Bu faaliyetin uygulanmasındaki amaç

belediye çalışanlarının işlerine daha iyi odaklanmaları, çocuklarının bakım işleriyle daha fazla meşgul olmalarının önüne geçmektir.

4.2.2.5. Belediyelerin Özel Eğitim Merkezleri ve Engelli Bireylere Yönelik Eğitimleri

Belediyeler fiziksel veya zihinsel olarak engelli bireylere rehabilitasyon ve eğitim hizmetleri verebilmektedir. Sosyal belediyecilik gereği dezavantajlı bu grupların topluma katılmalarına yönelik belediye tarafından ücretsiz hizmetler verilmektedir. Belediye tarafından işletilen Türkiye'nin en büyük özel eğitim okulu Antalya'da bulunmaktadır. Bu kurum Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Kurum, Döşemealtı İlçesi'nde Çıplaklı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kurum, 26 bin metrekarelik alan üzerinde 14 bin metrekarelik kapalı alanda inşa edilmiştir. Kurumda; 48 derslik, 13 atölye, konferans salonu, yemek salonu, 86 yatak kapasiteli otel, olimpik yüzme havuzu, hidroterapi havuzu, kapalı spor salonu, açık oyun parkı, bitki ve hayvan uğraş birimleri (sera ve hayvanat bahçesi), fizyoterapi üniteleri bulunmaktadır. Kurumda hafif, orta, ağır engelli bireyler rehabilite edilmektedir ve bireylere meslek eğitimleri verilmektedir (Antalya Büyükşehir Belediyesi, t.y.: s.y.).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nce yürütülen, Engelli-Kamu Personeli Seçme Sınavı (E-KPSS) hazırlık kurslarından 2014 yılında 286 engelli birey, 2015 yılında 507 engelli birey, 2016 yılında 412 engelli birey, 2017 yılında 913 engelli birey, 2018 yılında 111 engelli birey yararlanmıştır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2019: 147). Malatya Büyükşehir Belediyesi'nce ise 2017 yılında Mustafa Kemal Atatürk Ortaokulu'nda 275 engelli vatandaşa E-KPSS eğitimi verilmiştir ve 2010-2017 yılları arasında kurslara devam eden engelli vatandaşlardan 350'si memur olarak atanmıştır (Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2018: 474).

4.2.2.6. Belediyelerin Gençlik Merkezleri

Belediyeler; gençlerin sosyal, eğitsel, bilişsel açıdan gelişmelerine yönelik gençlik merkezleri inşa edebilir ve bunları işletebilirler. Bilgi evlerinden farklı olarak burada sanatsal ve sosyal olarak da birtakım eğitimler verilmektedir. Oysa bilgi evleri genellikle etüt temalı kurumlardır ve buralarda genelde etüt verilerek örgün eğitime katkı sağlamaya çalışılır. Gençlik merkezlerinde de yine eğitime yönelik faaliyetler bulunmaktadır. Örneğin, Beyoğlu Belediyesi, üniversite sınavına hazırlanan ilçe yerleşimcilerine yönelik kurslar vermektedir. Bu kurslar Ekim ayında başlayıp üniversite sınavına kadar sürmektedir. Haftada 10 saat ders anlatımı ile üniversite sınavı hazırlık dersleri verilmektedir.

Gençlik merkezlerinde aynı zamanda sanatsal eğitimler de verilmektedir. Yine Beyoğlu Belediyesi Gençlik Merkezi incelenmeye devam edilirse bu kurumda keman, gitar, bağlama, drama, koro ve tiyatro eğitimleri verilmektedir. Ayriyeten kişisel gelişimi destekleyici diksiyon ve yabancı dil eğitimleri de verilmektedir. Bilişsel olarak web tasarım, grafik tasarım, bilgisayarlı muhasebe dersleri verilmektedir (Beyoğlu Belediyesi, t.y.,:s.y.).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitim hizmetlerinin yürütülmesi ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde genellikle örgün eğitim işleri merkezi yönetim ve yerel yönetim işbirliği içinde yürütülürken, gelişmekte olan ülkelerde ve üniter yapıdaki ülkelerde genellikle örgün eğitim işleri merkezi yönetimce yürütülür ve yerel yönetimlere örgün eğitim işlerinin sürdürülebilmesi için fiziki altyapının sağlanmasına yönelik işlerin verildiği ve yaygın eğitim işlerinin verildiği söylenebilir. Türkiye’de de durum böyledir. Merkezi yönetimin eğitim işlerinden sorumlu kurumu Milli Eğitim Bakanlığı; eğitim politikaları oluşturma, müfredat programı oluşturma, denetim, öğretmen ataması gibi işlemleri tekelinde bulunduran bir kurumdur. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim işlerinin fiziki altyapısına yönelik hizmetleri yürütmek gibi görevleri de bulunmaktadır lakin Milli Eğitim Bakanlığı bu hizmetleri karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Bakanlık kimi yıllarda okulların onarım işleri için okullara ödenek yollamazken kimi yıllarda ise okulların ihtiyaç duyduğu gerekli malzemeler için ödenek yollamamaktadır. Bu durumda okullar yerel yönetimlerin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Yerel yönetimlerin okulların bu ihtiyaçlarını karşılamaları mali desantralizasyon ve subsidiyarite kavramlarıyla ilişkilendirilebilir. Öncelikle mali desantralizasyonda temel nokta yerel yönetimlerin üstlendikleri hizmetleri kendi finansman kaynaklarıyla yürütmesidir. Bu bağlamda kendi finansman kaynaklarına sahip olan yerel yönetimlerin, eğitim hizmetlerine yönelik faaliyetleri gerçekleştirmeleri mali desantralizasyon kavramına örnek teşkil etmektedir. İkinci olarak subsidiyarite kavramı ele alındığında, subsidiyarite kavramı bir hizmeti en yakın birim yürütsün anlayışına dayanmaktadır. Eğitim hizmetleri açısından hizmet alanına yerel yönetimler, merkezi yönetimden daha yakındır. İl özel idaresi kanunu ve belediye kanunu incelendiğinde de bu

kavrama çok yakın ifadeler içeren kanun maddeleri bulunduğu görülmektedir. Ayrıca eski yerel yönetim kanunları incelendiğinde yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde herhangi bir sorumlulukları bulunmazken 2004 ve 2005 yıllarında çıkarılan yerel yönetim kanunlarında yerel yönetimlere eğitim hizmetlerinde çeşitli görevler tanınmıştır. Bu görevlerden kimisi zorunlu iken kimisi isteğe bağlı şekildedir. Örneğin il özel idarelerinin okul yapımı işindeki görevleri zorunlu iken büyükşehir belediyelerinin ve belediyelerin okul yapımı işindeki görevleri isteğe bağlı şekildedir. İl özel idareleri okul yapımında zorunlu olarak görevlidir fakat 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanunun 2014 yerel seçimlerinden sonra uygulanma başlamasıyla büyükşehir belediyesi bulunan illerde il özel idarelerinin kapatılmasına karar verilmiştir. Aynı kanunla beraber daha önce sayısı 16 olan büyükşehir belediyelerinin sayısı 30'a çıkarılmıştır. Bahsi geçen bu 30 büyükşehirde il özel idareleri kaldırılmıştır. Kaldırılan il özel idarelerinin, yatırım faaliyetleri valilikler bünyesinde görev yapan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına verilmiştir. İsteğe bağlı görevlerde ise belediyelerin okulların bazı ihtiyaçlarını karşılaması örnek olarak verilebilir. Bu ihtiyaçlar için ise okulların bakım ve onarım işlerinin yapılması, okullara gerekli araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon, temizlik malzemesi, kırtasiye malzemesi, boya, fidan vb.) desteğinde bulunulması gibi işlemler örnek olarak verilebilir. Ayrıca öğrenciler için barınma yurtları yapmak, öğrencilere nakdi yardım, okul forması yardımı ve kırtasiye malzemesi gibi yardımlar yapmak da eğitim hizmetlerinin sürdürülebilmesi için önemli hizmetlere örnek teşkil etmektedir. Fakat bu hizmetler yerel yönetimlerin takdirine bağlı olduğu için belediyeler bu hizmetleri gerçekleştirmekten kaçınabilirler. Belediyelerin örgün eğitime dair isteğe bağlı olan bu hizmetlerinin yanında, belediyeler yaygın eğitim faaliyeti de yürütmektedirler ve bu konuda belediyelere zorunlu bir hizmet tanımı yapılmıştır. Belediyeler çocuklar, gençler ve meslek sahibi olmak isteyen bireylere karşı yaygın eğitim faaliyetleri yürütmektedirler. Bu yaygın eğitim faaliyetleri içerisinde meslek edindirme kursları, bilgi evleri,

kütüphaneler, gençlik merkezleri, çocuk yuvaları ve rehabilitasyon merkezleri sayılabilir.

Görüldüğü üzere Türk eğitim sisteminde yerel yönetimler hem örgün eğitimde hem de yaygın eğitimde birçok faaliyet göstererek önemli bir rol oynamaktadır.

Sonuç olarak; Türkiye’de 12 yıl gibi zorunlu bir örgün eğitim süresi uygulanmaktadır. Bu zorunlu eğitime kayıtlı milyonlarca öğrenci, sayısı 1 milyonu aşkın öğretmen ve binlerce eğitim kurumu bulunmaktadır. Durum böyle olunca merkezi yönetimin Türkiye’nin her yerindeki eğitim işlerinden sorumlu kurumu Milli Eğitim Bakanlığı eğitim hizmetlerini karşılayabilmekte yetersiz kalabilmektedir. Bu yetersizliklerden eğitimin fiziki altyapısına yönelik hizmetlerin karşılanmasında, yerel yönetimlere de sorumluluklar verilmiştir lakin bu sorumluluklar isteğe bağlı şekildedir. Yerel yönetimler daha başka hizmetlere öncelik vererek eğitimin fiziki altyapısına yönelik hizmetleri karşılamaktan kaçınabilirler. Eğitim hizmetlerinin fiziki altyapısına yönelik faaliyetler için yerel yönetim kanunlarında daha sıkı bir düzenleme yoluna gidilebilir ve bu işlerin yerel yönetimlerin öncelikli hizmetleri arasında yer alması sağlanabilir. Diğer ülkelerde uygulanan sistemler incelenerek merkezi yönetimin iş yükünün hafifletilmesi için yerel yönetimlere daha fazla yetki ve görev verilmesi yoluna gidilebilir. Örneğin, öğretmen maaşlarının ve özlük işlemlerinin yerel yönetimlerden tarafından gerçekleştirilmesi merkezi yönetimin iş yükünün bir nebze hafifletilmesine katkı sağlayabilir. Bir başka örnek ise diğer ülkelerdeki belediye bünyesinde görev yapan müfettişlerin detaylı incelemesi yapılarak, Türk eğitim sistemine dahil edilmesi yoluna gidilebilir.

KAYNAKÇA

- ACAR, F., & AYDIN, F.: 2013 “Tüm Yönleriyle Belediye Gelirleri”, Ankara: **Türkiye Belediyeler Birliği**.
- AKYOL, A.: 1991 “ABD Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme”, Ankara: **Milli Eğitim Bakanlığı**.
- AKYURT BELEDİYESİ: 2018 **Akyurt Belediye Başkanlığı 2017 Yılı Faaliyet Raporu**. Ankara.
- ALANYA BELEDİYESİ: 2017 **2016 Yılı Faaliyet Raporu**, Antalya.
- ANAYASA MAHKEMESİ
KARARI: 2008 **T.C. Resmi Gazete**, (2008/165), 20 Kasım 2008.
- ANAYASA MAHKEMESİ
KARARI: 2005 **T.C. Resmi Gazete**, (2005/14), 22 Eylül 2005.
- ANKARA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ: 2019 **2018 Yılı Faaliyet Raporu**, Ankara.
- ANKARA VALİLİĞİ
İL YAZI MÜDÜRLÜĞÜ: 2018 "Okul Kantinlerinin Denetimi", **Genelge** (13688855-010.06.01-52780), 18 Eylül 2018.
- ANTALYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ: T.Y. Özel Gereksinimli Bireylere Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmeti Sunuyoruz.,(Çevrimiçi), <https://www.antalya.bel.tr/calismalarimiz/sosyal-hizmetler/ozel->

- egitim-ve-rehabilitasyon-merkezi,
17 Şubat 2019.
- ARIKBOĞA, E.: 2018
Yerinden Yönetim ve
Merkezileşmiş Büyükşehir
Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması,
**Marmara Üniversitesi Siyasal
Bilimler Dergisi**, 6 (1), 1-34.
- ARIKBOĞA, Ü.: 2016
Türkiye'de Belediyelerin Gelir
Yapısı: Sorunlar ve Çözüm
Önerileri, **Mustafa Kemal
Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Dergisi**, 13 (33), 276-
297.
- ARSLAN, M.: 2009
Eğitim Bilimine Giriş (1. b.),
Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ATALAY, S.: 1995
Hem Merkezi Hem de Yerel
Yönetim Odaklı Bir Eğitim Sistemi,
**Kuram ve Uygulamada Eğitim
Yönetimi Dergisi** (2), 211-219.
- BAILEY, S.: 1999
**Local Government Economics:
Principle and Practice** (1. b.),
London: Palgrave Macmillan Press.
- BAYRAM, A.: 2015
Türkiye'de İl Özel İdarelerinin
Eğitim Yatırım Harcamaları ve
Halkın Eğitim Yatırımlarına
Katkısının Çözümlemesi,
**Adıyaman Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Dergisi** (19),
46-66.
- BAYRAMPAŞA BELEDİYESİ: 2019
Faaliyet Raporu 2018, İstanbul.
- BELEDİYE GELİRLERİ
KANUNU: 1981
T.C. Resmi Gazete (17354), 26
Mayıs 1981.
- BELEDİYE KANUNU: 2005
T.C. Resmi Gazete (25874), 3
Temmuz 2005.

BEYOĞLU BELEDİYESİ: T.Y.

Beyoğlu Belediyesi Gençlik Merkezi ve Bilgi Evleri, (Çevrimiçi), http://www.beyoglugenclikmerkezi.com/bgm_hakkinda/default.aspx?SectionId=557, 14 Nisan 2019.

BİLGE, S.: 2006

ABD Yerel Yönetimlerinde Performans Ölçüm Çalışmaları, **Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi**, s.y.

BROWN, C. V., &

JACKSON, P. M.: 1991

Public Sector Economics (4. b.), Basil Blackwell.

BURSA VALİLİĞİ YATIRIM

İZLEME VE

KOORDİNASYON

BAŞKANLIĞI: T.Y.

Biten Projeler, (Çevrimiçi), <http://www.bursayikob.gov.tr/bitene-projeler>, 22 Haziran 2019.

BÜLBÜL, D.: 2013

Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kamu Kesimi Bütçesi Üzerine Etkileri, **International Anatolia Academic Online Journal**, 1 (2), 48-69.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

KANUNU: 2004

T.C. Resmi Gazete (25531), 10 Temmuz 2004.

COUNCIL OF EUROPE: 1985

European Charter of Local Self-Government, European Treaty Series - No. 122, Strasbourg.

CUMHURBAŞKANLIĞI

TEŞKİLATI HAKKINDA

CUMHURBAŞKANLIĞI

KARARNAMESİ: 2018

ÇALCALI, Ö.: 2018

T.C. Resmi Gazete (30474), 10 Temmuz 2018.

Kamu Ekonomisi Teorisinde Yerelleşme Rasyoneli ve Kuşaklar Arası Mali Federalizm Teorilerinin Karşılaştırılması, **Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi** , 2 (1), 21-42.

ÇALIŞMA VE SOSYAL

GÜVENLİK

BAKANLIĞI: 2011

Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı-Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı-Türkiye Belediyeler Birliği ve Katılımcı (Gönüllü) Belediyeler İşbirliğinde Geliştirilen "Okullar Hayat Olsun" Projesi Uygulama Protokolü, (Çevrimiçi) ,okullarhayatolsun.file s.wordpress.com/2012/04/bakanlc4 b1k-sc3b6zlec59fmesi.doc , 14 Temmuz 2019.

ÇEKMEKÖY BELEDİYESİ: 2019

2018 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul.

ÇELİKİYAY, H.: 2014

“Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası”, İstanbul: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

ÇORUM BELEDİYESİ: 2015

"Belediyemizden Okullara Büyük Hizmet", 29 Mayıs 2015, (Çevrimiçi), <https://corum.bel.tr/12819/>, 30 Haziran 2019.

DEMİRKASIMOĞLU, N.: 2011

Türk Eğitim Sisteminde Bir Alt Sistem Olan Denetim Sisteminin

Seçilmiş Bazı Ülkelerin Denetim Sistemleri ile Karşılaştırılması, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** , 2 (23), 24-48.

DEVLET PLANLAMA

TEŞKİLATI: 1995

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

DEVLET PLANLAMA

TEŞKİLATI: 2000

Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.

EBEL, R. D., &

YILMAZ, S.: 2002

Concept of Fiscal Decentralization and Worldwide Overview (English), **World Bank Institute**, 1.

ERSÖZ, H. Y.: T.Y.

Türkiye'de Belediyelerin Meslek ve Beceri Edindirme Kursları ve İstihdam, İstanbul: İSMEK.

ERYILMAZ, B.: 2018

Kamu Yönetimi (11. b.), Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

ERYILMAZ, B.: T.Y.

Yerel Yönetimlerin Eğitimdeki Rollerini, (Çevrimiçi), <https://ismek.ist/files/ismekOrg/Fil e/ekitap/ismekbulten/ismekhaber bulteni-4.pdf>, 22 Temmuz 2019.

ESKİŞEHİR VALİLİĞİ

YATIRIM

İZLEME VE

KOORDİNASYON BAŞKANLIĞI: T.Y.

Yatırımlar, (Çevrimiçi), <http://www.eskisehiryikob.gov.tr/y atirimliste>, 22 Haziran 2019.

EŞKİ, H.: 2009

Düzenleyici Kurumlara İngiltre
Örneği Üzerinden Bakmak,
Sayıştay Dergisi (72), 67-84.

GAZİANTEP

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2018

2017 Yılı Faaliyet Raporu,
Gaziantep.

GAZİOSMANPAŞA

BELEDİYESİ: 2017

2016 Yılı Faaliyet Raporu,
İstanbul.

GÖZLER, K.: 2008

İdare Hukuku Dersleri (7. b.),
Bursa: Ekin Yayınevi.

GÜRBAY, S.: 2012

“Eğitim Hizmetlerinin Sunumunda
Yerel Yönetimlerin Rolü: İstanbul
Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**,
İstanbul: Marmara Üniversitesi.

HATAY

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2016

2015 Yılı Faaliyet Raporu, Hatay.

HATAY

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2019

2018 Yılı Faaliyet Raporu, Hatay.

İL ÖZEL İDARESİ KANUNU: 2005

T.C. Resmi Gazete (25745), 22
Şubat 2005.

İLKÖĞRETİM VE

EĞİTİM KANUNU: 1961

T.C. Resmi Gazete (10705), 5
Ocak 1961.

İLKÖĞRETİM VE EĞİTİM

KANUNU İLE BAZI

KANUNLARDA

DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA

DAİR KANUN: 2012

T.C. Resmi Gazete (28261), 11
Nisan 2012.

İNAÇ, H., & ÜNAL, F.: 2006

İngiltere'de Yerel Yönetimler, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** (16), 125-140.

İPEK, C.: 2001

Japonya'da Yerel Yönetimler ve Eğitim, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 2 (2), 175-185.

İSMEK: 2019

İSMEK Bülten 21, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

İSTANBUL

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2018

İBB'den Okul Servislerine Sıkı Denetim, 21 Eylül 2018, (Çevrimiçi), <https://www.ibb.istanbul/News/Det ail/34980>, 4 Temmuz 2019.

İSTANBUL

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2019

2018 Yılı Faaliyet Raporu, İstanbul.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR

BELEDİYESİ: 2019

Mevlüt Uysal: "4 Yeni Kütüphane 7/24 Hizmet Verecek", 17 Şubat 2019, (Çevrimiçi), <https://www.ibb.istanbul/News/Det ail/35238>, 2 Temmuz 2019.

İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM

MÜDÜRLÜĞÜ: 2015

2015-2019 Stratejik Planı, İstanbul: İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü.

İŞİK, H.: 2000

Okul Bölgelerinin Yapısı ve İşleyişi ABD Örneği, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi** (24), 561-570.

İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ: T.Y

İzmirLab, (Çevrimiçi), <https://www.izmeda.org/?projeler=kulturlab-izmir>, 18 Ağustos 2019.

- İZMİT BELEDİYESİ: 2019
- 2018 Yılı Faaliyet Raporu.
Kocaeli.
- KADIKÖY BELEDİYESİ: T.Y.
- Kadıköy Belediyesi Hakkımızda,
(Çevrimiçi),
<http://cocukyuvalari.kadikoy.bel.tr/hakkimizda.html>, 5 Temmuz
2019.
- KARABACAK, B. N., &
KARABACAK, Y.: 2014
- Mali Yerelleşme Teorilerinin
Temel Yerel Gelir Türlerine Bakışı,
**Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dergisi**, 23 (1), 251-266.
- KARADENİZ, Ş.: 2017
- Yeni Bir Bilgi ve Öğrenme Merkezi
Olarak Bilgi Evleri, **Türk
Kütüphaneciliği** , 31 (1), 90-104.
- KARS İL MİLLİ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜ: 2018
- 2018 LGS İl Sıralamaları Açıklandı,
28 Aralık 2018, (Çevrimiçi),
<http://karsodm.meb.gov.tr/www/2018-lgs-il-siralamalari-aciklandi/icerik/6> , 5 Ağustos 2019.
- KARTEPE BELEDİYESİ: 2018
- Kartepe'de Okul Kantin Denetimi,
1 Ekim 2018, (Çevrimiçi),
<https://www.kartepe.bel.tr/haber/1/7946/kartepede-okul-kantin-denetimi>, 8 Ağustos 2019.
- KENYON, D. A.: 1997
- Theories of Interjurisdictional
Competition, **New England
Economic Review** , 13-35.
- LITVACK, J., & SEDDON, J: 1999
- Decentralization Briefing Notes,
World Bank Institute .
- MALATYA
- BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2018
- 2017 Yılı Faaliyet Raporu,
Malatya.

MELİKGAZİ BELEDİYESİ: 2019

2018 Yılı Faaliyet Raporu,
Kayseri.

MERSİN

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ: 2018

2017 Mali Yılı Faaliyet Raporu,
Mersin.

MESLEKİ YETERLİLİK

KURUMU: 2015

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi,
Ankara: Mesleki Yeterlilik
Kurumu.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 1996

15. Milli Eğitim Şurası, Ankara:
Talim ve Terbiye Kurulu
Başkanlığı.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 1999

16. Milli Eğitim Şurası, Ankara:
Talim ve Terbiye Kurulu
Başkanlığı.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2010

18. Milli Eğitim Şurası, Ankara:
Talim ve Terbiye Kurulu
Başkanlığı .

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2015

2015-2019 Stratejik Planı,
Ankara: Strateji Geliştirme
Başkanlığı.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2019

2018 Yılı İdare Faaliyet Raporu,
Ankara.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2019

Güncel e-Yaygın Kurs
İstatistikleri, (Çevrimiçi), <https://e-yaygin.meb.gov.tr/Login.aspx> , 13
Nisan 2019

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2018

Haftalık Ders Çizelgeleri,
(Çevrimiçi),
<http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>, 20
Nisan 2019.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2008

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2007-2008, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2009

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2008-2009, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2010

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2009-2010, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2011

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2010-2011, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2012

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2013

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2012-2013, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2014

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2013-2014, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2015

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2014-2015, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2016

Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015-2016, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2017	Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016-2017 , Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI: 2018	Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017-2018 , Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL-AİLE BİRLİĞİ YÖNETMELİĞİ: 2012	T.C. Resmi Gazete (28199), 9 Şubat 2012.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI YÖNETMELİĞİ: 2012	T.C. Resmi Gazete (28239), 20 Mart 2012.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEFTİŞ KURULU YÖNETMELİĞİ: 2017	T.C. Resmi Gazete (30160), 20 Ağustos 2017.
MİLLÎ EĞİTİM TEMEL KANUNU: 1973	T.C. Resmi Gazete (14574), 14 Haziran 1973.
MUSGRAVE, R.: 2004	Kamu Maliyesi Teorisi (1. b.), (O. Şener, & Y. Methibay, Çev.), Ankara: Asil Yayınevi.
OATES, W.: 1999	An Essay on Fiscal Federalism, Journal of Economic Literature , 37 (3), 1120-1149.
OKUL SERVİS ARAÇLARI	

YÖNETMELİĞİ: 2017

T.C. Resmi Gazete (30221), 25
Ekim 2017.

ON DÖRT İLDE BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ VE YİRMİ YEDİ İLÇE
KURULMASI İLE BAZI KANUN VE
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA

DAİR KANUN: 2012

T.C. Resmi Gazete (28489), 12
Kasım 2012.

OSMANGAZİ BELEDİYESİ: 2018

**Osmangazi Belediyesi Faaliyet
Raporu 2017**, Bursa: Osmangazi
Belediyesi.

ÖRENÇ, A.: 2014

“Belediyelerde Eğitim Hizmetleri
(Şişli Belediyesi Örneği)”, **Yüksek
Lisans Tezi**, İstanbul: İstanbul
Aydın Üniversitesi.

ÖZBAL, E. Ö.: 2017

Okulun Ekonomik Sorunlarının
Çözümünde İlkokul Müdürlerinin
Yerel Yönetimler ile İşbirliği,
Journal of Human Sciences, 14
(4), 4135-4148.

ÖZDEMİR, Ç.: 2014.

Eğitim Bilimine Giriş (3. b.),
Ankara: Pegem Akademi.

ÖZER, N., DEMİRTAŞ, H.,

& ATEŞ, F.: 2015

Okulların Mali Durumlarına ve
Bütçe Yönetiminde Yaşanan
Sorunlara İlişkin Müdür Görüşleri,
**e-International Journal of
Educational Research** , 6 (1), 17-
39.

REGJERINGEN.NO: 2000

The Main Functions of the County
Municipalities, (Çevrimiçi),
[https://www.regjeringen.no/no/dok
umenter/Publication-number-H-](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Publication-number-H-)

- 2120-E/id420670/#3, 24 Temmuz 2019.
- Government Decentralization in Comparative Perspective: Theory and Practice in Developing Countries, **International Review of Administrative Sciences**, 133-145.
- RONDINELLI, D. A.: 1981
- SELÇUKLU BELEDİYESİ: 2018
- SİLİVRİ BELEDİYESİ: 2019
- ŞENSOY, S. A.,
& SAĞSÖZ, A.: 2015
- ŞOLT, B. H.: 2014
- T.C. BAŞBAKANLIK: 2015
- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI: 2014
- T.C. MERKEZ BANKASI: T.Y.
- T.C. UŞAK İL ÖZEL İDARESİ: 2019
- 2017 Yılı Faaliyet Raporu**, Konya.
- 2018 Yılı Faaliyet Raporu**, İstanbul.
- Öğrenci Başarısının Sınıfların Fiziksel Koşulları ile İlişkisi, **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, 16 (3), 87-104.
- Yerel Yönetimlerin Eğitime Katkı Hizmetleri: Bilgi Evleri Projesi Zeytinburnu Belediyesi, **International Ejer Congress**.
- 64. Hükümet Programı**, Ankara.
- Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, Yerel Yönetimler, Özel İhtisas Raporu**, Ankara.
- İstatistikler, (Çevrimiçi), <http://tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Enflasyon+Verileri/Tuketici+Fiyatlari>, 12 Ağustos 2019.
- T.C. Uşak İl Özel İdaresi 2018 Faaliyet Raporu**, Uşak: Uşak İl Özel İdaresi.

- TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU: 1340 **T.C. Resmi Gazete** (63), 3 Mart 1340.
- TGRT HABER: 2003 Erdoğan Konya'ya Gitti, 6 Haziran 2003, (Çevrimiçi), <https://www.tgrthaber.com.tr/gundem/-124804.html>, 17 Ağustos 2019.
- TUZLA BELEDİYESİ: 2018 **2017 Faaliyet Raporu**, İstanbul.
- TÜRK DİL KURUMU.: T.Y.A. <http://sozluk.gov.tr/>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2019.
- TÜRK DİL KURUMU: T.Y.B. <http://sozluk.gov.tr/>, (Çevrimiçi), 2 Haziran 2019.
- TÜRK, E.: 2015 **Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim**, Ankara: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ: 2018 **2017 Faaliyet Raporu**, Ankara.
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI: 1982 **Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı**, 7 Kasım 1982.
- U.S. CENSUS BUREAU: 2013 **Government Organization Summary Report: 2012**. U.S. Department of Commerce, Economics and Statistics Administration, Census Bureau.
- UCLG: 2019 **Towards The Localization of The SDG'S; Local and Regional Governments' Report to The 2019 HLPF 3RD Report**, Barcelona.
- UNITED NATIONS: 2019 **The Sustainable Development Goals Report 2019**, New York.
- USLUEL, Y. K.: 1999 “Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Yöneticilerinin Yerelleşme

- Konusundaki Görüşleri”,
Yayınlanmamış Doktora Tezi .
Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- UZUN, F.: 2015
“Türkiye Yerel Yönetimlerin
Eğitim Harcamalarındaki Rolü ve
Etkileri”, **Doktora Tezi** , Ankara:
Hacettepe Üniversitesi.
- ÜSKÜDAR BELEDİYESİ: T.Y.
Üsküdar Belediyesi Gençlik ve
Eğitim Merkezleri-Hakkımızda,
(Çevrimiçi), <http://usgem.org/bilgi-evleri/>, 1 Temmuz 2019.
- YATIRIM İZLEME VE KOORDİNASYON
BAŞKANLIĞI GÖREV, YETKİ VE
SORUMLULUKLARI İLE ÇALIŞMA
USUL VE ESASLARINA DAİR
YÖNETMELİK: 2014
T.C. Resmi Gazete (28962), 4
Nisan 2014.
- YATIRIMLARDA DEVLET
YARDIMLARI
HAKKINDA KARAR: 2012
T.C. Resmi Gazete (28328), 19
Haziran 2012.
- YENİ ŞAFAK: 2008
Esen'den 'Okul Yaptırın' Çağrısı, 1
Aralık 2008, (Çevrimiçi),
<https://www.yenisafak.com/yerel/enden-okul-yaptirin-cagrisi-153624>. 2 Ağustos 2019.
- YENİ ŞAFAK: 2007
Selçuklu'da Eğitime Destekler
Sürüyor, 28 Nisan 2007,
(Çevrimiçi),
<https://www.yenisafak.com/yerel/selcukluda-egitime-destekler-suruyor-42737>, 5 Ağustos 2019.
- YÜKSEK ÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNE

BURS, KREDİ VERİLMESİNE

İLİŞKİN KANUN: 2004

T.C. Resmi Gazete (25394), 3
Mart 2004.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU: T.Y.

Yükseköğretim Bilgi Sistemi-
Öğrenci Sayıları Özet Tablosu,
(Çevrimiçi),
<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 5
Nisan 2019.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU: T.Y.

Yükseköğretim Bilgi Yönetim
Sistemi-Öğretim Elemanları
Sayıları Özet Tablosu, (Çevrimiçi),
<https://istatistik.yok.gov.tr/>, 5
Nisan 2019.

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ: T.Y.

Zeytinburnu Bilgi Evleri-
Hakkımızda, (Çevrimiçi),
[http://www.bilgievi.org.tr/Sayfalar/
11/Kurumsal/Tarihce.aspx](http://www.bilgievi.org.tr/Sayfalar/11/Kurumsal/Tarihce.aspx), 1
Haziran 2019.